

Ф. Ф. ГАФФАРОВА, Е. Ф. ВАСИЛЬЕВА

Татарча-русча-чувашча
СӨЙЛӘҮЛЕК

Татарско-русско-чувашский
РАЗГОВОРНИК

Тутарла-вырасла-чавацла
КАЛАҢУ КЁНЕКИ



Казан
Татарстан китап нәшрияты
2012

УДК (076.3)811.512.145:811.161.1:811.512.111

ББК 81.2Тат+81.2Рус+81.2Чуваш я2

Г26

Татарстан Республикасы Фәннәр академиясенең Г. Ибраһимов исемдәгә Тел, өдәбият һәм сәнгать институты гыйльми советы карары белән басыла.

Тутар Республикин Наука академияһен Г. Ибрагимов ячәллә Чәлхә, литература тата искусство институтчән уңай советчә пичетләме сәнет.

Китап 2004–2013 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча Татарстан Республикасы дәүләт программасын үтәү максатында нәшер ителә.

Каласу кенеки «2004–2013 сулсенче Тутар Республикин патшаләх чәлхисене сыхласа хаварас, вәрентес, аталантарас патшаләх программине» пурнаңдлас тәлләвпә пичетленет.

Рецензентлары: филология фәннәре докторы Ә. Ш. Йосыпова
филология фәннәре кандидаты Е. А. Андреева
филология фәннәре кандидаты А. В. Кузнецов

Рецензентсем: филологи наукисен тухтәрә А. Ш. Юсупова
филологи наукисен кандидачә Е. А. Андреева
филологи наукисен кандидачә А. В. Кузнецов

Гаффарова, Ф. Ф.

Г26 Татарча-русча-чувашча сөйләүлек = Татарско-русско-чувашский разговорник =
Тутарла-вырәсла-чавашла каласу кенеки / Ф. Ф. Гаффарова, Е. Ф. Васильева. –
Казан : Татар. кит. нәшр., 2012. – 212 б.
ISBN 978-5-298-02154-8

УДК (076.3)811.512.145:811.161.1:811.512.111
ББК 81.2Тат+81.2Рус+81.2Чуваш я2

ISBN 978-5-298-02154-8

© Татарстан китап нәшрияты, 2012
© Гаффарова Ф. Ф., Васильева Е. Ф., 2012

Эчтәлек • Содержание • Тупмалли

Кереш сүз • Предисловие • Умсәмах	5
Татар теленең үзенчәлекле авазлары • Специфичные звуки татарского языка • Тутар чөл- хинчи хайне евөрлө сасәсем	8
Чуваш теленең үзенчәлекле авазлары • Специфичные звуки чувашского языка • Чаваш чөл- хинчи хайне евөрлө сасәсем	11
Сәламләү • Приветствие • Саламлашу	13
Саубуллашу • Прощание • Сывпуллашу, уйралу	15
Рәхмәт өйтү • Благодарение • Тав сәмахә	16
Гафу үтенү • Извинение • Каңару ыйтми	17
Танышу • Знакомство • Паллашу	18
Мөрәҗҗәгать итү • Обращение • Чөнү	20
Алмашлыклар • Местоимения • Ылмашсем	21
Саннар • Числа • Хисепсем	25
Еш кулланыла торган аныклагыч сүзләр һәм өйләнмәләр • Наиболее употребительные по- ясняющие слова и выражения • Ялан (час-часак) уса куракан палла яңәсем	30
Төсләр • Цвета • Төссем	53
Эш-хәрәкәт билгеләрен белдерә торган сүзләр • Слова, выражающие признак дей- ствия • Ёссене сәйләни	54
Дөнья тарафлары • Стороны света • Төнче енәсем	70
Ел фасыллары • Времена года • Султалак вәхәчәсем	71
Һава торышы. Климат. Табигать күренешләре • Погода. Климат. Явления природы • Сул сан- талак. Климат. Сул санталак пуламәсем	72
Вақыт • Время • Вәхәт	75
Төүлек вақыты • Время суток • Талак вәхәчә	75
Атна көннәре • Дни недели • Эрне күнәсем	76
Кешенең тән төзелеше һәм өгъзалары • Строение тела и органы человека • Сыннан ут-пу пайәсем тата чи кирлө органәсем	78
Кешегә хас сыйфатлар • Черты характера человека • Сыннан характер уйрамләхәсем	83
Яшь • Возраст • Сул	85
Тел • Язык • Чөлхә	86

Һөнәр. Эш • Профессия. Работа • Професси. Ёс-хёл	91
Гаилә • Семья • Кил-йыш, җемье	97
Фатир. Адрес • Квартира. Адрес • Хваттер. Адрес	101
Савыт-саба • Посуда • Сават-сапа	104
Бөйрөмнөр • Праздники • Уявсем, прасниксем	105
Ял итү • Отдых • Кану	110
Сөяхәт • Путешествие • Җул сүрев, җул сүрени	114
Сәламәтлек • Здоровье • Сывләх	120
Табиб чакыру • Вызов врача • Врача (тухтара) ченни	120
Регистратурада • В регистратуре • Регистратурара	120
Табибта • У врача • Врач патәнче	122
Теш табибында • У стоматолога • Шәл тухтарә патәнче	127
Авыру янында • У больного • Чирлә җын патәнче	129
Даруханәдә • В аптеке • Аптекара	130
Торак пунктлар • Населённые пункты • Халәх пурәнакан ыраңсем	132
Шөһәр • Город • Хула	132
Транспорт • Транспорт • Транспорт	140
Кунаханәдә • В гостинице • Гостиницара	146
Театр. Концерт • Театр. Концерт • Театр. Концерт	149
Музей • Музей • Музей	158
Сөүдә • Торговля • Суту-илү	160
Универмаг • Универмаг • Универмаг	166
Азык-төлек кибете • Продовольственный магазин • Апат-җимәс (юр-вар) магазинә	173
Ашханәдә • В столовой • Столовайра	182
Почта. Телефон. Телеграф • Почта. Телефон. Телеграф • Почта. Телефон. Телеграф	189
Мөгариф • Образование • Җут ёс	195
Фән • Наука • Наука, әсләләх	199
Утырышлар. Конференцияләр • Заседания. Конференции • Ларусем. Конференцисем	205

Кереш сүз

Татарстан Республикасында компакты янәшә яшәүче аерым милләт вәкилләре өчен махсус сөйләүлекләр сериясе булдыру хәзергә жәмгыять тормышында рухи ихтыяҗга өверелде. Милли телләрдә сөйләшеп аңлашу, аралашу теләге Татарстан Республикасының дөньякүләм үрнәккә өйләнәп барган милли сәясәте, республикада борын-борыннан янәшә яшәүче халыкларның бер-берсенә ихтирамнары һәм дустанә мөнәсәбәтләре нигезендә барлыкка килә һәм турыдан-туры «2004–2013 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләргә саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча Татарстан Республикасы дәүләт программасы» куйган бурычлардан килеп чыга.

Өлегә сөйләүлекләр Татарстан Республикасында компакты янәшә яшәүче милләтләрнең телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерүне, шулай ук республиканың кайбер төбәкләрендә күзәтелгән күптеллелекне пропагандалауны бурыч итеп куя. Төп максаты – төхәдим ителгән актив кулланылыштагы лексикадан файдаланып, бирелгән ситуациягә мөнәсәбәттә милли телдә фикер алышу, өңгәмөдәшөңнең сорауларына җавап бирү, сөйләшүченә өзәр сөйләм үрнәкләре белән төэмин итү, көндөлек аралашуда кара-каршы сөйләм күнекмәләрен булдыру, ягъни тел материалында иркен ориентлашырга ярдәм итү.

Сөйләүлекләр Идел буге халыкларының телләрен чагыштырып өйрәнүчеләр өчен тикшерү материалы хезмөтен дө үти ала. Лексик материал ситуатив-тематик һәм функциональ ешлык принцибы нигезендә сайланды, кешенең тормышына һәм эшчәнлегенә бөйле сүз һәм гыйбарәләр туплап бирелде. Төхәдим ителгән лексика сөламләү һәм саубуллашу сүзләреннән, туганлык терминнарыннан, кешенең рухи халәтен, холык-фигылен белдерә торган сүзләрдән, киң кулланыштагы тематик диалог калыпларыннан, саннардан, алмашлыктар, аныклагыч сүзләр, өйләнмәләрдән, эш-хәрәкөт билгесен белдерә торган сүзләрдән һ. б. дан гыйбарәт.

Предисловие

Составление серии специальных разговорников для отдельных представителей народов, компактно проживающих в Республике Татарстан, стало духовной потребностью в жизни современного общества. Желание разговаривать и общаться на национальных языках возникает на основе национальной политики Республики Татарстан, взаимоуважения и добрососедского отношения народов, проживающих издавна в республике, которая становится примером на мировом уровне, и непосредственно вытекает из задач «Государственной программы РТ по сохранению, изучению и развитию государственных языков РТ и других языков в РТ на 2004–2013 гг.».

Данные разговорники ставят своей задачей сохранение, изучение и развитие языков народов, компактно проживающих в Республике Татарстан, а так же пропаганду полилингвизма, который издавна наблюдается в некоторых регионах республики. Основная цель – используя предлагаемую активную лексику, обеспечить пользователя готовыми коммуникативными речевыми формулами в данной ситуации, чтобы он мог беседовать на национальном языке, ответить на вопросы собеседника, дать речевые навыки в повседневном общении, т. е. помочь свободно ориентироваться в языковом материале.

Разговорники могут также служить предметом исследования для сравнительного изучения языков народов Поволжья. Лексический материал отобран по принципу ситуативно-тематической и функциональной частотности. В них включены слова и выражения, необходимые в повседневной жизни и деятельности человека. Предлагаемая лексика состоит из слов приветствия и прощания, терминов родства, слов, определяющих личностную характеристику человека, широкоупотребительных образцов-моделей тематических диалогов, а также имён числительных, местоимений, поясняющих слов и выражений, слов, выражающих признак действия и др.

Умсăмах

Тутар Республикинче тачă сыхăнура килештерсе пурăнакан халăхсем валли ятарлă калашу кенекисен серине хатерлесси ку чухнехи общество пурнаçенче чи кирлĕ ыйтусенчен пĕри шутланать. Тăван чĕлхесемпе калаçас, пĕр-пĕринпе çамăллăнах хутшăнас килни пурнаçланни Тутар Республикин наци политики çинче никĕсленнĕ. Республикăра аваланпах пĕр-пĕрне хисеплекен, ыра кĕршĕсем пек пурăнакан, тĕнче шайĕнче тĕслĕх шутланакан халăхсем пулни – «2004–2013 çулсенче Тутар Республикин патшалăх чĕлхисене тата Тутар Республикинчи ытти чĕлхесене упраса хăварас, вĕрентес тата аталантарас Патшалăх программин» тивĕçĕ.

Кунашкал калашу кенекисем Тутар Республикинче пурăнакан халăхсен чĕлхисене упраса хăварас, вĕрентес тата аталантарас, çавăн пекех Тутар Республикин хăш-пĕр регионĕсенче усă куракан нумай чĕлхелĕхе сарас тĕллев лартаççĕ. Вĕсен тĕп тĕллевĕ – кампа та пулин калаçма шутланă çынна кенекере сĕннĕ ялан усă куракан сăмахсемпе, вăл е ку лару-тăрура кирлĕ ятарлă чĕлхе хатерĕсемпе хайĕн халăхĕн чĕлхипе пуплеме, хайĕнпе калаçакан çыннан ыйтăвĕсене хуравлама, пуплеме хăнăхтарасси, урăхла каласан, чĕлхе тытăмĕпе пуплев хатерĕсене анланса илме пулăшасси.

Кун йышши калашу кенекисем Атăл тăрăхĕнче пурăнакан халăхсен чĕлхисене танлаштарса вĕренме те аван. Калашу кенекинче лексика материальне тематика тата тăтăшлăх ушкăнĕсене кĕртнĕ. Вăл ушкăнсенче кулленхи пурнаçра тата еç-хĕлте чи кирлĕ сăмахсемпе сăмах çаврăнăшĕсем. Кенекере тĕлпулу, сывпуллашу, тăванлăх, çынна сăнлакан сăмахсем, анлă усă куракан тĕрлĕ тематикапа сыхăннă диалог моделĕсем, час-час усă куракан хисеп ячĕсем, ылмашсем, паллă ячĕсемпе наречисем т. ыт. те тĕл пулаççĕ.

Татар теленең үзен-чөлекле авазлары

Аа [а] Түбән күтөрелешле арткы рөт сузык авазы; беренче ижекләрдә иренләшә һәм арттарак ясала.

Өө [ө] Алгы рөт сузык авазы; бу авазны өйткөндә, тел очы алгарак чыга, аскы алгы тешләргә килеп терелә, тел өстенен алгы өлеше берәз күтөрелә.

Вв [w] Ирен-ирен авазы, аны өйткөндә, иреннәр бөреләп якыная.

Гг [ɣ] Кече тел һәм телнең арткы өлеше хәрәкәте белән ясала торган тартык аваз.

Жж [ж] Бу авазның өйтелеше рус телендәге *дождь*,

Специфичные звуки татарского языка

Аа [а] Гласный звук нижнего подъёма, заднего ряда, огубленный только в первых слогах, а также более заднего образования.

Өө [ө] Гласный переднего ряда, при произношении кончик языка прижат к нижним передним зубам, язык продвинут вперёд, передняя часть спинки языка чуть приподнята.

Вв [w] Губно-губной звук, произносится с округлением губ.

Гг [ɣ] Глубоко заднеязычный звук.

Жж [ж] Произношение этого звука напоминает звук [ж]

Тутар чөлхинчи хайне евөрлө сасәсем

Аа [а] Аялга пусамри, кайри ретри, пёрремёш сыпәхра сес тутала калакан, хысалалла пурынчен те ытларах туртәнакан уңа сасә.

Өө [ө] Малти ретри уңа сасә, каланә чухне чөлхе вёсё аялти малти шәлсене перёнет, чөлхе малалла кушаты.

Вв [w] Тутасемпе калакан сасә, каланә чухне тута чәмәртанать.

Гг [ɣ] Сәвар маччин хысәлти пайёпе калакан хупа сасә.

Жж [ж] Ку сасә *дождь, вожжи* вырәс сәмахёсенчи юлашки

вожи сүзлөрдөгө [ж] авазының өйтелешен хөтөрлөтө.

Кк [к] Кече тел һәм телнең арткы өлөшө хөрөкөтө белән ясала торган тартык аваз.

Нң [ң] Бу тартык авазны өйткөндө, телнең арткы өлөшө, йомшак аңкауга тиеп, авыз куышлыгындагы юлны яба, шуңа күрө һава, борын куышлыгы аша үтөп, [ң] борын авазын барлыкка китерө.

Оо [о], Өө [ө] Иреннөр ярдөмөндө өйтелө торган ярым тар, кыска сузык авазлар; [о] һәм [ө] авазларын өйткөндө, тел алга һәм артка хөрөкөт итө.

Үү [ү] Алгы рөт, иренлөшкөн сузык аваз; бу авазны өйткөндө, тел өстенен урта өлөшө бер аз күтөрөлө.

в русских словах *дождь, вожи.*

Кк [к] Глубоко заднеязычный звук.

Нң [ң] При произношении язык опирается в мягкое нёбо и закрывает выход воздуха через рот. Поэтому воздух направляется в нос и получается носовой [ң].

Оо [о], Өө [ө] Полуузкие краткие гласные звуки, произносятся с участием губ. При артикуляции [о] и [ө] язык движется вперёд и назад.

Үү [ү] Огубленный гласный звук переднего ряда, при произношении этого звука язык приподнят.

сасәсене каланә пекрех.

Кк [к] Çавар маччин хыçалти пайёпе калакан хупә сасә.

Нң [ң] Каланә чухне чөлхе çавар маччине перёнсе сывләша çавартан тухма чәрмантирать, çаванпа сывләш юхамё сәмса хавәлөпе тухнә пирки сәмсапа калакан хупә сасә шутланать.

Оо [о], Өө [ө] Çурма ансәр, тутапа калакан кёске уçә сасәсем. [о] тата [ө] сасәсене каланә чухне чөлхе малалла тата хыçалалла хускалать.

Үү [ү] Тутапа калакан малти уçә сасә, ку сасса каланә чухне чөлхе кәшт сөкленет.

Хх [x] Кече тел һәм телнең арткы өлеше хәрәкәте белән ясала торган тартык аваз.

Һһ [h] Тел төбө тамакның арткы өлешенә якынаеп, жиңелчә һава чыгарып ясала торган тартык аваз.

Чч [ç] Өрелмәле тартык аваз, рус телендәге [ʧ] авазының алдагы [т] элементыннан башка өйтелә.

Ыы [ɯ] Бу авазның өйтелеше рус телендәге *го́род* сүзенең басымлы иҗеге артындагы кыскарган [o] авазын хөтерлөтә; рус телендәге [ы] авазының өйтелешенә караганда телнең урта өлеше аңкауга азрак күтөрелә.

Ээ [•] (һәмзә) Бугазда ясала торган шартлаулы аваз; бугаз кысыла төшеп һәм тавыш өзелеп ясала: *тәэмин, маэмай, тәэсир.*

Хх [x] Глубоко заднеязычный звук.

Һһ [h] Этот звук является лёгким гортанным придыханием.

Чч [ç] Шипящий глухой звук, произносится без элемента [т] в начале.

Ыы [ɯ] Этот звук напоминает заударный редуцированный звук [o] в слове *го́род*. Язык менее приподнят к нёбу, чем при произношении русского [ы].

Ээ [•] (гамзә) Гортанный взрыв. Образуется смычкой гортани и перерывом голоса: *тәэмин, маэмай, тәэсир.*

Хх [x] Ҙавар маччин хыҗалти пайёпе калакан хупа саса.

Һһ [h] Пырпа йавашшан каласан хупа саса.

Чч [ç] Чашлатса тухакан хупа саса, калама пусланә чухне [т] сөмө җук.

Ыы [ɯ] Каланә чухне ку саса *го́род* сәмахри ударени үкмен сыпакри вайсар сасса аса илтерет. Чөлхе түрчә җавар маччи патнелле җөкленет, ырас чөлхинчи [ы] сасса каланә чухне чөлхе җөкленмест.

Ээ [•] (гамзә) Пыртан сирпәнсе тухакан хупа саса. Карланка хупаннипе саса пүләнни: *тәэмин, маэмай, тәэсир.*

Чуваш теленең үзен-чөлекле авазлары

Ăă [ă] авазы рус телендә *опыт* сүзендәгә [ы] авазы сыман өйтелә, сүзнең төрле урыннарында килә ала: сүз башында (*ăс – акыл, ăш – эч*); сүз уртасында (*пăр – боз, сăвăс – талпан*); сүз ахырында (*пулă – балык, сарă – сары*).

Ёё [ё] авазы рус телендәгә *поле* сүзенең [е] сузыгы сыман өйтелә, сүзнең төрле урыннарында килә ала: сүз башында (*ёне – сыер, ёнер – кичә*); сүз уртасында (*пүлём – бүлмә, кёмёл – көмеш*); сүз ахырында (*сёлё – солы, кивё – иске*).

Ăă [ă], Ёё [ё] – кыска сузык авазлар (башка сузык авазлар белән чагыштырганда кыскарак өйтелешкә ия), сөйләм

Специфичные звуки чувашского языка

Ăă [ă] произносится как русский звук [ы] в слове *опыт*, встречается во всех позициях слова: в начале (*ăс – акыл, ăш – эч*); в середине (*пăр – боз, сăвăс – талпан*); в конце (*пулă – балык, сарă – сары*).

Ёё [ё] произносится как русский гласный [е] в слове *поле*, встречается во всех позициях слова: в начале (*ёне – сыер, ёнер – кичә*); в середине (*пүлём – бүлмә, кёмёл – көмеш*); в конце (*сёлё – солы, кивё – иске*).

Ăă [ă], Ёё [ё] – краткие гласные (по сравнению с другими гласными они обладают меньшей длительностью),

Чăваш чĕлхинчи хăйне евĕрлĕ сасăсем

Ăă [ă] сасă *опыт* сăмахри [ы] вырăс сассине каланă пек, сăмахăн пур вырăнĕнче те тĕл пулат: сăмах пуçламăшĕнче (*ăс – акыл, ăш – эч*); сăмах варринче (*пăр – боз, сăвăс – талпан*); сăмах вĕçĕнче (*пулă – балык, сарă – сары*).

Ёё [ё] сасă *поле* сăмахри [е] вырăс уçă сассине каланă пек, сăмахăн пур вырăнĕнче те тĕл пулат: сăмах пуçламăшĕнче (*ёне – сыер, ёнер – кичә*); сăмах варринче (*пүлём – бүлмә, кёмёл – көмеш*); сăмах вĕçĕнче (*сёлё – солы, кивё – иске*).

Ăă [ă], Ёё [ё] сасăсем – кĕске уçă сасăсем (ытти уçă сасăсемпе танлаштарсан вĕсем кĕскерех), калаçу

телендө кайбер сүзлөрдө бөтенлөй төшөп тө калырга мөмкин: *тәпәрчә* (*тәпәрч*) – эремчек; *тәхлачә* (*тәхлач*) – кодагый; *төмө* (*төм*) – куак; *чөпө* (*чөп*) – чеби, чебеш.

Ū [*ū*] авазы рус телендөгә бюро сүзенең [*ю*] сузыгы сыман өйтелә, сүзнең төрле урыннарында килә ала: сүз башында (*ūхә* – байгыш, *ūпле* – куыш); сүз уртасында (*күлө* – күл, *түмө* – төймө); сүз ахырында (*пөлү* – белү, *көтү* – көтү).

Ҙ [**з**] авазы якынча [*сь*] яки бик йомшак [*ш*] сыман өйтелә, сүзнең төрле урыннарында килә ала: сүз башында (*җывах* – якын, *җыру* – хат); сүз уртасында (*укҗа* – акча, *аҗта* – кайда); сүз ахырында (*куҗ* – күз, *җүҗ* – чәч).

в разговорной речи в некоторых словах выпадают: *тәпәрчә* (*тәпәрч*) – эремчек; *тәхлачә* (*тәхлач*) – кодагый; *төмө* (*төм*) – куак; *чөпө* (*чөп*) – чеби, чебеш.

Ū [*ū*] произносится как русский гласный [*ю*] в слове бюро, встречается во всех позициях слова: в начале слова (*ūхә* – байгыш, *ūпле* – куыш); в середине слова (*күлө* – күл, *түмө* – төймө); в конце слова (*пөлү* – белү, *көтү* – көтү).

Ҙ [**з**] произносится примерно как [*сь*] или как очень мягкий [*ш*], употребляется во всех позициях слова: в начале слова (*җывах* – якын, *җыру* – хат); в середине слова (*укҗа* – акча, *аҗта* – кайда); в конце слова (*куҗ* – күз, *җүҗ* – чәч).

чөлхинче хәш-пөр сәмах-сен вёҗёнче тухса үкеҗҗө: *тәпәрчә* (*тәпәрч*) – эремчек; *тәхлачә* (*тәхлач*) – кодагый; *төмө* (*төм*) – куак; *чөпө* (*чөп*) – чеби, чебеш.

Ū [*ū*] сасә бюро сәмахри [*ю*] вырәс сассине каланә пек, сәмахән пур вырәнёнче те төл пулать, сәмах пуҗламәшёнче (*ūхә* – байгыш, *ūпле* – куыш), сәмах варринче (*күлө* – күл, *түмө* – төймө), сәмах вёҗёнче (*пөлү* – белү, *көтү* – көтү).

Ҙ [**з**] сасә [*сь*] е питеҗ семҗе [*ш*] сасса каланә пекрех, «сәмахән пур вырәнёнче те төл пулать: сәмах пуҗламәшёнче (*җывах* – якын, *җыру* – хат); сәмах варринче (*укҗа* – акча, *аҗта* – кайда); сәмах вёҗёнче (*куҗ* – күз, *җүҗ* – чәч).

Сәламләү

Исәнме(сөз)!
Саумы(сыз)!
Хәерле иртә!
Хәерле көн!
Хәерле кич!
Сәлам!
Нихәлләрең
(Нихәлләрегез) бар?

Рәхим итегез, кадерле
дуслар (кунактар)!
Хуш килдегез (киләсез)!
Сезне күрүемә бик
шат(мын)
Сезне күптән күргәнем
юк иде
Мин сезнең хакта ишетеп
беләм
Хәлләр(егез) ничек?

Сәламәтлегегез
(саулыгыгыз) ничек?

Приветствие

Здравствуй(те)!
Здравствуй(те)!
Доброе утро!
Добрый день!
Добрый вечер!
Привет!
Как поживаешь
(поживаете)?

Добро пожаловать,
дорогие друзья (гости)!
Добро пожаловать!
Я рад вас видеть

Давно вас не видел

Я о вас слышал

Как (ваши) дела?

Как ваше здоровье?

Саламлашу

Аван-и? Сывлаҳ сунатәп!
Сывә-и?
Ырә ир пултәр!
Ырә кун пултәр!
Ырә каҫ пултәр!
Салам!
Еҫсем мәнлерех!
Мәнле сүрәтәр? Мәнле
пуранатәр?

Киләрех, хакла туссем
(хәнасем)!

Ырә сунса кәтетпәр!
Сире курма питә хавас
эпә

Сире чылайранпа
(нумайранпа) курманчә

Сирән җинчән эпә нумай
илтнәччә

Еҫәр-хәләр мәнле?
Еҫсем мәнле?

Сывлаҳәрсем
(сывлаҳсем) мәнле?

Көөфлөрегеэз ничек?

Хөллөрем ...

Сөламөтлегем
(Саулыгым) ...

Көөфем ...

... ярыйсы
... начар
... начар түгөл
... бик шөп (яхшы)

... бик начар
... ярый инде

Бары да төртиптө
Зарланмыйм

Бары да элеккечө

Сорама

Өти-өнилөрегеэз (балаларыгыз, туганнарыгыз) исен-саулармы?

Как ваше настроение?

Мои дела ...

Моё здоровье ...

У меня настроение ...

... нормальное
... плохое
... неплохое
... очень хорошее
(прекрасное)
... очень плохое
... так себе

Всё в порядке
Не жалуюсь

Всё по-прежнему

Не спрашивай

Родители (дети, родственники) живы-здоровы?

Камаларсем мёнлерех
(еплерех)?

Ёсемсем ...

Сывлахам ...

Камалам ...

... йөркеллех
... начар
... начар мар
... питё шөп (лайах, аван)
... питё начар
... пырать (юрать) ёнтё

Пурте йөркеллө

Ним пирки те үпкелешместөп

Пурте ёлөкхи
(халичченхи, малтанхи) пекех

Ан та ыйт, ан ыйт-ха

Асәр-аннёр, асәр-пәсәр, таванарсем сывах-и (төрөс-төкелөх-и)?

Рәхмәт, Аллага шөкәр

Бер көе

Саубуллашу

Сау булыгыз!

Исән булыгыз!

Иртөгә ...

Кич белән ...

Бәйрәмдә ...

Кичәдә ...

... очрашырбыз
(күрешербез) өле

Күрешкөнгә (кабат
очрашканга) кадәр!

Безне онытып
бетермөгез!

Бездән барысына да
сәлам өйтегез

Безгә тагын килегез

Спасибо, слава Богу

Потихоньку

Прощание

До свидания!

Будьте здоровы!

Завтра ...

Вечером ...

На празднике ...

На вечере ...

...ещё увидимся

До встречи!

Не забывайте нас!

Всем передавайте от нас
привет

Приезжайте (Приходите)
к нам ещё

Рахмат (Тавтапуç), Турра
шөкәр

Йөркеллех

Сывпуллашу, уйрәлу

Сыва пулар!

Сывлахла пулар!

Ыран ...

Каҗпа (Каҗхине) ...

Уявра (Праҗникре) ...

Вечерта ...

... татах курнаҗапар-ха
(төл пулапар-ха)

Тепре курнаҗиччен
(куриччен, төл пуличчен)!

Пире манса ан кайар!

Пирәнтен пурне те салам
калар

Пирән пата татах килөр
(килсех сүрөр)

Уңышлар сезгә!

Шылтыратыгыз!

Хөерле юл!

Хөерле төн!

Хушыгыз!

Тыныч йокы!

Удачи вам!

Звоните!

Счастливого пути!

Доброй ночи!

Прощайте!

Спокойной ночи!

Әнәсүсем сире! Әнәсу
пултәр!

Шәнкәравләр!

Телейлә (такәр) сул
пултәр!

Ырә каҗ! Ырә каҗ пултәр!

Сывә пуләр!

Канлә ыйхә пултәр! Канлә
сыварәр!

Рәхмәт әйтү

Сезгә бик зур рәхмәт!

Яхшылыгыгызны
онытмам

... өчен рәхмәт!

Игътибарыгыз ...

Чакыруыгыз ...

Бүләгегез ...

Котлавыгыз ...

Благодарение

Большое вам спасибо!

Я не забуду вашу
доброту

Спасибо за ... !

... ваше внимание

... ваше приглашение

... ваш подарок

... ваше поздравление

Тав сәмахә

Сире питә пысак рахмат
(тав, тавтапус, спаҗсипә)!

Ырләхәрсене (ырә
тунисене) манмәп (манса
каймәп)

... питә пысак тав!

Кәмәллән йышәннишән
(Лайәх пәхнишән)...

Чәннишән
(Йыхравланишән)

Парнәрсемшән ...

Саламлә сәмахәрсемшән
...

Ярдәмегез ... Кунакчыллыгыгыз ...	... вашу помощь ... ваше гостеприимство	Пуләшәвәршән ... Тарават (вашават) пулнишән (көтсе илнишән, йышәннишән)
Сезгә нинди генә рәхмәтләр өйтим икән!	Не знаю как вас благодарить!	Сире мәнле (еплө) тав тавам-ши (рәхмәт калам- ши)!
Мин сезнең алда бурычлы	Я в долгу перед вами	Эпә сире парәмлә
Гафу үтенү	Извинение	Каңару ыйтми
Гафу итегез, зинһар! Бик кызганыч Кичерегез Мин гаепле Ялгышлык миндә	Извините, пожалуйста! Очень жаль Простите Я виноват Моя ошибка	Тархасшән, каңарәр! Питә шөл Каңарәр Эпә айәплә Йәнәшә манра. Йәнәш турәм
Мин уйлап бетермөгәнмен Гафу итегез, ләкин мин башкачарак уйлыйм Гафу итегез, мин сезгә комачауламадыммы?	Я не всё продумал Извините, но я думаю иначе Извините, я вам не помешал?	Эпә төплән шухәшласа (уйласа) ситереймен Каңарәр та, эпә урәхларах шухәшлатәп (уйлатәп) Каңарәр-ха, эпә сире чәрмантармарәм-ши?

Танышу

Сезнең исемегез ничек?

Минем исемем – ...

Ө сез кем буласыз?

Сез кем?

Сез кайдан килдегез?

Мин ... килдем

... Казаннан ...

... Мөскөүдөн ...

... Чабаксардан ...

... Саранскидан ...

... Ижевскидан
(Ижаудан) ...

... Йошкар-Оладан ...

... авылдан ...

Фамилиягез ничек?

Минем фамилиям – ...

Сезнең белән
танышуыма бик шат

Сезнең балаларыгыз
(гаиләгез) бармы?

Знакомство

Как вас зовут?

Меня зовут ...

А вы кто будете?

Вы кто?

Вы откуда приехали?

Я приехал из ...

... Казани

... Москвы

... Чебоксар

... Саранска

... Ижевска

... Йошкар-Олы

... деревни

Как ваша фамилия?

Моя фамилия – ...

Очень рад познакомиться
с вами

У вас есть дети (семья)?

Паллашу

Сирён ятәр мёнлө? Эсир
мён ятлә?

Манән ятам – ... Мана ...
тесе чёнеңсё

А эсир кам пулатәр?

Эсир кам?

Эсир аҗстан килтөр?

Эпё ... килтём

... Хусантан ...

... Мускавран ...

... Шупашкартан ...

... Саранскран ...

... Ижевскран ...

... Йошкар-Оларан ...

... ялтан ...

Хушаматәр мёнлө?

Манән хушаматәм – ...

Сирёнпе паллашма питё
хавас

Сирен ачәр-пәчәр (кил-
йышәр, җемьйөр) пур-и?

Минем улым (кызым) бар	У меня есть сын (дочь)	Манан ывалам (хөрөм) пур
Минем ике балам бар	У меня двое детей	Манан икё ача пур
Бу – минем өнием	Это – моя мама	Ку – манан аннем
Бу – минем өтием	Это – мой папа	Ку – манан аттем
Бу – минем апам	Это – моя старшая сестра; тётя	Ку – манан аппам
Бу – минем абыем	Это – мой старший брат; дядя	Ку – манан пичем (төтем)
Бу – минем сеңлем	Это – моя младшая сестра; племянница	Ку – манан йамакам
Бу – минем якын туганым	Это – мой близкий родственник	Ку – манан сывах таванам
Бу – минем энем	Это – мой младший брат; племянник	Ку – манан шаллам; таван аппан, пичен, йамакан ывалё
Бу – минем бабам (дөү өтием)	Это – мой дедушка	Ку – манан асаттем <i>отец отца, кукасейём отец матери</i>
Бу – минем өбием (дөү өнием)	Это – моя бабушка	Ку – манан асаннем <i>мать отца, кукамайам мать матери</i>
Бу – минем дустым	Это – мой друг	Ку – манан тусам
Бу – минем хезмөттөшөм	Это – мой сослуживец	Ку – манан ёштешём

Бу – минем коллегам

Это – мой коллега

Ку – манӑн коллегам
(ёҫри юлташӑм)

Мөрәжәгать итү

Обращение

Чёнӯ

Кадерле дуслар!
Кадерле дустым!
Хөрмәтле кунактар!
Хөрмәтле коллегалар!
Иптәшләр!
Егетләр!
Улым!
Кызым!
Энем!
Сеңлем!
Апа!

Дорогие друзья!
Дорогой друг!
Уважаемые гости!
Уважаемые коллеги!
Товарищи!
Ребята!
Сын мой!
Дочь моя!
Братишка!
Сестрёнка!
Сестра! Тётя! *и вежливое
обращение к женщине
старше себя*
Брат! Дядя! *и вежливое
обращение к мужчине
старше себя*

Хаклә туссем!
Хаклә тусам!
Хисеплө ханасем!
Хисеплө ёҫтешсем!
Юлташсем!
Йёкөтсем! (Каччәсем!)
Ывәләм!
Хөрәм!
Шәлләм!
Йәмакәм!
Аппа!

Абый!

Пичче! Тете! Мучи!
*обращение к людям,
которые по возрасту
старше отца*

Ханым !	Ханум! обращение к замужней женщине	Инке! обращение к замужней старше говорящего женщине; Кинемей! обращение к старой женщине; Тәхлачә! обращение пожилых к пожилым замужним женщинам
Туташ!	Барышня! (Девушка!) обращение к незамужней женщине	Пикем!
Әфәнде!	Господин! обращение к мужчине	Тусәм! Тәванәм! при фамильярном обращении
Ханымнар һәм әфәнделәр! Акыллым! Матурым! Үскөнем! Жаным!	Дамы и господа! Умница моя! Красавица моя! Взрослая моя! Душа моя!	Дамәсемпе господинсем! Аслаккайәм! Маттурәм! Пысәкскерәм! Чунәмсәм!
Алмашлыктар	Местоимения	Ылмашсем
мин	я	эпё, эп
минем	мой; у меня	манән
минеке	мой	манән
мине	меня	мана

без	мы	эпир
безнең	наш; у нас	пирён
безнеке	наш	пирён
безне	нас	пире
син	ты	эсё, эс
синең	твой; у тебя	санан
синеке	твой	санан
сине	тебя	сана
сез	вы	эсир
сезнең	ваш; у вас	сирён
сезнеке	ваш	сирён
сезне	вас	сире
ул	он	въл
аның	его; у него	унан
аныкы	его; принадлежащий ему	унан
аны	его	ана
алар	они	вёсем
аларның	их; у них	вёсен
аларныкы	их; принадлежащий им	вёсен
аларны	их	вёсене
үзө	сам	хай

үземә	мне (себе)	мана хама
үзенә	ему (себе)	әна хайне
үзен	его самого (себя)	әна хайне
үземне	меня (себя)	мана хама
үземнеке	свой (собственный)	манән хамән
Кем?	Кто?	Кам?
Кемнең?	Чей? У кого?	Камән?
Кемнеке?	Чей?	Камән?
Кемне?	Кого?	Кама?
кемдер	кто-то; некто	кам-тәр, такам
кем дә булса	кто-нибудь	кам та пулсан (пулин)
кемнекедер	чей-то	камән-тәр, такамән
Нәрсә?	Что?	Мән?
Нәрсәнең?	Чего? Чей?	Мәнән?
Нәрсәнеке?	Чего?	Мәнән?
Нәрсәне?	Что?	Мәне?
нәрсәдер	что-то; нечто	мән-тәр, мән те пулсан (пулин)
нәрсә дә булса	что-либо	тем, темскер
нәрсәнекедер	чего-то	мәнән-тәр, мәнән те пулсан (пулин)
бу	это	ку

теге	тот	җавă, лешё
барлык	всё	мёнпур, пётём
барысы	весь	пур, пурте
бөтен	всё	пётём, пётёмпех
бөтенесе	весь	пурте
башка	иной	урăх
бүтөн	другой	урăх, тепёр
һәр көн	каждый день	кашни кун
көн саен	ежедневно	кунсерен
Нинди?	Какой?	Мёнле? Епле?
нинди дә булса	какой-либо	мёнле те (епле те) пулин
ниндидер	какой-то	мёнле-тёр, темёнле
Кайсы?	Который из них?	Хăшё?
Ничәнче?	Который?	Миҗсемёш?
бернәрсә дә	ничто	нимён те
беркем дә	никто	никам та
бернинди	никакой	нимёнле, ниепле
Ни өчен?	Почему?	Мёншён?
шулкадөр	столько	җавăн (ун) чухлё, җав таран
андый	такой	җавăн (ун) пек, җавнашкал

мондый

подобный

кун пек, кунашкал,
җакнашкал

шундый
ни генә булса да
Ничә?

такой
что бы ни было
Сколько?

җакән пек, җакнашкал
мән те пулсан (пулин)
Миҗе? Мән чухлә?

Саннар

Числа

Хисепсем

бер	один	пёрре (пёре, пёр)
икө	два	иккё (икё, ик)
өч	три	виҗҗё (виҗё, виҗ)
дүрт	четыре	тәваттә (тәватә, тәват)
биш	пять	пиллөк (пилёк)
алты	шесть	улттә (ултә, улт)
җиде	семь	җиччё (җичё, җич)
сигез	восемь	саккәр (сакәр)
тугыз	девять	тәххәр (тәхәр)
ун	десять	вуннә (вунә, вун)
унбер	одиннадцать	вун пёр
унике	двенадцать	вун иккё (икё, ик)
унөч	тринадцать	вун виҗҗё (виҗё, виҗ)

ундүрт	четырнадцать	вун таватта (тавата, тават)
унбиш	пятнадцать	вун пиллэк (пилэк)
уналты	шестнадцать	вун ултта (улта, улт)
унжиде	семнадцать	вун сиччө (сиччө, сич)
унсигез	восемнадцать	вун саккар (сакар)
унтугыз	девятнадцать	вун таххар (тахар)
егерме	двадцать	сирем
утыз	тридцать	ватар
кырык	сорок	хөрөх
илле	пятьдесят	алла (ала)
алтмыш	шестьдесят	ултмал
житмеш	семьдесят	ситмөл
сиксөн	восемьдесят	сакар вунна (вунна)
туксан	девяносто	тахар вунна (вунна)
йөз	сто	сөр
икө йөз	двести	ик сөр
өч йөз	триста	виç сөр
мең	тысяча	пин
миллион	миллион	миллион
берөү	один	пәччөн

икөү	двое	иккён
өчөү	трое	виççён
дүртөү	четверо	тăваттăн
бишөү	пятеро	пиллөкён
алтау	шестеро	улттăн
жидөү	семеро	çиччён
унау	десятеро	вуннăн
беренче	первый	пёрремёш
икенче	второй	иккёмёш
өченче	третий	виççёмёш
унынчы	десятый	вуннăмёш
кырыгынчы	сороковой	хёрёхмёш
йөзенче	сотый	çёрмёш
меңенче	тысячный	пинмёш
унлап	около десяти	вунна яхăн
кырыклап	около сорока	хёрёхе яхăн
йөзлөп	около ста	çёре яхăн
меңлөп	около тысячи	пине яхăн
берөр	по одному	пёрер
икешөр	по два	икшер
өчөр	по три	виçшер

унар	по десять	вуншар
кырыгар	по сорок	хёрёхшер
йөзәр	по сто	сёршер
меңәр	по тысяче	пиншер
берәрләп	по одному	пёрерён
икешәрләп	по два	икшерён
өчәрләп	по три	виçшерён
унарлап	по десять	вуншаран
кырыгарлап	по сорок	хёрёхшерён
йөзәрләп	по сотне (сотнями)	сёршерён
меңәрләп	по тысяче (тысячами)	пиншерён
Бүген ничәсе? (Бүген ничәнче число?)	Какое сегодня число?	Паян миçемёш? Паян миçемёш (хаш) числа?
Бүген унсигезенчө (18) декабрь	Сегодня 18 декабря	Паян декабрён вун саккәрмёшө (18)
Иртөгә ничәнче число?	Завтра какое число?	Ыран миçемёш (мёнлө) числа пулать?
Иртөгә унтугызынчы (19) декабрь	Завтра 19 декабря	Ыран декабрён вун саккәрмёшө (19) пулать
Син кайсы көннө имтихан бирәсең?	Какого числа ты сдаёшь экзамен?	Эсё хаш кун экзамен паратан (тытатан)?

Мин уникаче (12)
гыйнварда имтихан
бирәм

Алар бишәү (5) иде
Сабантуйга өчәү (3)
кайттылар

Икәү аерым
сөйләшербез

Сөгәть өчләр (3) булыр

Кырыклап (40) спортчы
катнашты

Икешәрләп төзелдек

ел
гасыр
узган ел
быел
киләсе ел

бер елдан соң
бер ел элек
уку елы

Я сдаю экзамен 12 ян-
варя

Их было пятеро
На Сабантуй приехали
втроём

Вдвоём отдельно
поговорим

Время, наверное, около
трёх

Участвовали около
сорока спортсменов
Мы построились по два

год
век
прошлый год
в этом году
следующий год

через год
год тому назад
учебный год

Эпё январён вун иккёмёш
(12) экзамен паратәп
(тытатәп)

Вёсем пиллөкөнччө (5)
Сапантуя виççән (3)
килчөç

Иксёмөр уйрәммән
калаçәпәр
(суйлашәпәр)

Виçө (3) сөхет пулө

Хөрөхе (40) яхән
спортсмен хутшәнчө
Икшерён йөркеленсө
тәтәмәр

çул
ёмөр
иртнө çул
каçал
килес (пулас, çитес)
çул
көр çул иртсен, тепөр çул
көр çул ёләкрех
вёренү çулө

ел буе	в течение года	султалак таршшөпөх, султалак хушшипөх
кәбисә елы Ничәнче ел?	високосный год Какой год?	төкөл сул, йөкөр мәшәр сул Миҗемеш сул?
Ике мең дө уникаенче (2012) ел	2012 год	Икө пин те вун иккөмеш (2012) сул
узган гасырда борынгы заманда	в прошлом веке в древности (в древние времена)	иртнө өмөртө өлөкхи вәхәтсенчө (саманара)
бик күптәннән	очень давно	питө авал, сөм авалах
Еш кулланыла торган аныклагыч сүзләр һәм әйләнмәләр	Наиболее употребительные поясняющие слова и выражения	Ялан (час-часах) уса куракан палла ячөсөм
автономиялә; автоном авызны бөрештерө торган	автономный вяжущий	автономиллә тәкәскә
авыл хужалыгы ...-ы	сельскохозяйственный	ял хуҗаләх ...-ө
авыр	тяжёлый	йывәр
авыру	больной	чирлә
агач ...-ы	деревянный	йываҗ ...-ө
агулы	ядовитый	наркәмәшлә

агымдагы	текущий	юхан, юхакан; кулленхи
аерым	отдельный	уйрәм
аз	незначительный	сахал, кәшт кәна (сөс)
азат	свободный	ирёклё
азатлык сөючө	свободолюбивый	ирёке юратакан
актив	активный	активлә
актуаль	актуальный	актуаллә
акчалы	денежный	уксаллә
акыл ...-ы	умственный	әс (әс-тән) ...-ё
акылсыз	неразумный	әссәр
алгы	передний	малти
алдагы	предыдущий	иртнё, малтанхи, умёнхи
алдан	предварительный	малтан, малтанах
алдынгы	передовой	малти, малта пыракан
алтын ...	золотой	ылтән ...
ансат	лёгкий	ансат
аңлаешлы	понятный	әнланмалла, әнлануллә
аңлаешсыз	непонятный	әнланмалла мар, әнланма йывәр (сук)
аңлы	сознательный	әнлә, әслә-тәнлә

аңсыз	бессознательный	әссәр, тәнсәр
ап-ачык (аермачык)	отчётливый	уҗа, лайах паләракан
арзан	дешёвый	йүнә
арткы	задний	кайри, хыҗри, хыҗалти
артта калучы	отстающий	кая юлса пыракан
артта калган	отсталый	кая юлна
артык	лишний	ытлашши
арыган	усталый	ырна, ывәннә
атаклы	знаменитый	мухтавлә, паллә, чаплә
атказанган	заслуженный	тава (хисепе) тивәҗлә
ач	голодный	выҗа
ачулы	сердитый	силлес, җилленчәк
ачык	открытый	уҗа, уҗа кәмәллә (чунлә)
ачык йөзлә	приветливый	явак, тараватлә, вашаватлә
ачыктан-ачык	откровенный	уҗәран та уҗа
ашыгыч	срочный	васкавлә, хәвәрт тумалли
ашарга яраклы	съедобный	симе юрәхлә
аяусыз	беспощадный	ним шелсәр, хәрхенүсәр
өдәби	литературный	литература ...-ә
өзер	готовый	хатәр, янтә
өкияттөгә кебек	как в сказке	юмахри пек (евәр)

өкрөн	медленный	ёрипен, хуллен, майёпен
өһәмиятлә	важный	пахә, пысәк пёлтерёшлө, паләрсә тәракан
өчө	кислый	кәвасак, йүсөк
өчкөлтем	кисловатый	йүсө, йүссөн калакан; йүдекреп
өшөкө	скверный	начар, ирсёр
бай	богатый	пуян
бакыр ...	медный	пәхәр ...
баллы	сладкий	пылак
басма ...	печатный	пичетленё, пичетлесе кәларнә
баш ... -ы	головной	пуç ...-ё
башка	другой	тепёр, ураҳ
бөйлө	зависимый	пәхәнса пурәнакан (тәракан)
бөйрөм ...-ы	праздничный	уяв (праçник) ...-ё
бөхөслө	спорный	тавлә, тавлашуллә, хирёсүллө
бөхөтлө	счастливый	пехётлө, телөйлө, әраскаллә
бөхөтсөз	несчастный	пехётсёр, телөйсёр, әраскалсәр

бөялә	ценный	хаклә, хисеплә
бердем	единый	пёрлөхлә, пёр пётём
бердөнбер	единственный	пёртен-пёр
бертөрлө	одинаковый	пёрешкел, пёр пек (евёрлө); пёр тан
биек	высокий	çуллө, вәрәм
билгелә	известный	паллә, чаплә, ятлә-сумлә
билгесез	неизвестный	паллә мар
болганчык	мутный	пәтранчәк, тәрә (таса) мар
борынгы	древний	авалхи, ёлөкхи, ёлөк- авалхи
борычлы	перченый	пәрәçлә
бөөк	великий	аслә, пысак
бөртекле	зерновой	пёрчөллө
бөтен	целый	пётём
бөтендөнъя ...-ы	всемирный	пётём тёнчипе ...
буш	пустой	пушә
бүгенгө	сегодняшний	паянхи
бүтөн	другой	тепёр, урәх
ваемсыз	беспечный	шухәшсәр, çәмәлттай
вак	мелкий	вак, вётө

вакытлы	временный	вәхәтлә
гадел	справедливый	түрә, төрөс
гадәти	обыкновенный	ахаль, вәтам; нимрен паллә мар (паләрман)
гадәти булмаган	необычный (необыкновенный)	урәхла, яланхи (кулленхи) пек мар, элчелсәр
гадәттән тыш	чрезвычайный	нихсан курман-илтмен, төләнтермеш, төләнмелле; курман-илтмен
гади	простой	ансат, юмарт; кәткәс (йывәр) мар
гаеплә	виновный	айәплә
гаепсез	невиновный	айәплә мар
гажәп	удивительный	сав тери (төләнмелле) лайәх, калама сук аван
гомуми	общий	мәнпур, пәтәм; пәрлехи, пәрлөхлө
гомумхалык ... -ы	общенародный	пәтәм халәх ...-ө
гыйльми	учёный; научный	вөрәннө, пөлүллө, әслә
даими	постоянный	яланхи; улшәнми, улшәнман
данлы	славный	чаплә, мухтавлә

дөрөс	правильный	төрөс
дус ...	дружественный	тусла
ерак	дальний; далёкий	аякри, катары, инçетри; аякран тивекен
еш	частый	час-час (çинө-çинө, тәтәш) пулакан (килекен)
жаваплы	ответственный	явапла, ответла
жавапсыз	безответственный	явапсар, ответсар, ответлаха туйман
жайлы	удобный	майла, меллә, юрәхла, канлә
жайсыз	неудобный	майсар, мелсәр, юрәхсар, кансәр
жәйге	летний	суллахи
жиңел	лёгкий	çамал
жиңелмәс	непобедимый	никама парәнми, никам сәңтерейми, сәңме (парәнтарма) сук
жир асты ...-ы	подземный	сәр айәнчи ... -ө, сәр айө ... -ө
жирлә	местный	вырәнти
жөп	чётный	төкел, мәшәр, мәшәрлә
законлы	законный	законла
законсыз	противозаконный	законсар

зарарлы	вредный	сиенлө
зифа	стройный	яштака
зур	большой	пысак, маңа
зыянлы	вредный	сиенлө
ижади	творческий	творчество ...-ё
ижтимагый	общественный	общество ...-ё, халәх ...-ё
изге	священный; святой	таса, чаплә
ирекле	свободный	ирёклө
иркө	ласковый; изнеженный	ачаш, сепёс; ытлашши ачашласа үстернө
ирләр ...-ы	мужской	ар (арсын) ...-ё
иртө	ранний	ирхи
иртөгөгө	завтрашний	ыранхи
иртөнгө	утренний	ирхинехи
иске	старый	кивө
искиткеч	изумительный; восхитительный	төлөнмелле, хитре, питө (сав тери) лайәх (аван), чаплә
ислө	пахучий	шәршлә, шәршәллә
ихтимал булган	возможный	пулма пултарас (пултармалла)
йоклата торган	снотворный	сывәрттаракан

йомшак	мягкий	йәмшак, сөмсө
йон ...	шерстяной	сәм ...-ө
йөк ...-ы	грузовой	сәк ...-ө
кадерлә	дорогой	хаклә, хисеплә
кайгылы	скорбный	хуйхәллә, салху
кайнаган	кипячёный	вөретнө
кайнар	горячий	вөри
калган	остальной	юлашки, мөн юлни
канәгать	довольный	сапәр, кәмәллә
калма-каршы	противоположный	хире-хирәс, төлме-төл; тепәр енчи, хирәс
караңгы	мрачный; хмурый	төксәм, сивө, силләс
каткан	чёрствый	хытнә; чунсәр, чөресәр
катлаулы	сложный	кәткәс, йывәр; хутлә
каты	жёсткий	хытә
көкре	кривой	кухәр
кечкенө	маленький; младший	көсән
киеренкө	напряжённый	тимлә, сине тәрса тунә; йывәр, сивөч
киләчөк	будущий	пулас, малашнехи, ситес, тепәр
киң	просторный; широкий	сарлака; анлә

кипкөн	сушёный	типётнѐ
кире	обратный	каялла
кирѐклѐ	необходимый	кирлѐ
кичѐгѐ	вчерашний	ѐнерхи
кичкѐ	вечерний	каҫхи
коралсыз	безоружный	хѐҫ-пашалсăр, хатѐрсѐр-мѐнсѐр
кортлы; кортлаган	червивый	хуртлă; хуртланнă
коры; корыган	сухой	типѐ; типѐтнѐ
коточкыч	ужасный	хăрушă, сехре хăпмалла
кѐзгѐ ...	осенний	кѐрхи, кѐркуннехи
кѐлкѐ	смешной	кулăшла, кулмалла
кѐмеш ...	серебряный	кѐмѐл ...-ѐ
кѐндезгѐ	дневной	кăнтăрлахи, кун ҫути ...-ѐ
кѐндѐлек ...	повседневный; обиходный	кулленхи, кашни кунхи
кѐнкүреш ...	бытовой	кулленхи пурнăҫри
кѐтелмѐгән	неожиданный	кѐтмен, сарăмсăр, ăнсăрт
кѐчлѐ	сильный	вăйлă, вăй-халлă
кѐчсѐз	слабый	вăйсăр, халсăр, вăйхалсăр
кувтлѐ	мощный	хăватлă

куе	густой	җәра; йәвә
кунакчыл	гостеприимный	хәнана тараватлә (вашаватлә)
куркыныч	страшный	хәрамалла, хәрушә
куырган	жареный	әшаланә, шарикленә
күн ...	кожаный	сәран
күңелгә ятышлы	по душе	кәмәллә, кәмәла каякан
күңелле	весёлый	кәмәллә, хаваслә, савәк
күңелсез	скучный	кичем, сәлкәш, тунсәхлә
күп санлы	многочисленный	нумай йышлә
күпъяллык	многолетний	нумай җулхи
күренекле	видный	көрнеклә
күршә ...	соседний	күршә ...
күтәрәнке	повышенный	сәкленнә, сүллә, пысәк
кыөк	косой	чаләш, тайләк; чапрас
кыздырган	жареный	әшаланә, шарикленә
кызыклы	интересный	кәсәк, интереслә
кызыксынучан	любопытный; пытливый	пәләсшән тәрашакан (җунакан); тәләнмәллә, кәсәк
кыйммәтлө (кыйбатлы)	ценный (дорогой)	хаклә, савнә, хисеплә
кыр ...-ы	полевой	уй (хир), уй-хир, пусә ...-ә

кыргый	дикий	ютшăнакан, вăтанакан, вăтанчăк, именчĕк
кырку	острый	хĕрхĕ
кырыс	суровый	хаяр
кыска	короткий	кĕске
кышкы	зимний	хĕллехи
кыю	отважный; смелый	хăюлла
лаеклы	достойный	тивĕçлĕ, хапалла
мавытыргыч	занимательный	илĕртĕллĕ
мактаулы	почётный	мухтавлă
махсус	специальный	специалла, ятарла
мөгънөсез	бессмысленный	ăссăр, тăнсăр; тĕлсĕр, ниме кирлĕ мар, вырăнсăр
мәҗбүри	обязательный	тумалли, тума тивĕçлĕ
мәңгелек	вечный	вĕçĕмсĕр; ёмĕрхи, яланхи, нихçан пĕтми
милли	национальный	халăх ...-ĕ
модалы (модага кергән)	модный	модăлла, модăпа килĕшĕллĕ
меҗезлө	рогатый	мăйракалла
мөстөкыйль	самостоятельный	хăй тĕллĕн (ассĕн) тунă; никама пăхăнман

мөһим	важный	уйрамах кирлә, паха
начар	плохой	начар
нәтижәлә	эффективный (результативный)	эффектлә, лайах, усалла
нөфис	нежный (изящный)	әшә, ачаш, кәмәллә
ных	прочный	нак, кервен
озак	долгий	варах
озакка сузылган	затяжной	вараха тәсәлнә (кайна)
озын	длинный	вара́м
олы	старший	аслә
оста	умелый	әста
отышлы	выгодный	пайталлә, усаллә
охшаш	похожий	евөрлә, төслә, майлә, пек
охшашлы	подобный	йышши, евөрлә
очраклы	случайный	кётмен
очсыз	дешёвый	йүнә; нимә (виçә пуса) таман
өлгер	проворный	йәра, йётәс, çивәч
өлгергөн	зрелый; спелый	пиçсә (пулса) ёлкёрнә; пиçсә (ёлкёрсә) çитнә
өлкән яшьтәге	пожилого возраста	çуланна, ватта суланна
өскө	верхний	çиелти; çўлти

өстөмө ...	дополнительный	хушса панă (тунă)
өчпочмаклы	треугольный	виç кётеслө
парлы	парный	пар; машăрла, йөкөрлө
пешкөн	варёный; печёный	пиçнө
пөхтө	аккуратный	сыпăсулла, тирпейлө, типтерлө
пычрак	грязный	вараланчăк, хурална, таса мар
пыяла ...	стеклянный	кёленчө
рәсми	официальный	официалла
рухи	духовный	ăс-тăн ...-ё, шухăш-камăл ...-ё
сагышлы	печальный	хурлахла, хуйхалла, салхулла
сак	осторожный	сыха
саңгырау	глухой	халхасăр, илтмен
саф	свежий	таса; уça
сәер	странный	төлөнтөрөкен, төлөн- термөш
сәламәт	здоровый	сывлахла
сәләтлө	способный	пултарулла
серле	таинственный (загадочный)	варттан, сарла

сизгер	чуткий	сисёнкёллө, сисёмлө
сизелерлек	замётный	курәмлә, паләрмалла
симөз	жирный	самәр
сирөк	редкий	сайра
соңгы	поздний; последний	кайри; юлашки; каярах (кая) юлна
сөйгән	любимый	савна
су асты ...-ы	подводный	шыв айёнчи (төпёнчи), шыв айё ...-ё
сугышчан	боевой	вәрçан
сукыр	слепой	сукхәр, куҗсәр, курман
сүзсөз	молчаливый	чёмсөр, калаҗма юратман
сыгылмалы	гибкий	пиçё; çивёч (ум)
сыек	жидкий	шөвек
сыйнфый	классовый	класс ...-ё
табигый	естественный	çут çанталәк ...-ё çут çанталәкра пулакан
тавышсыз	беззвучный	сасәсәр
таза	здоровый; упитанный	вай питти, лайах үтлө, самәр
тайгак	скользкий	шуҗлака

так	нечётный	ытă, хăрах
талантлы	талантливый	талантлă, пултарулла
таләпчөн	требовательный (строгий)	çирĕп, хаяр, хытă тыткалакан
тантаналы	торжественный	чаплă, савăнăçлă
танылган	известный (прославленный)	паллă, чаплă
таныш	знакомый	пĕлнĕ, пĕлĕш; палланă
таныш булмаган	незнакомый	палламан, паллă мар, ют
тар	узкий	тăвăр
таралган	распространённый	сарăлнă, тăтăшах тĕл пулакан
тарихи	исторический	истори ...-ĕ
татлы	сладкий	тутлă
тату	дружный	тату
таулы	горный	туллă
ташлы	каменный	чуллă
төбөнөк	низкий	лутра
төвөккәл	решительный; отчаянный	хăюлла
төжрибәле	опытный	опытлă
төмлө	вкусный	техĕмлĕ, тутлă
төмсез	невкусный	техĕмсĕр, тутлă мар

тәүге	первоначальный	пирвайхи, малтанхи
тәфсилле	подробный	тәплә, тулли
тәэсирле	выразительный	паләртуллә, асра юлмалла
текә	крутой	чәнкә
телдән	устный	калаҗу ...-ё сәмахпа каламалли (калакан)
телсез	немой	чәлхесёр
тере	живой	чёрё
тигез	ровный; равный	тикёс
тигез хокуклы	равноправный	пёр (тан) праваллә
тиз	быстрый	час, хәвәрт
тизйөрешлө	скорый (скоростной)	васкавлә
тирән	глубокий	тарән
тозлы	солёный	тәварлә
торақ ...	жилой	пурәнмалли сурт-йёр ...-ё
төгәл	точный	тёрёс
төз	меткий	тёл
төнгө	ночной	сёрлөхи
төп	основной	төп
төрлө	различный	тёрлө
төсле	цветной	тёслө

төчө	пресный	тăварсăр, тăвар каламан
тузанлы	пыльный	тусанлă
тузган	ветхий	йăптăх
тук	сытый	тутă
тулы (тулган)	полный	тулли, тулна
туң	мёрзлый	шăн ^х , шăнса хытна
туры	прямой	тўрě
турылыклы	верный	шанчăклă
түгөрөк	круглый	çавра, çаврака
түбөнгө	нижний	аялти, айри
түләүсез	бесплатный	тўлевсёр
тыгыз	тесный	тăкăс
тылсымлы	волшебный	асамлă
тын	тихий	тăнăç
тынгысыз	беспокойный	канăçсăр
тыныч	мирный	тăнăç
тыңлаучан	послушный	кўнтем, итлекен
тышкы	внешний	тулти, тул ...-ě
узган	истёкший	иртнě
уң	правый	сылтам
уңай	положительный	майлă, лайăх

уңайлы	уютный	хәтлә
уңдырышлы	плодородный	пуләклә
уңышлы	удачный	әнәслә
урта; уртанчы	средний	вәтам, варринчи
уртак	общий	пёрлехи, пёрле тунә
урынлы	уместный	вырәнлә
урындагы	местный	вырәнти
үз	свой (собственный)	хәйён
үзәк ...	центральный	центрти, варринчи
үзенчәлекле	своеобразный	хәйне евёрлө
үзешчән	самодеятельный	хәй төллөн, никама пәхәнман
үле (үлгөн)	мёртвый	вилө (вилнө)
үлмөс	бессмертный	виләмсёр, нихсан вилми
үрнәк ...	примерный	примерлә, кәтартуллә
үтә күренмәле	прозрачный	витёр курәнакан, тәрә, таса
үткөн	прошедший	иртнө
үткөн	острый	сивёч, вичкөн
үтмөс	тупой	мәка
файдалы	полезный	пайталлә, усәллә

файдасыз	бесполезный	пайтасар, усасар
фөнни	научный	наука (аслаалар) ...-ё
халыкара	международный	халарсем хушшинчи
хак	истинный	тёрёс
хатасыз	безошибочный	йанашсар
хөзерге	современный	хальхи
хәйләкәр	хитрый	чөө
хәрби	военный	сар ...-ё
хәрәкәтсез	неподвижный	хусканусар, тапранман
хөтәр	опасный	хәруша
хөзмәт ...-ы	трудовой	ёс ...-ё, ёсри
һушсыз	бессознательный; обморочный	ансар, тансар
чал	седой	чал
чәрәк (чәрәгән)	гнилой	сөрөк (сөрнө)
чи	сырой	чөрө, тачка (икмүк), пиçсе ситмен
чиксез	бесконечный	чикёсөр
чираттагы	очередной	черетлө
чиста	чистый	таса
чит	чужой	ют

чуалчык	путаный	пăтравлă, пăтрашуллă, тĕлсĕр
чуар	пёстрый	чăпар
чыгарылыш ...-ы	выпускной	вĕренсе тухакан (тух- малли)
чын	подлинный (настоящий)	чăн
шатлыклы	радостный	хаваслă, савăнăçлă
шаян	озорной	ашкăнчăк, алхасакан
шөрө	голый (нагой)	çара, çарамас, çаппа- çарамас
шөһер ...-ы	городской	хула ...-ĕ
шөхси	личный	уйрăм
шикөр ...-ы	сахарный	сахăр ...-ĕ
шифалы	целебный	сиплĕ
шома	скользкий	яка
шомлы	тревожный	шиклентерекен, аш-чике хускатакан
шук	озорной	шухă
ышанычлы	надёжный	шанăçлă, шанчăклă
элеккеге	прежний	ĕлĕкхи, малтанхи, ...-ччөнхи
эре	крупный	шултра

эрегөн	талый	ирёлнө
эчкө	внутренний	аши
эшсез	безработный	ёсёр
эшче ...	рабочий	рабочи
юан	толстый	мәнтәр, шысмак
югары	высокий	тури
юеш	мокрый	йөпө
юка	тонкий	сүхө
юл ... -ы	дорожный	сул ...-ө
ябык	закрытый	хупа
язгы	весенний	сурхи, суркуннехи
язма ...	письменный	сыру ...-ө
якты	светлый	сута
якын	близкий	сывах
якындагы	ближний	сывах, юнашар
ял ...-ы	выходной	кану ...-ө, канмалли
ялангач	обнажённый	сара, сарамас, саппа-сарамас
ялган	ложный	суя, йәнәш, төрөс мар
ялгыз	одинокий	печән, камалсар
яланган (яллы)	наёмный	көрөшнө, тара

ялтыравыклы	блестящий	ялтăрка
яман	скверный	хăрушă, питӗ сиенлӗ, усал
ямансу	грустный	кичем, салху, тунсăх
ямьсез	некрасивый	илемсӗр
яңа	новый	çенӗ
Яңа ел ...-ы	новогодний	Çенӗ çул ...-ӗ
яңгыравыклы	звонкий	янравлă
яралы	раненый	суранлă, суранланнă, аманчăк, аманнă
яраткан	любимый	юратнă
ярдәмче ...	вспомогательный	пулăшакан, пулăшу ...-ӗ
ярдәмчесез	беспомощный	хевтесӗр, пултарусăр
ярлы	бедный	юрлă
ясалма	искусственный	искусственной, суя
ят	чуждый; чужой	ют
яхшы	хороший	лайăх, аван
яшерен	секретный; тайный	секретлă, вăрттăн
яшертен	скрытый	вăрттăн
яшь	молодой	яш, çамрăк
яшьләр ...-ы	молодёжный	çамрăксен ...-ӗ

Төслөр

ак
 аклы-каралы
 аксыл
 ал
 ала-кола
 ап-ак
 ачык
 жете кызыл
 жирөн
 зәңгәр
 зәңгәрсү
 кара
 кара тутлы; кара төнлө
 коңгырт
 көмөшсыман
 көрөн
 куө зәңгәр
 куө кызыл

күк

Цвета

белый
 чёрно-белый
 белёсый
 розовый
 пёстрый
 белоснежный
 яркий; светлый
 пунцовый
 рыжий
 синий
 лазурный
 чёрный
 смуглый
 русый
 серебристый
 коричневый
 тёмно-синий
 багровый (бордовый)

голубой

Төссөм

шурă
 төксөм шурă
 шуранка, шупка, шурăрах
 көрен, шупка хөрлө
 ула-чăла
 шап-шурă
 сута, йăлтăркка, таса
 йăмăх (йёпкён) хөрлө
 сүрен, хөрлемес
 сенкер
 сута кăвак, сенкер
 хура
 хура тутла, көрө үтлө
 сыра
 кёмөл, кёмөл төслө
 хăмăр, хурарах хөрлө
 төксөм кăвак, хура кăвак
 йăм-хөрлө, хёп-хөрлө,
 төксөм хөрлө
 кăвак

кызгылт сары	оранжевый	хёрлёрех сарă, апельсин тёслё
кызыл	красный	хёрлё
миләүшә төсө	лиловый	хәмәр кăвак
сары	жёлтый	сарă
соры	серый	сăрă
тимгеллө	пятнистый	тумхалла
тонык	матовый	тёксём, шупка
төслө	цветной	тёслё
төссөз	бесцветный	тёссёр
чия кызыл	вишнёвый	чие төслё
шәмәхә	фиолетовый	хёрлё кăвак
яшел	зелёный	ешёл, симёс
яшькелт	зеленоватый; хаки	çутă хәмәр

**Эш-хәрәкәт билгеләрен
белдерә торган сүзләр**

**Слова, выражающие
признак действия**

Ёсене сәнлани

авыр	тяжело	йывәр
аеруча	особенно	урăхла, раснах, уйрăмах
аерым	отдельно	уйрăм, уйрăмман
аз	мало	сахал

аз гына	немного	каштах, партак, нумай мар
азлап	понемногу	сахалшар, партакшар
алга	вперёд	мала, малалла
алда	впереди	малта, умра
алдан	спереди	малтан, умёнчен
алдан ук	заранее	малтанах
... алдыннан	накануне	... умён, пусланас умён
алмашлап	посменно (попеременно)	ылмашса
алмаш-тилмөш	впереমেжку (поочерёдно)	ылма-тёлмө
анда	туда; там	унта
аннан	оттуда	унтан
арзан	дёшево	йүнө
аркылы	поперёк	урла
арт белән	задом	кутән, түртён, түртёнлө
артка	назад	хысала, каялла, кутән
артта	позади	хысра, кайра, хысалта
арттан	сзади	хысалтан, хысран
... артыннан	вслед (следом); за ...	хысқан, хысёнчен
аска	вниз	аяла, аялалла

аста	внизу	аялта
астан	снизу	аялтан
атланып (атка атланып, ат менеп)	верхом (на коне)	утланса, ут утланса, юлан утпа
ахырда	в конце; напоследок	юлашкинчен, кайран-кайран; вёҗенче, вёҗре
ач карынга	натошак	выҗ хыра́мла, выҗ варла
ачы	горько	йүҗе
ашыгып	второпях	васкаса, vascaвлан
ашыгыч	спешно	васкавар, vascaварлан
өдөп белән	вежливо	евёккөн
өзер	наготове	хатёр
өйләнө-тирөдө	в окрестностях; вокруг	йёри-тавра, тавраләрахра, таврара
өкрен	медленно	хуллен, ерипен, майёпен
өкрен генө	потихоньку	хуллен-хуллен
өкренләп	постепенно	вәраххән, пёчёккөн
өлбөттө	конечно	пулмаллах, паллах
өһәмиятле	важно	кирлө, паха
өһәмиятсез	неважно	чаплах (пахах) мар; нимөх те мар, темөх мар
барлыгы	всего	пурё, пётёмпе

барысы	все	пур, мёнпур
башкача	иначе	урәхла, тепёр төрлә
башта	вначале	малтан, малтанләха
бервакыт	однажды	пёррехинчө, пёр вәхәтра
бергөләп	совместно (вместе)	пёрлә
бердәм	единодушно	пёр шухәшлән (канашлән)
беренчө тапкыр	впервые	пусласа, пёрремёш хут
беркайда да	нигде	ништа та
беркайчан да	никогда	ништан та
берничө	несколько	темиңе
берничек тө түгөл	никак	нимёнле те
беррөттөн	наряду	...-па (...-пө) пёрләх, пёр вәхәтрах
берсекөнгө	послезавтра	виңмине, ыран мар тепёр кун
бертавыштан	единогласно	пёр сасәллән (шухәшлән)
бертигез	одинаково; наравне	пёр тан (шай); пёрешкел, пёр пек
бер үк вакытта	одновременно	пёр вәхәтрах
бигрәк тө	наиболее	пуринчен те ытла (ытларах)
бик	очень	питё

бик тиз	срочно	питё час (хәвәрт)
бик шәп	превосходно (отлично)	питё шәп (аван, лайәх)
билгеле	известно	паллә
билгесез	неизвестно	паллә мар
бирегә	сюда	кунта, кунталла
биредән	отсюда	кунтан, җакәнтан, җак вырәнтан (тёлтөн)
бишәүләп	впятером	пилләкән
бөтенләй	целиком	пётёмпех, йәлтах
бөтенләйгә	насовсем	пуҗёпех, яланләха
... буенча	по	тәрәх
... буйлап	вдоль	тәрәххән, тәрәхла
буш (бушлай)	даром	ахаль, таках, тарам
бушка	задаром	ахалех, пёр пуссәр
бүген	сегодня	паян
ваемсыз	равнодушно	тимсёр, сүрөк
вакыт	пора	вәхәт
вакыт-вакыт	порой	вәхәтән-вәхәтән
вакытында	вовремя	вәхәтра, вәхәтлә
гадәттә	обычно	яланхи пек, ытти чухнехи пек
гаҗәпләнәп	удивлённо	тёләнмелле

гел	всегда	ялан
гомумән	вообще	пөтөмөшпө
даими	регулярно	регулярла
... диярлек	почти	пекөх, яхән
дөрөс	верно (правильно)	төрөс
дөрөс түгөл	неправильно	төрөс мар
ерак	далеко	инçө, ката
ерак түгөл	недалеко	инçө мар
еракка	вдаль	инçөтеллө, аяккалла, катаналла
еракта	вдали	инçөтрө, аякра, катара
ерактан	издалека	инçөтрен, аякран, катаран
еш	часто	çара, йавă
жайлы	удобно	майла, меллө
жайсыз	неудобно	майсәр, мелсөр
жөөн	летом	сулла
жөяү	пешком	суран
жентөклөп	тщательно	төплө, тәрәшса
жиңөл	легко	çамал
жиңелчө	слегка	çамаллан
житөрлек	достаточно	сителөклө

житәрлек түгел	недостаточно	сителәксёр, сителәклә мар
житди	серьёзно	тәплән шухашласа
житез	ловко	йәрә, вәр-вар
жылы	тепло	әшә
игътибар белән	внимательно	тимлә, тинкерүллә
икөүдән-икөү	наедине	улахсан, куша-кушан
икөүләп	вдвоём	иккән
икө тапкыр	дважды	икә хут
инде	уже	әнтә
иреклә	добровольно	ирәклә
ирексөзләп	наси́льно	ирәксёр
иркен	свободно	ирәккән, җәмәллән
ирләрчә	по-мужски	арсын пек, арсынла, арсын евёр
иртөгә	завтра	ыран
иртөгесен	назавтра	ырана
иртән (иртә белән)	утром	ирхине, ирпе, ирпеле
иртүк; иртә	спозаранку; рано	ир, ирех
ис китмичә	пренебрежительно	хисеплемесёр, йөрәнчәклә
искиткөч	удивительно	тәләнмеллә

кайчак	иногда	хăш-пĕр (тепĕр) чухне, сайра-хутра
каршы	против	хирĕç
каршыга	навстречу	хире-хирĕç, хирĕçле
каршыда	напротив	хирĕçех, тĕлме-тĕл
каядыр	где-то	таçта
Каян?	Откуда?	Āçтан?
кимрĕк	менее	сахалрах, каярах
кинĕт	вдруг (внезапно)	сасартăк, Āнсăртран, кĕтмен çĕртен
кирĕк	надо (нужно)	кирлĕ
кирĕ	обратно	каялла
киресенчĕ	наоборот	хирĕçле, пачах урăхла
кичен (кич белен)	вечером	каçпа, каçпалан, каçхине
кичĕ	вчера	ĕнер
кияугă	замуж	качча: качча тух (кай)
корылай (коры килеш)	всухомятку	типĕлле
көзен	осенью	кĕркунне
көндөз	днём	кăнтăрла
көтмөгөндө	неожиданно	кĕтмен çĕртен
көчкө	едва; еле	аран, аран-аран
көчлөп	насильно	вăйпа, пусахласа

куркыныч	страшно	хәрамалла, хәрушла
күбрәк	больше	нумайрах, йышләрах, ытларах
күз ачып йомганчы	мигом	туххәм, куҫ хупса иличчән
күңелле	весело	хавассән, савәнәҗлән
күңелсөз	грустно; скучно	салхуллә, кичәм
күп	много	нумай
күптән	давно	тахҗанах, авалах
күптән түгел	недавно	нумаях пулмасть, тин җөҗ
күрсәтер өчен	напоказ	кәтартма, кәтартас шутпа
кыен	трудно	кәткәс
кызулык белән	сгоряча	хәрсә кайса, җилленнипә
кыйбат	дорого	хаклә
кырт кисеп	наотрез	пат татса, татәклән
кыскача	кратко; вкратце	кәскен
кычкырып	вслух	сасәпа, калаҗса
кышын	зимой	хәллә
кыю рәвештә	решительно	хәюллән, татәклән
махсус	специально	ятарлә, специаллә
мәҗбүри	обязательно	тума тивәҗлә, тумалли
мәңгә	вечно	әмәр-әмәр, әмәрех

мәңгегә	навекы (навечно)	ёмёре, ёмёрлөхе
монда	здесь (тут)	çаканта (кунта)
мөмкин	можно	юрать
мөмкин түгел	невозможно	юрамасть
мөстөкыйль	самостоятельно	хай төллөн, никама пәхәнман, ирөклө
надан	невежественно	ёçe пөлмесёр, әнланмасар
начар	плохо	начар
Нигә?	Зачем?	Мөншән?
ниһаять	наконец	юлашкинчен, чи кайран
нормаль	нормально	йөркеллех, нормалла
нык	крепко (сильно)	нак
озак	долго	варах
озакка	надолго	вараха, нумая, нумайлаха
отышсыз	вничью	çентерүсёр
очраклы рөвештө	случайно	әнсартран, кётмен çөртөн
очсыз	дёшево	йүнө, хаксар
оят	стыдно	намас
өйгә	домой	киле

өйдө	дома	килте
өндө	наяву	чӑн-чӑнах, тӑлӑкре мар
өскө	вверх (наверх)	сӑле, сӑлелле; сиеле
өстө	вверху (наверху)	сӑлте; сиелте
өстөн	сверху	сӑлтен
өченчөкөн	позавчера	виçем кун
пөхтө	аккуратно	тирпейлӑ(н), тӑплӑ(н)
рөтлөп	толком	рөтлӑ, йӑркеллӑ
сак	осторожно (бережно)	сыхӑ, сыхлӑ
сөөр	странно	тӑлӑнмелле
сөзнөңчө	по-вашему	сирӑнле
сиздермичө	незаметно	сисӑнми
синөңчө	по-твоему	эс тӑвас тенӑ пек
сирөк	редко	сайра
соң	поздно	кайран, кая юлсан
соңыннан	потом	кайран, үлӑм
сулга	влево (налево)	сулахая, сулахаялла
сулдан	слева	сулахайра, сулахайран
тагы	ещё	тата
тагы да	более	татах та ...-рах
тагын	опять	татах, каллех

тайгак	скользко	шуҗлака, йӓпӓлкка
тату	дружно	тату
төмам	вконец	пӗтӗмпех, йӓлтах, тӓнчах
төмлө	вкусно	техӗмлӗ
төфсилләп	подробно	тӗплӗн, туллин
теге чакта	тогда	җавӓн (ун) чухне, җав вӓхӓтра
теләмичә	нехотя	вӓйӓн-шайӓн, тӓвас килмесӗр
теләп	охотно	хавассӓн, хаваспа, хавасланса
телдән	устно	сӓмахпа каласа
тереләй	заживо	чӗрӗлле(х)
тигез	равно (поровну)	тикӗс
тиз	быстро	час, хӓвӓрт
тиздән	скоро	часах, кӗҗех, халех
тирәсендә	возле	җумӗнчә, җывӓхӗнчә, па- тӗнчә
тоташтан	сплошь	талкхӓшпех, пӗтӗмпех
төгәл	точно	шӓп, шӓп та лӓп (вакыт)
төнлә	ночью	җӗрлө, җӗрлөхи вӓхӓтра
туйганчы	вдоволь	тӓраниччен

туктаусыз	непрерывно	тәхтавсәр, татти сыпписәр
тупас	грубо	чәртмах, чәрсәр, кәнттам
турыга	прямо	түрә
түбән	низко	лутра
түләүлә	платно	түлевлә
түләүсез	бесплатно	түлевсәр
тын	тихо	шәп, ләп, тәпә (жил)
тыныч	спокойно	тәнәс
тырышып	упорно; старательно	тәрәшса, сине тәрса, тимлә
тыштан	внешне; снаружи	сиелтен, тулашәнчен, тултан
узышлый	мимоходом; проездом	иртүсән, сула май, иртсә пынә чух
уңай (уңайлап)	удобно	канлә, майлә, меллә
уңга	направо	сылтәмалла, сылтәм еннелле
уңнан	справа	сылтәмран, сылтәм енчен
уңышлы	удачно (успешно)	анәслә; әнәсуллә, лайәх
урталайга	надвое (пополам)	вәтаран, сурмаран, сурмалла
... урынына	взамен	вырәнне, уләштарса

үзенчө	по-своему	хәй (хәйән) пөк
үзлөгөннөн	самостоятельно	хәйнө төллән
үрмөләп	ползком	упаленсе, шуса
үтөдөн-үтө	насквозь	витөрөх
үтеп барышлый	проездом; по пути	иртсе сүренө чух, сула май
файдасызга	напрасно	усәсәр, харам
хөзер	сейчас (теперь)	халё, халь
хөзер үк	немедленно	халөх
хөзергө	пока	халлөхө
һаман	постоянно	ялан
һәр жирдө	езде	пур сөрте тө, кирек әста та
һәрвакыт	езде	ялан, кирек хәсан та
чак кына	чуть (чуть-чуть)	чутах
чама белән	примерно	яхән
чөлпәрәмө	вдребезги	чәл-пар
чиктән тыш	слишком	ытла, ытла та, ытлашши
чиле-пешле	всмятку	чәмәрла
читтән торып	заочно	заочно
чын күңелдөн	искренне, от души	түрө (уә) кәмәлтан
шатланып	радостно	савәккән, савәнәслән, хаваслән

шиксез	несомненно	паллах, ним иккёленмесёр
шулхөтле	столько	çавăн чухлĕ (чул)
шулай	так	çaпла
шулай да	всё же	çaпах та, апла пулсан та (пулин те)
шулай ук	также (тоже)	çавăн пекех, та, те
шунда	там	çаванта, унта, лере
шунда ук	тотчас	çавантах
шуннан соң	затем	унтан
шуңа	потому	çаванпа та, çавна пула, çаван пирки, çаваншăн
шуңа күрә	поэтому	çавна кура, çаванпа
ышанып	уверенно	шанса, иккёленүсёр, иккёленмесёр
элегрөк	раньше	ёлёкрех, маларах
элек	прежде	ёлёк, малтан
элеккечә	по-прежнему	ёлёкхи (хальчөнхи, малтанхи) пекех
эндәшмичә	молча	ним чёнмесёр (шарламасёр, каламасёр)
эзеләнеп	заносчиво	мăнаслăн, мăн кăмăллăн, пысăка хурса

эссе	жарко	шăрăх, вёри
эчтө (эчендө)	внутри	ăшра, шалта
югары	высоко	çӱллӗ; çӱлӗ; çӱлтӗ
югарыдан	сверху	çӱлтӗн
юкка	напрасно	ка̋ла̋хах, таках, са̋лтавса̋р
юкка түгел	недаром	ахальтӗн (са̋лтавса̋р) мар
юньләп	толком	йӱнлӗ, йӳркӗллӗ
юри	назло; нарочно	юри
язмача	письменно	сырса
язын	весной	суркунне
якын	близко	сыва̋х
якында	вблизи	сыва̋хра
якынрак	поближе	сыва̋харах
якынча	приблизительно	яхăн
яланаяк	босиком	çаран, çара уран
ялгыш	ошибочно	пӗлмесӗр, тӗрӗс мар, астумаса̋р
яман	ужасно	япа̋х, начар, алама
янө	ещё	тата
янөшө	рядом	юнашар, çумăн
яннан	сбоку	айккинчен



яныннан	мимо	сумёнчен, патёнчен, умёнчен, сывахёнчен
яңадан	снова (вновь)	сёнёрен, тепёр хут, калех
яңгыравыклы	звонко	яна́равла
яртылаш	наполовину	сурмалла
ярыйсы гына	довольно-таки	юрәхла, сителёклә
яттан	наизусть	пәхмасәр, аса илсә
яхшы	хорошо	лайәх, аван
яхшы түгел	нехорошо	лайәх (аван) мар
яшеренеп	украдкой	вәрттән, систермесәр, курман чух

Дөнья тарафлары

төньяк
төньяк-көнбатыш
төньяк-көнчыгыш
көнъяк
көнъяк-көнбатыш
көнъяк-көнчыгыш
көнбатыш
көнчыгыш

Стороны света

север
северо-запад
северо-восток
юг
юго-запад
юго-восток
запад
восток

Тёнче енёсем

сурсёр
сурсёр-хёвел анаç
сурсёр-хёвел тухаç
кәнтәр
кәнтәр-хёвел анаç
кәнтәр-хёвел тухаç
хёвел анаç
хёвел тухаç

Ел фасыллары

кыш
яз
жөй
көз
кара көз
... челлә

жөйгө ...

кышкы ...

елның дүрт (4) фасылы

өбиләр чуагы

Хәзер елның кайсы
фасылы?

Хәзер кыш (яз, жөй, көз)

Сезгө елның кайсы
фасылы ныграк ошый?

Времена года

зима
весна
лето
осень
поздняя осень
разгар ...

пора самых жарких дней:
с 25 июня по 5 августа

пора самых сильных
морозов: с 25 декабря по
5 февраля

четыре времени года

бабье лето

Сейчас какое время
года?

Сейчас зима (весна,
лето, осень)

Какое время года вам
больше нравится?

Җулталәк вәхәчәсем

хәл, хәллә
җур, җуркунне
су, сулла
көр, көркунне
хура көр (көркунне)
хәрсә җитнә вәхәт
(чух), чи вәйлә өҗленә
чух

суллахи шәрәх

хәлләхи шартлама

султаләкән тәватә (4)
вәхәчә

ватә ашши

Халә султаләкән хәш
вәхәчә?

Халә хәл (җур, су, көр)

Сана султаләкән хәш
вәхәчә ытларах
киләшет?

Мин көзнә яратам	Я люблю осень	Эпә көркүннене юрататәп
Миңа яз ошый	Мне нравится весна	Мана ҫуркунне киләшет
Һава торышы. Климат. Табигать күренешләре	Погода. Климат. Явления природы	Ҫут ҫанталәк. Климат. Ҫут ҫанталәк пуләмәсем
Бүген көн нинди?	Какая сегодня погода?	Паян мән (мәнле) кун?
Бүген көн яхшы (начар)	Сегодня погода хорошая (плохая)	Паян кун лайәх (аван)
Бүген эссе (дымлы, коры, томанлы)	Сегодня жарко (сыро, сухо, туманно)	Паян вәри, шәрәх (йөпе, типә, тётреллә)
Көн ...	День ...	Кун ...
... аяз	... ясный	... уяр
... болытлы	... облачный	... пәләтлә, ... әмәр
... бөркү	... душный	... пәчә
... дымлы	... влажный	... нүрә
... җиләс	... слегка ветреный	... уҫә, ачаш ҫиллә
... җилле	... ветреный	... ҫиллә
... җылы	... тёплый	... әшә
... кояшлы	... солнечный	... хәвеллә
... кызу	... жаркий	... хөрү, ... вәри, ... шәрәх

... матур	... прекрасный	... илемлӧ
... салкын	... морозный	... сулхӧн
... салкынча	... прохладный	... сивӧрех, ... сулхӧн
... суык	... холодный	... сивӧ
... томанлы	... туманный	... тӧтреллӧ
... эссе	... жаркий	... вӧри, ... шӧрӧх
... яңгырлы	... дождливый	... ҫумӧрлӧ
Кичӧ кӧн жылы, хӧтта эссе булды	Вчӧра дӧнь был тӧплый, даже жаркий	Ӣнер кун ӧшӧ, шӧрӧх та пулчӧ
Иртӧгӧ яңгыр булачак	Завтра будет дождь	Ыран ҫумӧр пулать
Томан тарала	Туман рассеивается	Тӧтре тӧрӧлать (сирӧлет)
Урамда ...	На улице ...	Урамра ...
... кар ява	...идӧт снӧг	... юр ҫавать
... бертуктаусыз яңгыр ява	... всӧ время идӧт дождь	... пӧр чарӧнмасӧр (чарӧна пӧлми) ҫумӧр ҫавать
... буран чыккан	... начался буран	... тӧман тухнӧ
Ел дӧрт (4) фасылдан тора	Год состоит из чӧтырӧх врӧмӧн	Ҫулталӧк тӧватӧ (4) вӧ- хӧтран тӧрать
Жӧен (кӧзен, кышын, язын) монда һава торышы нинди?	Какая погода здесь лӧтом (осенью, зимой, весной)?	Кунта (кӧркуннӧ, хӧллӧ, ҫуркуннӧ) ҫулла мӧнлӧ ҫанталӧк?

Жөй монда эссе була	Лето здесь бывает жарким	Кунта су шәрәх (вөри) пулать
Көз яңгырлы, пычрак була	Осень бывает дождливой, грязной	Көр күнәсем сумәрлә, пычәклә (лапраллә) пулаççә
Кышын салкын була. Температура минус утыз (30) градуска кадәр төшө	Зимой бывает холодно. Температура опускается до минус 30 градусов	Хөл сивә пулать. Температура вәтәр (30) градус сивә пулать
Язын көннәр аяз, жылы була	Весной дни бывают ясные, тёплые	Çур күнәсем уяр, аша пулаççә
Кояш кыздыра	Солнце печёт	Хөвөл хөртөт
Күк күкри	Гром гремит	Аслати авәтәтә
Яшен яшьни	Молния сверкает	Çиçәм çиçөт
яшен сугу	удар молнии	аça çапна, çиçем лекнө
ажаган уйнау	вспышки зарницы	тип (уяр) çиçәм ялкәш-ни
салават күперө	радуга	асамат көперө
кояш (ай) тотылу	затмение солнца (луны)	хөвөл (уйәх) төттөмләнни
кояш чыгу	восход солнца	хөвөл тухни
ай калку	восход луны	уйәх тухни
йолдызлар җемелдөү	мерцание звёзд	çәлтәрсем чәлтәртәтәни
таң ату	рассветать	шуçәм килни, тул çутәлни
таң йолдызы (Зөһрә йолдыз)	Венера	шурәмпуç çәлтәрө

Бүген егерме (20) градус
жылы (салкын)

Бүген көн бик матур

Вакыт

Төүлек вакыты

сәгать

минут

секунд

иртә

көн

төш

кич

төн

төн уртасы

тәүлек

Сәгать ничә? Вакыт
күпме?

Сәгать биш

Сәгать сигезенчә ярты

Сегодня 20 градусов
тепла (мороза)

Сегодня погода
прекрасная

Время

Время суток

час

минута

секунда

утро

день

полдень

вечер

ночь

полночь

сутки

Который час? Сколько
времени?

Пять часов

Время половина вось-
мого

Паян сирәм (20) градус
әшә (сивә)

Паян сав тери илемлә
(лайәх) сәнтәләк

Вәхәт

Тәләк вәхәчә

сәхәт

минут

секунд

ир

кун

кәнтәрлә, кәнтәр вәхәчә

каç

сәр

сур сәр

тәләк

Миçе сәхәт? Вәхәт мән
чухлә?

Пиләк сәхәт

Сичә сәхәт сурә

Сөгать бер тулырга
унбиш минут

Сөгать тугыз тулырга
жиде минут

Унберенче биш минут

Биш сөгать өгерме минут

Сөгать төгөл уника
Сөгатем алга китө
Сөгатем артка кала
Мин ярты сөгатьтөн
кайтам

Время без пятнадцати
час

Время без семи минут
девять

Пять минут
одиннадцатого

Пять часов двадцать
минут

Время ровно двенадцать
Мои часы спешат
Мои часы отстают
Я вернусь через полчаса

Пёр сехет ситесси вун
пилёк минут

Сичё минутсәр тәххәр

Вун пёр сине кайни пилёк
минут

Пилёк иртни сирём
минут, улттә сине кайни
сирём минут

Ләп та шәп вун икё сехет
Сехетём мала каять
Сехетём кая юлать
Эпё сур сехетрен
тавраһатәп

Атна көннәре

дүшәмбе
сишәмбе
чәршәмбе
пәнжешәмбе
жомга
шимбә

Дни недели

понедельник
вторник
среда
четверг
пятница
суббота

Эрне күнәсем

тунти кун
ытлари кун
юн кун
кёснөрни кун
эрне кун
шәмат кун

якшәмбе	воскресенье	вырсарни кун
атна	неделя	эрне
берсекөнгө	послезавтра	виçмине, ыран мар тепёр кун
бүген	сегодня	паян
иртөгө	завтра	ыран
кичә	вчера	ёнер
өченчөкөн	позавчера	виçём кун
төшкө кадәр	до обеда	кәнтәрлаччен
төштән соң	после обеда	кәнтәрла хыççан (иртсен)
бу (үткөн, киләсе) атнада	на этой (прошлой, будущей) неделе	ку (иртнё, килес) эрнере
атна саен	каждую неделю	эрнесерен
Бүген атнаның нинди көнө?	Сегодня какой день недели?	Паян эрнен хәш кунё?
Бүген дүшәмбе	Сегодня понедельник	Паян тунти кун
Кичә атнаның нинди көнө булды?	Какой день недели был вчера?	Ёнер эрнен хәш кунё пулчө?
Кичә якшәмбе иде	Вчера было воскресенье	Ёнер вырсарникун пулна
Иртөгә атнаның нинди көнө булачак?	Какой день недели будет завтра?	Ыран эрнен хәш кунё пулать?
Иртөгә сишәмбе	Завтра вторник	Ыран ытлари кун
Өч атна үттө	Прошло три недели	Виçё эрне иртрё

Мин сөзгө ...
шылтыратымын

... атна азагында ...

... ай беткөндө ...

... чөршөмбө иртөн ...

... пәнжешөмбө
көндөз ...

... жомга кич бөлөн ...

Я вам позвоню ...

... в конце недели

... к концу месяца

... в среду утром

... в четверг днём

... в пятницу вечером

Эпё сан патна ...
шанкәравләп

... эрне вёсёнчө ...

... уйах вёсёнчө ...
(... пётнө чухне ...)

... юн кун ирхине ...

... кёснерни кун
кәнтәрла ...

... эрне кун каҗхине ...

Көшенең тән төзөлөшө
һәм өгъзалары

өгъза

гөүдө

бөдөн

баш

баш түбөсө

бит

маңгай

чөч

уң ...

Строение тела и
органы человека

орган

туловище

тело

голова

макушка

лицо

лоб

волосы

правый (правая,
правое) ...

Җынанн ӯт-пӯ
пайёсем тата чи кирлә
органёсем

орган

көлетке

күләпө, тәлпу

пуҗ

пуҗ түпи

пит

җамка

сӯҗ

сылтам ...

сул ...

... яңак
... чигә
... каш
... колак
... кул
... кул чугы

... уч
... беләзек
... күз
... күз кабагы

... күкрәк
... иңбаш
... бот
... ян
... аяк
... тез
... табан

күз яше

левый (левая, левое) ...

... щека
... висок
... бровь
... ухо
... рука
... кисть руки

... ладонь
... запястье
... глаз
... веко

... грудь
... плечо
... бедро
... бок
... нога
... колено
... стопа

слеза

сулахай ...

... пит җамарти
... тәнлав
... куҗ харши
... хәлха
... хул, алә
... ал лаппи (пичә,
тупанә)
... ываҗ
... ал сыппи
... куҗ
... куҗ хупанки
(... хупахи)
... кәкәр
... хулпусси, анпусси
... пёсә
... аяк
... ура
... чёркусси
... ура тупанә
(лаппи)

куссуль

керфек	ресница	куç хәрпәкә (төкә)
борын	нос	самса
авыз	рот	çавар
авыз куышлыгы	ротовая полость	çавар хавәлә
ирен	губа	тута
тел	язык	чөлхө
ияк	подбородок	янах
теш казнасы	челюсть	янах шәмми
... теш	... зуб	... шәл
азау ...	коренной ...	урлә ...
акыл ...-ө	зуб мудрости	кайри ...-ө
алгы ...	передний ...	малти ...
казык ...	клык	асав ...
сөт ...-ө	молочный ...	сөт ...-ө
урт	десна	шәл туни
муен	шея	май
бугаз	гортань	карланкә, тип пыр
тамак	горло	пыр
тырнак	ноготь	чөрне
... бармак	... палец	... пүрне
баш ...	большой ...	пуç ...

имән ...	указательный ...	шөвөр ...
урта ...	средний ...	вәта ...
атсыз ...	безымянный ...	ятсәр ...
чәнчө (чөнти) ...	мизинец	кача ...
арка	спина	сұрәм, қақан
бил	поясница	пиләк
аяк-кул	конечности	алә-ура
буын	сустав	сыпә, шәмә сыппи
тире	кожа	тир, ұт
кан	кровь	юн
кан тамырлары	кровеносные сосуды	юн тымарәсем
сөяк	кость	шәмә
янбаш сөягө	бедреная кость	пәсә шәмми
оча сөягө	тазовая кость	купарча шәмми
умрау сөягө	ключица	йөтес шәмми
калак сөягө	лопатка	хул калакки
нерв	нерв	нерв
сеңер	сухожилие	шәнәр
мускул	мышца	мускул, мышца
умырткалык	позвоночник	сұрәм шәмми
ми	мозг	миме

баш мие	головной мозг	пуç мими
арка мие	спинной мозг	сурам мими
йөрөк	сердце	чөре
үңөч	пищевод	апат пырё, йёпе пыр
үпкө	лёгкие	үпкө
кабырга	ребро	аяк пёрчи
биз	железа	пар
ашказаны асты бизе	поджелудочная железа	хырамлаҳ парё
ашказаны	желудок	вар, хырам
ашказаны сыекчасы	желудочный сок	вар-хырам сёткенё
үт куыгы	желчный пузырь	ват хампи
корсак	брюхо	вар
эч	живот	хырам
... эчөк	... кишка	... пыршă
уникеилле ...	двенадцатипёрстная ...	вун ик пума́клă ...
юан ...	толстая ...	хула́н ...
туры ...	прямая ...	ту́рё ...
сукыр ...	слепая ...	те́плё ...
эчөклөк	кишечник	пырша́лаҳ
бавыр	печень	пёвер
бөөр	почки	пуре
талак	селезёнка	сула, талак

Кешегә хас сыйфатлар**Черты характера
человека****Ҙыннан характер
уйрамлаһесем**

акрын кыймылдаучан

медлительный

ўрәк-сўрәк

акыллы

умный

әслә, әс-хакалла

ахмак

глупый

ухмах

өдөплө

вежливый

евәклә

өйбөт

хороший

эйпөт

батыр

храбрый

паттар

гайрәтлө

мужественный

хастар

горур

гордый

ман камалла

гүзөл

прекрасный

хүхәм

дорфа

грубый

канттам

жилбәзәк

легкомысленный

самалттай

житди

серьезный

танла-пусла

житез

ловкий

вар-вар

игәлеклө

благодетельный
(добродетельный)

ыра камалла

игәлексөз

неблагодарный

ыра сунман,
пилсәр

игътибарлы

внимательный;
сосредоточенный

тимлә

игътибарсыз

невнимательный

тимсәр

йомык	замкнутый	ютшăнчăк, сынпа хутшăнман
кайгыртучан	заботливый	тимлĕ
киң кўңелле	добрый	чĕреллĕ
кире	упрямый	чурăс, вушар
куркак	трусливый	хăравçă
кызып китүчөн	вспыльчивый	кăра (авăк) çилĕллĕ
кыю	смелый	хăюллă
мөрхәмөтле	сердобольный	ыра
мөрхәмөтсез	жестокий (безжалостный)	хаяр
моңлы	мелодичный; грустный	хурланчăк, салху
назлы	ласковый	çепĕç
намуслы	честный	тĕрĕс, тўрĕ
рәхимсез	жестокий	чĕресĕр
саран	скупой	хытă, çăткăн
сөйкемлө	милый	савнă, юратнă
тискөре	упрямый	кутăн
түземлө	терпеливый	тўсĕмлĕ
тупас	грубый	чăртмах
тыйнак	скромный	сăпайлă
тыныч	спокойный	лăпкă, тăнăçлă

тырыш	прилежный	тәрәшуллә
усал	злой	усал
үзсүзлә	упрямый	йүнсөр
хезмәт сәючән	трудолюбивый	ёсләхлә, ёсе юратакан
холыксыз	несдержанный	юнтармәш
шат	весёлый	хаваслә, савәнәçлә
шат күңелле	жизнерадостный	хавхануллә, пурнәçа юратакан
шәфкәтьлә	милосердный	ыра кәмәллә
эчкерсөз	искренний	түрө кәмәллә
эшчән	трудолюбивый	ёсчән
юмарт	щедрый	юмарт
явыз	злой	вёчәллә, хаяр
ягымлы	приятный	ытарайми
ялкау	ленивый	юлхав
ярдәмчел	отзывчивый	кәмәлçах
яхшы	хороший	лайәх, аван
Яшь	Возраст	Җул
тиздән	скоро	часах
тула	исполняется	тултар, тул

яшьтәш	ровесник	тантәш
туу	родиться	сурал
Сезгә ничә яшь?	Сколько вам лет?	Эсир миңе сұлта?
Миңа егерме тугыз (29) яшь	Мне 29 лет	Эпә сирәм тәхәр (29) сұлта
Миңа тиздән утыз (30) яшь тула	Мне скоро будет 30 лет	Мана часах вәтәр (30) сұл пулать
Без яшьтәшләр икән	Мы, оказывается, ровесники	Эпир тантәшсәм икән
Сез ничәнчә елда тугансыз?	Вы в каком году родились?	Эсир хәш сұлта суралнә?
Мин бер мең тугыз йөз житмеш икәнчә (1972) елда туганмын	Я родился в 1972 году	Эпә пин те тахәр сәр ситмәл иккәмәш (1972) сұлта суралнә
Сез ничәнчә елгы?	Вы с какого года?	Эсир хәш сұлхи?
Мин бер мең тугыз йөз житмеш икәнчә (1972) елгы	Я с 1972 года	Эпә пин те тәхәр сәр ситмәл иккәмәш (1972) сұлхи
Төл	Язык	Чәлхә
туган төл	родной язык	таван чәлхә
чит төл	иностраннй язык	ют чәлхә
татарча ...	... по-татарски	тутарла ...

русча ...	... по-русски	вырăсла ...
инглизчә ...	... по-английски	акăлчанла ...
немецча (алманча) ...	... по-немецки	нимёсле ...
башкортча ...	... по-башкирски	пушкăртла ...
чувашча ...	... по-чувашски	чăвашла ...
мари́ча ...	... по-марийски	марилле ...
удмуртча ...	... по-удмуртски	удмуртла ...
мордвача ...	... по-мордовски	мордвалла ...
... сөйләшү	говорить ... (разговаривать ...)	... калаç
... белү	знать ...	... пёл
... язу	писать ...	... сыр
... уку	читать ...	... вула
... аңлау	понимать ...	... ăнлан
Сез татарча (русча, чувашча, удмуртча, мари́ча, мордвача) сөйләшәсезме?	Говорите ли вы по-татарски (по-русски, по-чувашски, по-удмуртски, по-марийски, по-мордовски)?	Эсир тутарла (вырăсла, чăвашла, удмуртла, марилле, мордвалла) калаçатăр-и?
Сез татар (рус, чуваш, удмурт, мари, мордва) телен яхшы аңлайсызмы?	Вы хорошо понимаете татарский (чувашский, удмуртский, марийский, мордовский) язык?	Эсир тутар (вырăс, чăваш, удмурт, мари, мордва) чёлхине лайăх (аван) ăнланатăр-и?

Мин татарча (русча, чувашча, удмуртча, мари́ча, мордв́ача) яхшы (начар) сөйләшәм	Я хорошо (плохо) говорю по-татарски (по-русски, по-чувашски, по-удмуртски, по-марийски, по-мордовски)	Эпё тутарла (вырăсла, чăвашла, удмуртла, мари́лле, мордвалла) лайăх (начар) калаҫатăп
Мин татарча (русча, чувашча, удмуртча, мари́ча, мордв́ача) бөтенләй сөйләшмим	Я совсем не говорю по-татарски (по-русски, по-чувашски, по-удмуртски, по-марийски, по-мордовски)	Эпё тутарла (вырăсла, чăвашла, удмуртла, мари́лле, мордвалла) пачах калаҫмастăп
Сез мине аңлайсызмы? Акрынрак өйтегез өле, зинһар	Вы меня понимаете? Скажите, пожалуйста, медленнее	Эсир мана аңланатăр-и? Хулленрех (ерипентерех) калăр-ха, тархасшăн
Сез бик тиз сөйлисез	Вы говорите очень быстро	Эсир питё хăвăрт калаҫатăр
Тагын бер кабатлагызчы	Повторите, пожалуйста, ещё раз	Тархасшăн, тата тепёр хут калăр-ха
Сезнең туган телегез нинди?	Какой у вас родной язык?	Сирён мёнле тăван чёлхёр?
Минем туган телем – ... телө	Мой родной язык – ...	Манăн тăван чёлхем – ... чёлхи
... татар ...	... татарский	... тутар ...
... рус ...	... русский	... вырăс ...

... инглиз ...
 ... немец (алман) ...
 ... башкорт ...
 ... чуваш ...
 ... мари ...
 ... удмурт ...
 ... мордва ...

... английский
 ... немецкий
 ... башкирский
 ... чувашский
 ... марийский
 ... удмуртский
 ... мордовский

... акӓлчан ...
 ... немӓс ...
 ... пушкарт ...
 ... чӓваш ...
 ... мари ...
 ... удмурт ...
 ... мордва ...

Сез нинди чит телләр
 беләсез?

Мин инглиз һәм алман
 телләрен беләм

Сезгә кайсы телдә
 сөйләшү уңайлырак?

Миңа татар (рус, чуваш,
 мари, удмурт, мордва)
 телендә сөйләшү
 уңайлырак

Сез нинди телләр
 өйрәнергә теләсез?

Мин Идел буе
 халыкларының телләрен
 өйрәнергә теләм

Какие иностранные
 языки вы знаете?

Я знаю английский и
 немецкий языки

На каком языке вам
 удобнее разговаривать?

Мне удобнее разгова-
 ривать на татарском
 (русском, чувашском,
 марийском, удмуртском,
 мордовском) языке

Какие языки вы хотите
 изучать?

Я хочу изучить языки
 народов Поволжья

Эсир мәнле ют чөлхисенә
 пәлетәр?

Эпә акӓлчан тата немӓс
 чөлхисенә пәлетәп

Сире хӓш чөлхепә
 калаҫма мелләрех
 (ҫӓмӓлрах)?

Мана тутар (вырӓс,
 чӓваш, мари, удмурт,
 мордва) чөлхипә калаҫма
 мелләрех (ҫӓмӓлрах)

Эсир мәнле чөлхенә
 вӓренесшӓн?

Эпә Атӓл тӓрӓхӓнчи
 халӓхсен чөлхисенә
 вӓренесшӓн

Сезгө ул телләргә белү
ни өчен кирәк?

Минем Идел буе
халыкларының тарихы,
мәдәнияте белән
якыннанрак танышасым
килә

Бу телләрдә уртак сүзләр
бармы?

Өлбәттә, бар. Бу халык-
лар, үзара аралашып
яшәү нәтижәсендә,
бер-берсеннән күп
нәрсәгә өйрәнгәннәр,
бер-берсеннән сүзләр дә
алганнар

Аваз аерымлыклары
күзәтеләме?

Әйе, аваз аерымлыклары
бар, аларны билгеләгән
хәрефләр дә төрлө, ә
жөмлө төзелешә бер үк
диярлек

Для чего вам нужно знать
эти языки?

Я хочу поближе
познакомиться с
историей, культурой
народов Поволжья

Есть ли общие слова в
этих языках?

Конечно, есть. Эти
народы в результате
общения научились
друг у друга многому,
заимствовали друг у
друга и слова

Наблюдаются ли
различия в звуках?

Да, разница в звуках
есть, обозначающие их
буквы тоже разные, а
строение предложений
почти одинаковое

Сире ку (вәл) чәлхесенә
пәлни мәншән (мән тума)
кирлә?

Манән Атәл тәрәхәнчи
халәхсен историйәпә,
культурипә җывәхрах
тәпләнрех) палашас
килет

Ку чәлхесенчә пәрешкел
(пәр пек)
сәмахсем пур-и?

Паллах пур. Ку халәхсем
җывәх җыхәнурә тәрса
пәр-пәринчен нумай
вәренсә пынә, җавәнпа
пәр-пәрин сәмахәсенә тө
йышәннә

Сасә уйрәмләхәсем тәл
пулаҗҗә-и?

Ийя, сасә
уйрәмләхәсем пур,
вәсенә паләртәкан сас
паллисем те тәрлә,
предложенисенә
йөркеләсси пәр пекрех

Һөнәр. Эш

Сез кайда эшлисез?

Мин ... эшлим

... банкта ...

... заводта ...

... институтта ...

... кибеттә ...

... мәктәптә ...

... министрлыкта ...

... фирмада ...

... хастаханәдә...

Мин эшләмим

Минем хатыным –
хуҗабикә

Сезнең һөнәрегез
нинди?

Мин – табиб

Сез кем булып эшлисез?

Мин икътисадчы булып
эшлим

Профессия. Работа

Где вы работаете?

Я работаю ...

... в банке

... на заводе

... в институте

... в магазине

... в школе

... в министерстве

... в фирме

... в больнице

Я не работаю

Моя жена – домохозяйка

Какая у вас профессия?

Я – врач

Кем вы работаете?

Я работаю экономистом

Професси. Ёс-хәл

Эсир аста ёсләтәр?

Эпә ... ёсләтәп

... банкра ...

... заводра ...

... институтра ...

... магазинта
(лавккара)

... шкулта ...

... министрствәра ...

... фирмәра ...

... больницәра ...

Эпә ёсләместәп

Манән арәмәм хуҗа
арәмә (кил хуҗаләх
арәмә)

Сирән мәнле профессии?
Эсир кам?

Эпә – врач

Эсир кам пулса ёсләтәр?

Эпә экономист пулса
ёсләтәп

Сөзнөң иптөшөгөз кем
булып эшли?

Минем иптөшөм –
мөхөррир

Улыгызның һөнәрө
нинди?

Минем улым – хисапчы
Ул белгечлөгө буенча
эшли

Сөзнөң республика-
гызда кайсы һөнәрләр
кирәгрәк?

Нефть һәм газ сәнәгате,
нефть эшкөртү, төзелеш,
машиналар төзү белән
бөйлө һөнәрлөргө бездә
ихтыяж зур

агроном
адвокат
акушер
археолог

Ваш товарищ кем
работает?

Мой товарищ – редактор

Какая профессия у
вашего сына?

Мой сын бухгалтер
Он работает по
специальности

Какие профессии
наиболее востребованы
в вашей республике?

У нас востребованы спе-
циальности, связанные с
нефтяной и газовой про-
мышленностью, с нефте-
переработкой, строитель-
ством, машиностроением

агроном
адвокат
акушер
археолог

Сирён юлташәрсем кам
пулса ёсләссьё?

Манән юлташәм –
редактор

Ывәләрсем мәнле
професси? Ывәләрсем
кам пулса ёсләссьё?

Манән ывәләм – бухгалтер
Вәл хәйён специаль-
носёпе ёслет. Вәл хәй
вёренсе илнө ёсёпе
ёслет

Сирён республикәрта
хәш профессисем
кирлөрех?

Нефть тата газ про-
мышленносёпе, нефть
усланипе, машинасем
тавассипе сыхәннә
профессисем пирён
патра (пире) кирлөрех

агроном
адвокат
акушер
археолог

архитектор	архитектор	архитектор
астроном	астроном	астроном
аш пешерүчө	повар	повар, кәшавар
өдөбиятчы	литературовед	литературовед, литература төпчөвсү
өдип	литератор	литератор
байтар	ветеринар	ветеринар
бакчачы	садовод	пахчаçă
балта остасы	плотник	платник
балыкчы	рыбак (рыболов)	пулăçă, пулă тытакан
белгеч	специалист	специалист
бухгалтер	бухгалтер	бухгалтер
буяучы	маляр	маляр
галим	учёный	учёнай, аслахлахçă
гармунчы	гармонист	купăсçă
даруханөчө	аптекарь	аптекарь, аптекара ёçлекен
депутат	депутат	депутат
диңгезчө	морьяк	морьяк
журналист	журналист	журналист
жөнлек үрчөтүчө	зверовод	кайăк ёрчөтекен
жөнлек аулаучы	зверолов	кайăкçă, сунарçă

зәркөн	ювелир	ювелир
игенчө	хлебоброб (земледелец)	сёр ёсченё
идарөчө	управляющий	управляющи
икмөк пешерүчө	пекарь	сакәр пёсөрекен
икътисадчы	экономист	экономист
илчө	посол	посол, элчө
итекчө	сапожник	атәсә
ит чабучы	мясник	мясник, аш сутакан
каравылчы	охранник	хуралсә, хурал тәракан
кибетчө	продавец	продавец, тавар сутакан
кием кисүчө	закройщик	закройщик
китап сатучы	книготорговец	кёнеке сутакан
китапханөчө	библиотекарь	библиотекарь
көтүчө	пастух	кётүсё
мал табибы	ветеринар	ветеринар
машина йөртүчө	водитель	водитель
машина төзүчө	машиностроитель	машина тәвакан
мөгаллим	учитель (преподаватель)	учитель, вёрентекен
мөдир	заведующий	заведующи, пусләх
мөхөррир	редактор	редактор
оста	мастер	әста, әстасә, маҗтәр

очучы	лётчик	вёҗевҗё
рәссам	художник	ўнерҗё, художник
савымчы	доярка; дояр	ёне сәвакан
сакчы	охранник	хуралҗа, хурал тәракан
сатучы	продавец	продавец, сутуҗа
сәркятип	секретарь	секретарь
спортчы	спортсмен	спортсмен
сугымчы	скотобоец	мясник, аш сутакан
судья	судья	судья
сыер савучы	доярка; дояр	ёне сәвакан
сынчы	скульптор	скульптор
табиб	врач	врач, тухтәр
тарихчы	историк	историк
тәрбияче	воспитатель	воспитатель, вёрентсе (пәхса) ўстерекен
тәрҗемәче	переводчик	куҗаруҗа
тегүче	портной, швея	җёвёҗё
телче	языковед	чәлхеҗё
терлекче	животновод (скотовод)	вильах (вильах-чёрлөх) ёрчетекен
теш табибы	стоматолог	стоматолог, шәл врачё (тухтәрё)

тимерыюлчы	железнодорожник	железнодорожник, чугун сул синче ёслекен
тезуче	строитель	строитель
тукучы	ткач	ткач, пир төртекен
укытучы	учитель (преподаватель)	учитель, вёрентекен
умартачы	пасечник	утарса
урман кисүче	лесоруб	вәрман касакан
урманчы	лесник	вәрман хуралси, лесник
урынбасар	заместитель	заместитель
фәнни хезмәткәр	научный сотрудник	наука (әсләләх) сотрудникё
хакимият башлыгы	глава администрации	администратцийён пусләхё
хат ташучы	почтальон	почтальон
хәким	судья	судья
хәрби	военный	сар сынни
хисапчы	бухгалтер	бухгалтер
хуҗабикө	домохозяйка	кил хуси хёрарәм
һөнәрче	ремесленник	ал әсти
чөчтәрәш	парикмахер	сўс касакан
чик сакчысы	пограничник	чикё хуралси
шагыйрь	поэт	сәвәса

шәфкать туташы
эретеп ябыштыручы
эшмәкәр
эшчә
ювелир
язучы
яклаучы

Гаилә

өти
өни
өби (дөү өни)

бабай (дөү өти)

туган
кардөш
кардөшлек

онык
килен
кияү

медсестра
сварщик
бизнесмен
рабочий
ювелир
писатель
адвокат

Семья

папа
мама
бабушка

дедушка

родственник
родня
родство

внук; внучка
невестка (сноха)
жених; зять

медсестра
сварщик
бизнесмен
рабочи
ювелир
сыравсә
адвокат

Кил-йыш, җәмьә

атте, ати
анне, ани
асанне (мать отца),
кукамай (мать матери)
асатте (отец отца),
кукаси (отец матери)
тәван
хурәнташ
хурәнташләх,
тәванләх
мәнук
кин
көрү

хатын	жена; женщина	арәм, хәрарәм
ир	муж; мужчина	ар, упашка, арсын
ул	сын	ывал
кыз	дочь; девочка	хөр
каенана	свекровь	хуняма, паянам
каената	свёкор	хуняса, паятам
туганнан туган	двоюродный	иккёмёш сыпакри таван
гаиләлә	семейный	кил-йышлә, җемьеллә
гаиләсез	бобыль; холостяк	кил-йышсар, җемьесёр, хусах
кияүдө	замужем	качча кайна
кияүдө түгел	не замужем	качча кайман
буйдак	холостяк	хусах
тол	вдовец; вдова	таләх арсын, урса, таләх арәм
Өти-әниләрегез исән- саулармы?	Родители ваши живы- здоровы?	Асар-аннёр чип-чиперех- и (тёрёс-тёкелех-и)?
Аллага шөкер, исән- саулар	Слава Богу, живы- здоровы	Турра шөкёр, тёрёс-тёкелех
Юк, (өнием, өтием) вафат	Нет, (мама, папа) умерли	Җук, (аттем, аннем) вилнө
Сезнең гаиләгездә ничө кеше?	Сколько человек в вашей семье?	Сирён кил-йышарта, җемьйёрте миҗе сын?

Минем гаиләдә жиде
кеше: хатыным, ике улым,
кызым, өнием, өтием һәм
мин

Мин өтием һәм өнием
белән яшим

Алар – пенсионерлар
Сезнең туганнарыгыз
бармы?

Безнең нәсел бик зур

Минем ... бар

... абыем ...

... апам ...

... сеңлем ...

... энем ...

В моей семье семь
человек: жена, двое
сыновей, дочка, мама,
папа и я

Я живу с мамой и папой

Они – пенсионеры
У вас есть родственники?

Наш род очень большой

У меня есть ...

...брат; ... дядя

...сестра; ... тётя

...младшая сестра; ...
племянница

...младший брат; ...
племянник

Манән кил-йышәмра
(сәммәре) сичә сын:
арәмәм, икә ывәләм,
хәрәм, аннем, аттем тата
эпә

Эпә аттемпе тата
аннемпе (атте-аннемпе)
пурәнәтәп

Вәсем – пенсионерсем
Сирән таванәрсем
пур-и?

Пирән хурәнташ-әру питә
йышлә (пысәк, нумай)

Манән ... пур

... пичнем; тетем ...

... аппам ...

... йәмәкәм ...; ... таван
аппа ... (... пиччә ...,
... йәмәк ...,
... шәлләм ...) ... хәрә ...

... шәлләмәм ...;
... таван аппа ...
(... пиччә ..., ... йәмәк
..., ... шәлләм ...) ...
... ывәлә ...

Ул ... укый	Он учится в ...	Вал ... вёренет
... мөктөптө ...	... школе	... шкулта ...
... университетта ...	... университете	... университетра ...
... гимназиядө ...	... гимназии	... гимназире ...
Балаларыгыз гаилөлөмө?	Дети семейные?	Ачарсем кил-йышлă-и (сьемеллѐ-и)?
Әйе, улым да, кызым да гаилөле	Да, и сын, и дочь семейные	Ийя, ывăлăм та, хёрём те кил-йышлă (сьемеллѐ)
Кызыгызга ничө яшь?	Сколько лет вашей дочери?	Хёрёр миçe çулта?
Аңа егермө өч (23) яшь	Ей 23 года	Вал çирём виçѐ (23) çулта
Киленегезгө ничө яшь?	Сколько лет вашей снохе?	Кинёр миçe çулта?
Килен өлө бик яшь. Аңа бары егермө (20) яшь	Сноха еще очень молода. Ей всего 20 лет	Кин халѐ пит çамрăк. Вал çирём çулта (20) çeç-ха
Аларның балалары бармы?	У них есть дети?	Вёсен ачисем пур-и?
Кечкенө уллары бар	Есть маленький сын	Пёчѐк (пёчѐкçѐ) ывăлѐ пур
Ул балалар бакчасына йөри	Он ходит в детский сад	Вал ача садне (садике) çүрет

Фатир. Адрес	Квартира. Адрес	Хваттер. Адрес
өй	дом (изба)	пұрт
йорт	дом (здание); двор (подворье)	сұрт (сұрт-йёр, хуралта)
фатир	квартира	хваттер
бүлмө	комната	пұлём
ишек	дверь	алак
төрөзө	окно	чүрече, кантак
төрөзө төбе	подоконник	чүрече (кантак) янахи
идөн	пол	урай
түшөм	потолок	мачча
бусага	порог	пусаха, алак янахи
жиһаз	мебель	сётел-пукан
Фатирьгыз кайда?	Где ваша квартира?	Сирён хваттер аста (хаш ырапта)?
Үзөктө	В центре	Центрта
Үзөктөн ерак	Далеко от центра	Центртан аякра
Шөһөр читендө	В пригороде	Хула хёрринче (сумёнче, сывахёнче)
... урамында	На улице ...	... урамёнче

Фатирыгызда ничө
бүлмө?

Өч бүлмө. Зур, уңайлы

Фатирыгызда нинди
бүлмөлөр бар?

Фатирыбызда ... бар

... кунак бүлмөсө ...

... йокы бүлмөсө ...

... балалар бүлмөсө ...

... аш бүлмөсө ...

... юynu бүлмөсө ...

... бөдрөф ...

... алгы бүлмө ...

... балкон ...

... чолан ...

Телефоныгыз бармы?

В вашей квартире
сколько комнат?

Три комнаты. Большие,
уютные

Какие комнаты есть в
вашей квартире?

В нашей квартире есть ...

... гостиная

... спальня

... детская

... кухня

... ванная

... туалет

... прихожая

... балкон

... кладовка (чулан)

Есть ли у вас телефон?

Хваттерёрте миңе
пүлөм?

Виң пүлөм. Пысак та
хәтлә

Хваттерёрте мәнле
(мәнле-мәнле) пүлөмсем
пур?

Хваттерёмре ... пур

... хәна пүлөмө, асла
пүлөм ...

... сывәрмалли пүлөм ...

... ача-пәча пүлөмө ...

... апат-җимёҗ
пёҗермелли (җимелли)
пүлөм ...

... ванна, җавәнмалли
пүлөм ...

... туалет, тула
каймалли пүлөм ...

... прихожай ... ,
... алак кукри ...

... балкон ...

... җалан ...

Телефонәр пур-и?

Шылтыратырга
мөмкинме?

Жиһаз алдыгызмы?

Фатирыбызга ... алдык

... урындык ...

... өстөл ...

... көзгө ...

... көлөм ...

... карават ...

... киштө ...

... кәнафи ...

... суыткыч ...

... кандил, люстра ...

... газ плитәсе ...

... көр юу машинасы ...

Фатирыбызга рөхим
итегез!

Можно ли позвонить?

Мебель купили?

Приобрели для
квартиры ...

... стул

... стол

... зеркало

... ковёр

... кровать

... полку

... кресло

... холодильник

... люстру

... газовую плиту

... стиральную машину

Добро пожаловать в
нашу квартиру!

Телефонпа
шәнкәравлама юрать-и?

Сәтел-пукан илтәр-и
(туянтәр-и)?

Хваттир вали туяннә,
илнә ...

... пукан

... сәтел

... куҗ кёски, төкөр

... кавир

... кравать

... җүлөк, лапка; ...
шүрлөх (в переднем
углу дома); ... сентре
(вдоль стены)

... кресло

... холодильник,
сивёткёч

... люстра

... газ плити

... кёпе җумалли
машина

Хваттерёме килөрөх! Ырә
сунса кётетөп!

Савыт-саба

аш кашыгы
балкашык
бөкө
борыч савыты
илөк
казан
касө
кашык
көстрүл
кыргыч
лөгөн
пычак
савыт
сөт савыты
стакан
таба
төлинкө
тишекле чүмөч
тоз савыты
чөй кашыгы

Посуда

столовая ложка
чайная ложка
пробка
перечница
сито
котёл
пиала
ложка
кастрюля
тёрка
таз
нож
сосуд
молочник
стакан
сковорода
тарелка
шумовка (дуршлаг)
солонка
чайная ложка

Сават-сапа

апат кашакө
чөй кашакө
пакә
пәрәс савачө
ала
хуран
пиала, авәрсәр курка
кашак
кастрюль
тёрка
таз
сөсө
сават
сөт савачө
стакан
сатма, тупа
турилке
шәтәклә сәпала
тавар савачө
чөй кашакө

чәйнек	чайник	чәйник
чәй савыты	чайница	чәй савăчә
чәнечке	вилка	чәнәске, вилка
чуен	чугунок	куршак, чўлмек, чугун
чүмеч	ковш (половник)	çăпала
чынаяк	чашка	чашăк
шикәр савыты	сахарница	сахăр савăчә
Бәйрәмнәр	Праздники	Уявсем, праҗниксем
Бәйрәм белән сезне (сине)!	С праздником вас (тебя)!	Сире (сана) уяв ячәпе салам!
Бәхет, сәламәтлек, уңышлар телим (телибез)	Желаю (желаем) счастья, здоровья, успехов	Теләй, сывләх, әнәҗусем сунатāп
Бәхетле, сәламәт булыгыз!	Будьте счастливы, здо- ровы!	Теләйлә, сывләхлә пуләр!
Бәйрәмеgez күңелле үтсен!	Пусть ваш праздник пройдёт весело!	Уявәр саванәҗлә ирттәр
Теләкләрегезгә ире- шеgez!	Да сбудутся ваши желания!	Емәтәрсем пурнәҗланса тăччār
Бүген өниемнең туган көнә	Сегодня день рождения моей мамы	Паян аннемән җуралнā кунә

Бөйрөм кайсы көнне?	В какой день праздник?	Уяв хәш кун?
Берсекөнгө – ял көнне	Послезавтра – в выходной день	Ыран мар тепөр кун – кану кунёнче
Без иске Яңа елны каршыларга жыенабыз	Мы собираемся встретить старый Новый год	Эпир кивө сөнө сула кётсе илме хатёрленетпөр
Сабантуй – милли бөйрөм	Сабантуй – национальный праздник	Сапантуй – наци уявө
Сабантуйда иң кызыгы – ат чабышы һәм көрөш	Самое интересное на Сабантуе – скачки и борьба	Сапантуйән чи кәсәкө (интересө) – лашасен амәртәвө тата ирөклө мелпе көрешни
Сезне ... белән төбрик итәм (котлыйм)!	Поздравляю вас с ...!	Сире ... -па саламлатәп!
... Яңа ел ...	... Новым годом	... Сөнө сул ...
... туган көнегез ...	... днём рождения	... сурална кун ...
Бөйрөмнөр жырсыз булмый	Праздники не обходятся без песни	Уявсем юрасәр пулмаçсө
Бөйрөмдө ничек биемисең инде!	Как не танцевать на празднике!	Уявра мёнле ташламән-ха (ташламәнөтө)!
Якшәмбе көнне без кышны озату бөйрөменө бардык	В воскресенье мы ходили на проводы зимы	Вырсарни кун эпир хөл асатәвөн уявне кайрамәр

Бу атнада ярминкә була	На этой неделе будет ярмарка	Ку эрнере ярмарка (пухă, тапăр) пулатъ
Бәйрәмне ничек үткөрергә жыенасыз?	Как вы собираетесь провести праздник?	Уява мёнле ирттерме шухăшлатăр?
Мин бәйрәмне сезнең белән үткөрергә телим	Я хочу провести праздник с вами	Эпё уява сирёнпе ирттересшён
Авыл хужалыгы хезмәтчәннәре көне	День тружеников сельского хозяйства	Ял хуҗалăх ёҗченёсен кунё
Әниләр көне	День матери	Аннесен уявё
бал	бал	бал
банкет	банкет	банкет
бәйрәм	праздник	уяв, прасник
Белем көне	День знаний	Пёлў кунё
Беренче май бәйрәме	праздник Первое мая	Майăн пёрремёшё
вальс	вальс	вальс
гает	гаит <i>религиозный праздник</i>	гает
дини бәйрәмнәр	религиозные праздники	тён уявёсем
дискәтүк	дискотека	дискотека
еллык	годовщина	суллах
Жиңу көне	День Победы	Җёнтерў кунё
Жиңу бәйрәме	праздник Победы	Җёнтерў уявё

жырлау	пение	юрлани
исем кушу бәйрәмө	праздник имянаречения (именины)	менельник увё
Искө алу көне	День памяти	Аса илү (асану) күнө
каникул	каникулы	каникул
кичө	вечер; вечеринка	вечер
Корбан бәйрәмө	Курбан-байрам <i>праздник</i> <i>жертвоприношения</i>	Чүк туни, чүклени, Курбан-байрам
Космонавтика көне	День космонавтики	Космонавтика күнө
Конституция көне	День конституции	Конституци күнө
кышны озату	проводы зимы	хёл асатавён уявё
май чабу	масленица	саварни
моң	мелодия	мелоди, кёвё
Мөселман киносы	Фестиваль	Муссультман киновён
фестивалө	мусульманского кино	фестивалё
өй туө	новоселье	сёнё пүрт уявё (ёски)
Өлкөннөр көне	День пожилых людей	Ватта суланнисен күнө
өмө	субботник	нимө
Покрау	Покров день	Пукрав
Раштуа	Рождество	Раштав
Республика көне	День Республики	Республика күнө
Сабантуй	Сабантуй	Сапантуй

тантана	торжество	чаплă уяв
Татар жыры фестивалѐ	Фестиваль татарской песни	Тутар юррисен фестивалѐ
Терки халыкларның театр сѐнгате фестивалѐ	Фестиваль театрального искусства тюркских народов	Тѐрѐк халăхѐсен театр искусствин фестивалѐ
туган кѐн	день рождения	суралнă кун
Туган тел кѐне	День родного языка	Тăван чѐлхе кунѐ
туй	свадьба	туй
уен	игра	вăйă
Укытучылар кѐне	День учителя	Учительсен (вѐрентекенсен) кунѐ
Уңыш бѐйрѐме	Праздник урожая	Тухăс (тыр-пул тухăсѐн) уявѐ
Фѐн кѐне	День науки	Наука (ăслăлăх) кунѐ
Халыкара хатын-кызлар кѐне	Международный женский день	Пѐтѐм тѐнчери хѐрарăмсен кунѐ
хѐрби парад ўткѐрү	проводить военный парад	сар сыннисен парадне йѐркеле (ту)
хѐрбилѐр парадын карау	смотр парада военных	сар сыннисен парачѐн смотрѐ
Һѐнери бѐйрѐм	профессиональный праздник	професси уявѐ
Шѐһѐр кѐне	День города	Хула кунѐ

юбилей	юбилей	юбилей
якшәмбе өмәсе	воскресник	воскресник
ял вакыты	досуг	ерсү, пушă вăхăт, алă çаврăнăшĕ
Яңа ел	Новый год	Çĕнĕ сул
ял	отдых; отпуск	кану; отпуск
ял көне	выходной	кану кунĕ
ярминкә	ярмарка	ярмарка
Ял итү	Отдых	Кану
Сез буш вакытыгызны ничек үткөрәсез?	Как вы проводите своё свободное время?	Эсир пушă вăхăтăрсене мĕнле ырттеретĕр?
Буш вакытыгызда сез нишлисез?	Что вы делаете в своё свободное время?	Пушă вăхăтăрсенче эсир мĕн тăватăр?
Буш вакытта мин ... барам (йөрим)	В свободное время я хожу ...	Пушă вăхăтра эпĕ ... çүретĕп
... кинога ...	... в кино	... кинона ...
... театрға ...	... в театр	... театра ...
... концертларга ...	... на концерты	... концертсене ...
... күргәзмәләргә ...	... на выставки	... выставкăсене ...
... музейларга ...	... в музеи	... музейсене ...

... хайваннар бакчасына ...	... в зоопарк	... зоопарка ...
... циркка ...	... в цирк	... цирка ...
... клубларга ...	... в клубы	... клубсене ...
... кафега ...	... в кафе	... кафене ...
... ресторанга ...	... в ресторан	... ресторана ...
... стадионга ...	... на стадион	... стадиона ...
... бассейнга ...	... в бассейн	... бассейна ...
... спортзалга ...	... в спортзал	... спортзала ...
Буш вакытта мин ...	В свободное время я ...	Пуш вәхәтра эпё ...
... китаплар укыйм	... читаю книги	... кёнекесем вулатәп
... телевизор карыйм	... смотрю телевизор	... телевизор пәхатәп
... йоклыйм	... сплю	... җывәратәп
Сез нәрсә белән мавыгасыз?	Чем вы увлекаетесь?	Эсир мёнпе интересленетёр?
Мин ... белән мавыгам	Я увлекаюсь ...	Эпё ... -па интересленетёп
... спорт ...	... спортом	... спорт ...
... фотография ...	... фотографией	... фотографи ...
... туристлык ...	... туризмом	... туризм ...
Мин ... яратам	Я люблю ...	Эпё ... юрататәп
... сөяхәт итәргө ...	... путешествовать	... җул җүремө ...

... йөзөргө ...
... балык тотарга ...
... театр ...
... кино ...

Жөөн сез кайда ял
итөсөз?

Жөөн мин ... ял итөм
... шифаханәдә ...
... диңгездә ...
... тауларда ...

... чит илдә ...
... авылда ...
... бакчада ...

Узган ел сез кайда ял
иттегез?

Узган ел мин курортта ял
иттем, аннары авылда
туганнарда булдым

Авылда нишләдегез?

Авылда мин ...

... плавать
... ловить рыбу
... театр
... кино

Где вы отдыхаете летом?

Летом я отдыхаю ...
... в санатории
... на море
... в горах

... за границей
... в деревне
... на даче

Где вы отдыхали в прош-
лом году?

В прошлом году я
отдыхал на курорте,
потом был в деревне у
родственников

Что делали
в деревне?

В деревне я ...

... ишмә ...
... пулă тытма ...
... театра ...
... кинона ...

Җулла эсир аҗта канатәр?

Җулла эпә ... канатәп
... санаторире ...
... тинәс хәрринчә ...
... тусем җинчә
(хушшинчә) ...
... ют җәршывсенчә ...
... ялта ...
... пахчара ...

Иртнә җул эсир аҗта
кантәр?

Иртнә җул эпә курортта
кантам, кайран ялта
тавансем патәнчә пултам

Ялта мән турән?

Ялта эпә ...

... жиләккә йөрдем	... ходил за ягодами	... улаха сырлана сүрерәм
... күлдә балык тоттым	... ловил рыбу на озере	... күлөрә пула тытрам
... су коендым (су көрдем)	... купался	... шыва кетәм
... көймәдә йөрдем	... катался на лодке	... кимөпә ярантам
... урманга гөмбөгә бардым	... ходил в лес за грибами	... вәрмана кәмпана кайрам (сүрерәм)
... туганнарыма булыштым	... помогал родственникам	... таванәмсене пулашрам
Авылда күңелләме?	В деревне весело?	Ялта саванәслә-и?
Әйе, бик күңелле!	Да, очень весело!	Ийя, питә саванәслә!
Сез ничек ял иттегез?	Как вы отдохнули?	Эсир мәнле кантар?
Бик яхшы ял иттем	Очень хорошо отдохнул	Питә лайах кантам
Сез кышын ничек ял итәсез?	Как вы отдыхаете зимой?	Хәллә эсир мәнле канатар?
Кышын мин ...	Зимой я ...	Хәллә эпә ...
... чаңгыда шуам	... катаюсь на лыжах	... йөлтөргө яранатап
... ауга йөрим	... хожу на охоту	... сунара сүретөп
Быел ялга кайчан китәсез?	Когда уходите в отпуск в этом году?	Кәңәл отпуска хәңә каятар?

Минем ял июньдә булчак

Яхшы ял итегез!

Сәяхәт

... юллама
өч көнлек ...
бер атналык ...
гаиләләләр өчен ...

Юллама бәясенә
турбазада яшәү дә керә

туристик маршрут
профсоюз оешмасы

чит илгә чыгу

Юллама бәясенә ашау
кертелгән

Яшәү урыны билгелә

Мой отпуск будет в июне

Хорошего вам отдыха!

Путешествие

...путёвка
трёхдневная ...
недельная...
путёвка для семейных

В стоимость путёвки
входит и проживание на
турбазе

туристический маршрут
профсоюзная
организация

выезд за рубеж

В стоимость путёвки
питание включено

Место проживания
известно

Манән отпуск июнь
уйахәнче пулатъ

Лайах (аван) канәр!

Сул сүрөв, сул сүрени

... путёвка
виçе кунлаһ ...
пёр эрнеләх ...
сәмьеллисемшён ... ,
сәмьеллисем валли ...

Путёвка хакне турбазәра
пураңни те кёрет

туристсен маршручә
профсоюз организацийә

ют сёршывсене тухса
сүрени

Путувкана апатхакне
кёртнә

Пурәнмалли вырәна
паärtнә

Кунакханә биш (5) катлы	Гостиница пятиэтажная	Гостиница (хәна килә) пиләк (5) хутлә
Аерым бүлмә каралган	Предусмотрена отдельная комната	Уйрам пүләм паләртса хунә
аучы	охотник	сунарçă, кайăкçă
балыкчы	рыбак	пулаçă
кирәк-ярак	снаряжение	хатәр-хәтәр
махсус	специальный	специаллә, ятарлә
сусаклагыч	водохранилище	шыв пухма хатәрленә вырән
табигать	природа	çут çанталăк
төбәк	край	край
Сәяхәтләр һәм экскурсияләр бюросы кайда урнашкан?	Где находится бюро путешествий и экскурсий?	Çул çүрев тата экскурси бюровә аста вырнаçнә?
Сәяхәтләр һәм экскурсияләр бюросы автовокзал каршында	Бюро путешествий и экскурсий находится напротив автовокзала	Çул çүрев тата экскурси бюровә автовокзала хирәç вырнаçнә
... өчен нинди маршрутлар төкъдим итә аласыз?	Какие маршруты вы можете предложить для ...?	... мәнле-мәнле мар- шрутсем сәнме пултаратәр?
Экскурсия ...	... экскурсии	Экскурсиә ...
Сәяхәт ...	... путешествия	Çул çүревә ...

Туристлык өчен ...

Без сезгә Казан, Алабуга,
Болгар, Биләр, Чистай
шәһәрләренә турист
маршрутлары төкәдим
итә алабыз

Болгарга сәяхәт ничә
көнгә исәпләнгән?

Болгарга, турбазада
яшәүгә кертеп, өч һәм
биш көнлек юлламалар
бар

Сездә Биләргә
юлламалар бармы?

Биләргә сез үзегез генә
дә бара аласыз

Нинди транспорт белән
барасыгыз килә?

Мин ... барыр идем

... поездда ...

... самолётта ...

... туризма

Мы можем предложить
вам туристические
маршруты в города
Казань, Елабуга,
Булгары, Биляр,
Чистополь

На сколько дней
рассчитана поездка в
Булгары?

Есть трёхдневные и
пятидневные путёвки в
Булгары с проживанием
на турбазе

Есть ли у вас путёвки в
Биляр?

В Биляр вы
можете съездить и
самостоятельно

Каким транспортом
хотели бы поехать?

Я бы поехал на ...

... поезде

... самолёте

Туризма ...

Эпир сирә Хусан,
Елабуга, Пәлхар,
Билер, Чистай хулисене
туризм маршрутчы сәнмә
пултаратпәр

Пәлхарты сул сүрев миңә
кунләхә?

Пәлхарта турбазәра
пурәнма виңә тата пиләк
кунләх путёвка пур

Сирән Пилерә путёвка
пур-и?

Пилерә эсир хәвәрах
кайса килмә пултаратәр

Эсир мәнпә
(мәнле транспортта)
каяшән?

Эпә ... каяшән

... поездта ...

... самолётта ...

... автобуста ...	... автобусе	... автобуса ...
... теплоходта ...	... теплоходе	... теплоходпа ...
Гаиләләләр өчен юлламалар бармы?	Есть ли путёвки для семейных?	Җәмьеллисем валли путёвка пур-и?
Әйе, бу юллама буенча сез бөтен гаиләгез белән бара аласыз	Да, по этой путёвке вы можете поехать всей семьёй	Ийя, ку путёвкәпа эсир җәмьйәрпе кайма пултаратәр
Кечкенә бала белән барырга ярыймы?	Можно ли ехать с маленьким ребёнком?	Хамәрпа пёрлө пёчөк ачана илмө юрать-и?
Юк, кечкенә балалар белән кабул итмибез	Нет, с маленькими детьми не принимаем	Җук, пёчөк ачасемпе йышәнмастпәр (хапәл тумастьпәр)
Төркем кайчан жыела?	Когда собирается группа?	Ушкән хәҗсан пухәнать?
Төркем сишәмбе көнне кичке сәгать җидедә (7) экскурсияләр бюросында жыела	Сбор группы состоится во вторник в семь часов вечера в экскурсионном бюро	Ушкән ытлари кун каҗхине җичё (7) сехетре экскурси бюровәнче пуҗтарәнать
Сезде чит илләргә юлламалар бармы?	Есть ли у вас путёвки в зарубежные страны?	Сирён ют җёршывсене кайма путёвка пур-и?
Әлбәттә, бар	Конечно, есть	Паллах, пур
Япониягә юллама күпмө тора?	Сколько стоит путёвка в Японию?	Японие каймалли путёвка мён хак тәрать?

Бер атналык юллама –
бер мең биш йөз (1500)
доллар, ун (10) көнлек
юллама бер мең сигез
йөз (1800) доллар тора

Юллама бәясенә
нәрсәләр керә?

Юллама бәясенә ике
(2) тапкыр ашау һәм
кунакханәдә яшәү керә

Юллама бәясенә
экскурсияләр керми

Юллама бәясенә юл
керәме?

Әйе, юл өчен аерым
түләргә кирәкми

Бу төбәкнең табигате
белән танышу өчен сез
нинди маршрут төкәдим
итә аласыз?

Без сезгә Чабаксар
сусаклагычына барырга
төкәдим итә алабыз

Путёвка на одну неделю
стоит 1500 долларов,
на десять дней – 1800
долларов

Что входит в стоимость
путёвки?

В стоимость путёвки
входят двухразовое
питание и проживание в
гостинице

В стоимость путёвки
экскурсии не входят

Входит ли дорога в
стоимость путёвки?

Да, за дорогу отдельно
платить не нужно

Какой маршрут вы
можете предложить для
знакомства с природой
этого края?

Мы можем вам предло-
жить поездку на Чебок-
сарское водохранилище

Пёр эрнеләх путёвка
пёр пин те пиләк сёр
(1500) доллар, вунә (10)
кунләх путёвка пёр пин те
сакәр сёр (1800) доллар
тәрәт

Путёвка хакне мән-мән
көрәт?

Путёвка хакне икә (2)
хутчен апатланни
(апат сини), хәна киләнчә
пуранни көрәт

Путёвка хакне
экскурсисем көмөссә

Путёвка хакне сул укши
көрәт-и?

Ийя, сулшән уйрәм
(уйрәммән) түлемелле
мар

Ку крайән сүт
санталәкәпе паллашма
эсир мәнлә маршрут
сәнме пултаратәр?

Эпир сире Шупашкар
водохранилищине кайса
килме сәнме пултаратпәр

Анда сез ... аласыз

... ял итә ...

... су коена ...

... кызына ...

... балык тота ...

... гөмбә (жиләк, кара-
жиләк, мук жилөгө,
дару үләннәре) жыя ...

Там вы сможете ...

... отдохнуть

... искупаться

... позагорать

... порыбачить

... собирать грибы
(ягоды, чернику,
клюкву,
лекарственные
травы)

Унта эсир ... пултаратәр

... канма ...

... шыва көме ...

... хәртәнме ...

... пулă тытма ...

... кăмпа (сырла, хура
сырла, мах сырли,
эмел кураккесене)
пуштарма ...

Туристик поход, балык
тоту һәм ау өчен кирәк-
яракларны кайдан алырга
була?

Где можно приобрести
снаряжения для
туристического похода,
рыбной ловли и охоты?

Туристла похода кайма,
пулă тытма тата ухутна
сүреме кирлө
хатәр-хәтәрсене астан
илме пулать?

Безнең шәһәрдә
туристлар, аучылар һәм
балыкчылар өчен махсус
кибет бар

У нас в городе есть
специальный магазин для
туристов, охотников и
рыболовов

Пирән хуларә туристсем,
сунарçәсем тата
пулăçәсем валли ятарлă
магазин пур

Юлга нәрсәләр алырга
кирәк?

Что нужно взять в
дорогу?

Сула тухма мән-мән
илмелле?

Юлда һәм ял иткәндә
кирәк булачак бөтен
нәрсәләр юлламада
күрсәтелгән

В путёвке указано всё,
что вам необходимо
будет в пути и на отдыхе

Сул синчә тата каннă
чухне мән-мән кирлисене
пәтәмпах путёвкăра
палăртнă (кăтартнă)

Сәламәтлек**Здоровье****Сывләх****Табиб чакыру****Вызов врача****Врача (тухтәра) чённи**

ашыгыч ярдем

скорая помощь

васкавлә пуләшу

сырхауханә

поликлиника

поликлиника

хастаханә

больница

больница

шөфкать туташы

медсестра

медсестра

шифаханә

санаторий

санатори

Мин авырыйм

Я болею (Мне
нездоровится)

Эпё чирлетёп

Мин үземне бик начар
хис итәмЯ себя очень плохо
чувствуюЭпё хама питё начар
(япәх) туятәп

Табиб чакыртыгыз

Вызовите врача

Врача (тухтәра) чёнёр

Мине хастаханәгә
илтегезОтвезите меня в
больницуМана больницәна илсө
кайәрМине хастаханәгә
салыгызПоложите меня в
больницу

Мана больницәна хурәр

Регистратурада**В регистратуре****Регистратурәра**Табибка кайда язылырга
була?Где можно записаться к
врачу?Врач (тухтәр) патне әста
сырәнма пулатъ?

Миңа ... күренергә кирәк

... терапевтка ...

... теш табибына ...

... хирургка ...

... невропатологка ...

... психиатрга ...

... гинекологка ...

Медицина кенәгәсен
бирегезчә

Табиб кайсы кабинетта
кабул итә?

Табиб өгерменчә (20)
кабинетта кабул итә

Ул кайчан килә?

Ул сәгать уникадә (12)
килә

Табибны өйгә чакырырга
мөмкинме?

Өйе, мөмкин. Өй
адресыгызны өйтегез

Мне нужно показаться ...

... терапевту

... стоматологу

... хирургу

... невропатологу

... психиатру

... гинекологу

Дайте, пожалуйста,
медицинскую карточку

В каком кабинете
принимает врач?

Врач принимает в
двадцатом кабинете

Когда он придёт?

Он придёт в двенадцать
часов

Можно ли вызвать врача
на дом?

Да, можно. Скажите ваш
домашний адрес

Манән ... кәмелле
(лекмелле)

... терапевт патне ...

... шәл тухтәрә
патне ...

... хирург патне ...

... невропатолог
патне ...

... психиатор патне ...

... гинеколог патне ...

Медицина (чирлә җын)
картине парәр-ха,
тархасшән

Врач хәш кабинетра
йышәнать?

Врач җирәммеш (20)
кабинетра йышәнать

Вәл хәҗан килет?

Вәл вун икә (12) сәхәтрә
килет

Врача килә чәнме
пулать-и?

Ийя, пулать. Кил адрәсне
парәр

Табиб сөгәтә өчтөн (3)
соң килер

Көтегез

Табибта

Көрергә мөмкинме?

Керегез

Утырыгыз

Тыңлыйм. Кайсы төшегез
авырта?

Сезне нәрсә борчый?

Минем ... авырта

... башым ...

... тамагым ...

... аягым ...

... кулым ...

... аркам ...

... күкрәгем ...

... эчем ...

... ашказаным ...

Врач придёт после трёх
часов

Ждите

У врача

Можно войти?

Войдите

Присаживайтесь

Слушаю. Что у вас болит?

Что вас беспокоит?

У меня болит ...

... голова

... горло

... нога

... рука

... спина

... грудь

... живот

... желудок

Врач виçе (3) сөхет
иртсен пырать (виçсө
иртсен пырать)

Көтөр

Врач патёнчө

Көме юрать-и?

Көрөр

Ларәр

Сире итлөтөп (тәнлатәп).
Хәш шәлө ыратать?

Сире мән
канәсәрлантарать?
Сирән мән ыратать?

Манән ... ыратать

... пуçәм ...

... пырам (карланкәм) ...

... урам ...

... хулам, аләм ...

... сурәмәм (касанәм)

... кәкәрәм ...

... ашәм (аш-чикәм) ...

... хырамәм (варәм) ...

... колагым ...	... ухо	... халхам ...
... билем ...	... поясница	... пилёкём ...
... йөрөгем ...	... сердце	... чёрем ...
Нәрсә булды?	Что случилось?	Мён пулчә?
Миңа салкын тиде	Я простудился	Эпё шанса пәсәлтәм (чирләрем). Мана сивё тиврё (лөкрё)
Томау төштө	У меня насморк	Манән сунас
Тын алуы кыен	Трудно дышать	Мана сывлама йывәр
Мин егылдым	Я упал	Эпё үкрём (үксә амантәм)
Йөткерәм	Кашляю	Үсәретеп
Йоклый алмыйм	Не могу спать	Ҙывәраймастәп
Ашый алмыйм	Не могу есть	Ҙиейместеп
Косам	У меня рвота	Хәсатәп
Калтыранам	Меня знобит	Мана шәнтать
Тиз арыйм	Быстро устаю	Хәвәрт (час) ывәнәтәп
Миңдә аллергия	У меня аллергия	Манән аллерги
Минем ...	У меня ...	Манән ...
... хәлем юк	... слабость	... халәм (вайәм) Ҙук
... аппетитым юк	... нет аппетита	... аппетит Ҙук
... көефем юк	... нет настроения	... кәмәләм Ҙук
... саруым кайный	... изжога	... кәкәр (пыр) хәртет

... температурам югары	... высокая температура	... температура сёкленет (хәпарать, пысак)
Мин бармагымны кистем	Я порезал палец	Эпё пүрнеме касрам
Мин ... жөрөхөтләдем (бөрдем)	Я поранил (ушиб) ...	Эпё ... амантрам (суранларам)
... аягымны ...	... ногу	... урама ...
... теземне ...	... колено	... чөркуссийёме ...
... кулымны ...	... руку	... хуләма, аләма ...
... иңбашымны ...	... плечо	... хулпуссийёме... (...анпуссийёме ...)
Сез кайчан авырый башладыгыз?	Когда вы заболели?	Эсир хәсан чирлеме пусларар?
Мин бүген (кичә, өчөнчөкөн, бер атна элек) авырый башладым	Я сегодня (вчера, позавчера, неделю назад) заболел	Эпё паян (ёнер, виçем кун, эрне каялла) чирлесе ўкрём
Билегезгә кадәр чишенегез	Раздевайтесь до пояса	Пилёкёр таран хывәнәр-ха
Мин сөзне тыңлап карыйм өле	Я вас послушаю	Эпё сире итлесе пәхәм- ха
Сулагыз. Суламагыз	Дышите. Не дышите	Сывлар. Ан сывлар
Киенегез	Одевайтесь	Тәхәнәр, тумланәр
Кушеткага ятыгыз	Ложитесь на кушетку	Кушетка сине ыртәр

Мин баскан жирегез
авыртамы?

Кичә нәрсә ашадыгыз?

Мин сөзгә өч көнгә
бюллетень бирәм

Сөзгә ... кирәк

... хастаханәгә ятарга

...

... операция ясатырга

...

... ятып торырга ...

... диета тотарга ...

... дарулар эчәргә ...

... саф һавада
йөрергә ...

Мин сөзгә рецепт язып
бирәм

Бу даруны көнгә өч
тапкыр эчегез

Салкын тиюдөн
сакланыгыз

Вам больно там, куда я
нажимаю?

Что ели вчера?

Я вам даю бюллетень на
три дня

Вам нужно ...

... лечь в больницу

... сделать операцию

... полежать

... соблюсти диету

... пить лекарства

... гулять на свежем
воздухе

Я вам выпишу рецепт

Это лекарство пейте три
раза в день

Остерегайтесь простуды

Эпё пуснă сёрёр
(вырăнăр) ыратать-и?

Ёнер мён сирёр?

Эпё сире виçе куна
(виçе кунләх) бюллетен
паратăп

Сирён ...

... больницăна
выртмалла

... операци
тутармалла

... вырăнпа
выртмалла

... диета тытмалла

... эмелсем ёсмелө

... уçă сывләшра
сўремеллө (уçăлса
сўремеллө)

Эпё сире рецепт сырса
паратăп

Ку эмеле кунне виçе хут
ёсёр

Сулхăн (сивё) тивесрен
сыхланăр

Бүлмөгезне ешрак
жиллөтегез

Яшелчә, жиләк-жимеш
күбрәк ашагыз

Майлы, тозлы, борычлы
ризыкларны азрак
ашагыз

Сез нинди диагноз
куясыз?

Сездә ...

... тамак бакасы

... сукур эчәк
ялкынсынуы

... грипп

... кискен респиратор
авыру

Миңа тагын кайчан
килергә?

Бер атнадан килегез

Почаще проветривайте
комнату

Побольше ешьте овощей,
ягод и фруктов

Меньше употребляйте
жирную, солёную, острую
пищу

Какой диагноз вы
ставите?

У вас ...

... ангина

... аппендицит

... грипп

... острое респира-
торное заболевание

В следующий раз мне
когда прийти?

Приходите через неделю

Пүлөмөре уңалтарәр

Ытларах (нумайрах)
пахча җимеҗ,
улма-җырла җийәр

Җуллә, тәварлә, пәрәҗлә
апат-җимеҗә сахалрах
җийәр

Эсир мәнлә (еплә)
диагноз паләртатәр?

Сирән ...

... ангина
пыр шыҗси

... аппендицит,
аппендикс шыҗси

... грипп

... сывлав җуләсен
чирә

Ман тата хәҗан
килмелле?

Пәр эрне иртсен киләр
(килсе төрәсләр)

Теш табибында

Теш табибы кайсы кабинетта кабул итө?

Теш табибы унынчы (10) кабинетта кабул итө

Теш табибына кайсы көнгө язылырга мөмкин?

Ул сөзнө бүгөн үк кабул итөр

Көрегез

Креслога утырыгыз

Нәрсәдән зарланасыз?

Минем ...

... тешем сызлый

... уртларым каный

... уртым шөшкөн

... бер тешемнең
ямавы төшкөн

У стоматолога

В каком кабинете принимает стоматолог?

Стоматолог принимает в десятом кабинете

На какой день можно записаться к стоматологу?

Он вас примет сегодня же

Заходите

Садитесь в кресло

На что жалуетесь?

У меня ...

... болит зуб

... кровоточат дёсны

... опухла десна

... с одного зуба
выпала пломба

Шәл тухтәрә патәнче

Шәл тухтәрә хәш кабинетра йышәнатъ?

Шәл тухтәрә вуннәмеш (10) кабинетра йышәнатъ

Шәл тухтәрә патне хәш куна җыраңма пулатъ (юратъ)?

Вәл сире паянах йышәнатъ

Көрөр

Кресло җине ларәр

Мән канәҗсәрлантарать? (ыратать?)

Манән ...

... шәлам сурать (ыратать)

... шәл тунинчен юн каять (тухатъ, юхатъ)

... шәл туни шыҗнә

... пёр шәлән пломби тухса үкнә

Авызыгызны ачыгыз	Откройте рот	Җаварәра уҗәр
Тешегезне деваларга кирәк	Вам надо лечить зуб	Шәләра сыватмалла
Тешегезне ямарга кирәк	Зуб надо запломбировать	Шәләра пломба хумалла
Тешегезне алырга кирәк	Зуб надо удалить	Шәләра кәлармалла
Авызыгызны япмагыз	Не закрывайте рот	Җаварәра ан хупәр
Бу тешнең нервын алырга кирәк	У этого зуба надо удалить нерв	Ку шәлән нервисенә кәлармалла
Мин сезгә, авыртмасын өчен, укол кадыйм	Я вам сделаю укол для обезболивания	Эпә сире ан ыраттәр тесе укол таватәп
Төкөрегез	Сплюньте	Сурәр
Авызыгызны ябыгыз	Закройте рот	Җаварәра хупәр
Ике сәгатътән соң гына ашарга ярый	Кушать можно только через два часа	Икә сехет иртсеп җеҗ җиме юрать
Ике сәгать саен авызыгызны чәй содасы (ромашка, фурацилин) белән чайкагыз	Через каждые два часа полощите рот чайной содой (ромашкой, фурацилином)	Кашни икә сехет хыҗҗән (икә сехетрен) шәләра салтак тӯмипе (шур чечекпе, анчәк курәкепе, фурацилинпа) чӯхәр
Ике (2) көннән тагын килерсез	Через два дня придёте ещё	Икә (2) кунтан (икә кун иртсен) тата киләр

Авыру янында

... кайсы палатада
ята?

Ул икенче (2) палатада
Авыру янына керергө
ярыймы?

Авыру белән сөйләшергө
ярыймы?

Авыруның хәлен кайчан
белергө мөмкин?

Аның янына иртөнге якта
килсәгез яхшырак

Авыруга нинди ашам-
лыклар алып килергө
мөмкин?

Яшелчә, җиләк-җимеш,
сөт, кефир, эремчек,
кайнатма алып килгез
Аның хәле ничек?

Ул үзен яхшы хис итә

У больного

В какой палате лежит ...?

Он во второй палате
Можно зайти к больному?

Можно поговорить с
больным?

Когда можно навестить
больного?

К нему лучше приходить
утром

Какие продукты можно
приносить больному?

Принесите овощи, яго-
ды, фрукты, молоко,
кефир, творог, варенье
Как он себя чувствует?

Он чувствует себя
хорошо

Чирлә җын патәнче

... хәш палатара
выртать?

Вун иккәмеш (2) палатара
Чирлә җын патне көмө
юрать-и?

Чирлә җынпа каласма
юрать-и?

Чирлә җын патне хәш
вәхәтра килме пулать
(юрать)?

Ун патне ирхине килни
(килсен) лайәхрах

Чирлә җын валли мәнле
апат-җимеш илсе килме
юрать?

Пахча җиләҗсене,
улма-җырла, сөт, кефир,
тәпәрч, хәйма илсе килөр

Унан вай-халә мәнле
(еплө)? Вәл хәйне мәнле
туять?

Вәл хәйне аванах туять

Авыруны хастаханәдән
кайчан чыгаралар?

Аның хәле яхшыра, өч (3)
көннән чыгарырбыз

Табиб нинди диагноз
куйды?

Аның үпкәсә шешкән

Когда выпишут больного
из больницы?

Его состояние
улучшается, выпишем
через три дня

Какой диагноз поставил
врач?

У него воспаление лёгких

Чирлә сынна больницадан
хәсан кәларассә?

Унан сывләхә лайәхла-
нать, виçә (3) кунран кә-
ларатпәр

Врач мәнле диагноз
паләртрә (лартрә)?

Унан үпки шысна

Даруханәдә

Миңа ... бирегезче

... бинт ...

... бор кислотасы ...

... вазелин ...

... жылыткыч ...

... йод ...

... мамык ...

... марля ...

... пипетка ...

... пластырь ...

... термометр ...

Миңа ... даруы кирәк

В аптеке

Дайте мне, пожа-
луйста, ...

... бинт

... борную кислоту

... вазелин

... грелку

... йод

... вату

... марлю

... пипетку

... пластырь

... термометр

Мне нужно лекарство от ...

Аптекара

Мана ... парәр-ха,
тархасшән

... бинт ...

... бор кислоти ...

... вазелин ...

... грелка ...

... йод ...

... мамәк ...

... марля ...

... пипетка ...

... пластырь ...

... термометр ...

Мана ... эмел кирлә

... баш ...	... головной боли	... пус ыратнаһан ...
... йөрөк ...	... боли в сердце	... чёре сурнинчен...
... томау ...	... насморка	... сунасран ...
... ютөл ...	... кашля	... ўслёкрен ...
Миңа грипптан дару кирөк	... гриппа	... гриппан ...
Миңа эч киткөннөн дару кирөк	... расстройства желудка	... вар (вар-хыраһм) пәсәлнинчен ...
Миңа шушы рецепт буенча дару кирөк	Мне нужно лекарство по этому рецепту	Мана ҫак рецептпа эмел кирлө
Бу дару кайчан өзер булыр?	Когда будет готово это лекарство?	Ку эмел хәҫан хатёр пулать?
Бу даруны ничек эчөргө?	Как принимать это лекарство?	Ку эмеле мёнле (епле) ёҫмелле?
Бу даруны ... эчөргө кирөк	Это лекарство надо принимать ...	Ку эмеле ... ёҫмелле
... ач карынга ...	... натоцак	... выҫәлла...
... ашаганнан соң ...	... после еды	... апат ҫинё хыҫҫән ...
... көнгө өч тапкыр ...	... три раза в день	... кунне виҫё хутчен ...
Бу даруны рецептсыз гына алып буламы?	Можно ли купить это лекарство без рецепта?	Ку эмеле рецептсәр сутән илме (туянма) пулать-и?
Бу дару рецептсыз сатылмый	Это лекарство не продаётся без рецепта	Ку эмел рецептсәр сутәнмасть

Торак пунктлар

авыл
башкала
район үзөгө
утар
үзөк
шөһөр
шөһөр тибындагы
посёлок
шөһөрчек

Шөһөр

адрес
аллея
архитектура
архитектура ...-ы
асфальт
аэропорт
бакча
балалар бакчасы

Населённые пункты

деревня, село
столица
районный центр
усадыба
центр
город
посёлок городского типа

городок

Город

адрес
аллея
архитектура
архитектурный
асфальт
аэропорт
сад
детский сад

**Халӕх пурӕнакан
вырӕнсем**

ял
пуç (тёп) хула
район центрӕ
кил-сурт
центр
хула, шекер
хула йышши посёлок

пӕчӕк хула

Хула

адрес
аллея
архитектура
архитектура ...-ӕ
асфальт
аэропорт
пахча
ача сачӕ

банк	банк	банк
бассейн	бассейн	бассейн
бина	здание	сұрт
бульвар	бульвар	бульвар
вокзал	вокзал	вокзал
газон	газон	газон
даруханә	аптека	аптека
зират	кладбище	масар, җава
истәлеклө урыннар	достопримечательности	уйрәмах палла вырәнсем
йорт	дом	пұрт, сұрт
капка	ворота	хапха, мән аләк
карап йөрү (карап чыгу)	осмотреть	пәхса сүре, пәхса тух
карау	осмотр	пәхни, пәхса сүрени (тухни)
кафе	кафе	кафе
квартал	квартал	квартал, тәваткәл
кибет	магазин	магазин, лавкка
кибет витринасы	витрина магазина	магазин витрини
кинотеатр	кинотеатр	кинотеатр
киоск	киоск	киоск
китап кибетө	книжный магазин	кёнеке магазинё (лавки)

клуб	клуб	клуб
койма	забор	хўме
корылма	постройка (сооружение)	сұрт-йёр
кунакханә	гостиница	хәна килё (сұрчё)
күпер	мост	кёпер
мөйдан	площадь	площадь, лаптәк
мөктөп	школа	шкул
мемориал	мемориал	мемориал
мемориаль такта	мемориальная доска	асәнмаләх сәпнә хәма, мемориал хәми
микрорайон	микрорайон	микрорайон
министрлык	министерство	министерство
музей-йорт	дом-музей	музей-сұрт
остаханә	мастерская	мастерской
өй	дом	пұрт, сұрт
павильон	павильон	павильон
парк	парк	парк
пляж	пляж	пляж
почта бүлегө	почтовое отделение	почта уйрәмё
почтамт	почтамт	почтамт
предприятие	предприятие	предприяти
проспект	проспект	проспект

район	район	район
реклама	реклама	реклама
ресторан	ресторан	ресторан
сквер	сквер	сквер
скульптура	скульптура	скульптура
спорт залы	спортивный зал	спорт залёсем
Спорт сарае	Дворец спорта	Спорт керменё
сукыр тыкрык	тупик	тупик
такси	такси	такси
тарихи урыннар	исторические места	историлле вырăнсем
тору урыны	местожительство	пурăнакан вырăн
төзеклөндерү	благоустройство	хăтлă ту, тирпей кёрт
төзү	построить	ту
төнгө клуб	ночной клуб	çёрлехи клуб
тротуар	тротуар	тротуар
тыкрык	переулок	тăкăрлăк, урлă урам
урам	улица	урам, касă
урам чаты	перекрёсток	хёреслĕ урам, çул
		тăваткалĕ
урнашу	расположиться	вырнаç
учреждение	учреждение	учреждени
үзөк	центр	центр

үзөк ...	центральный	центрти
үзөк урам	центральная улица	тёп урам
фонарь	фонарь	хунар
фонтан	фонтан	фонтан
хайваннар бакчасы	зоопарк	зоопарк
халык	народ	халӕх
хастаханө	больница	больница
хәрәкөт	движение	куҫни, ҫүрени
химчистка	химчистка	химчистка
цирк	цирк	цирк
чөчөк кибөтө	цветочный магазин	чөчөк магазинё (лавкки)
чөчтаращханө	парикмахерская	парикмахерски
шөһөр бистөсө	пригород	хула ҫумё (хёрри, ҫывӕхё)
шөһөр көшөсө	горожанин	хула ҫынни
шөһөр чите	окраина города	хула вёҫё
экскурсия	экскурсия	экскурси
элмө такта	вывеска	вывеска
юлkichеш	переход	каҫӕ, каҫма
яктырту	освещать	ҫутатни
яр	берег	ҫыр, ҫыран, шыв хёрри
яр буе урамы	набережная	шыв (тинёс) хёрринчи урам

яр буе	побережье	шив (күлө, тинес) хёрри
яшәүчә	житель	пураңакан сын
турыга	прямо	түрө, пүклө
уңга	направо	сылтам, сылтәмалла, сылтам еннелле
сулга	налево	сулахай, сулахаялла, сулахай еннелле
банк бинасы	здание банка	банк сурчө
борынгы шөһәр	древний город	авалхи хула
елга	река	юхан шыв
елга порты	речной порт	юхан шыв порчө
Идел елгасы	река Волга	Атәл юхан шывө
истәлекле дата	памятная дата	асран кайми (асра юлнә) дата
картиналар күргөзмөсә	выставка картин	картинәсен выставки
күргөзмә	выставка	выставка
манара	минарет, башня	минарет
мәчет	мечеть	мечёт
Милли банк	Национальный банк	Наци банкө
Милли китапханә	Национальная библиотека	Наци библиотеки
Милли музей	Национальный музей	Наци музейө
Сөембикә манарасы	башня Сююмбике	Сююмпике башни

«Университет» тукталышы	остановка «Университет»	«Университет» остановки
һәйкәл	памятник	палак
чиркәү	церковь	чиркү
югары уку йорты	высшее учебное заведение	асла вёренү заведенийё
янында	около (вблизи)	сывахра, сывахёнчө, патёнчө
Гафу итегез, сез белмисезме, ... ничек барырга?	Извините, вы не знаете, как пройти к ...?	Каҗарәр-ха, эсир ... мёнле каймаллине пёлместёр-и?
... банчка ...	... банку	... банка ...
... Финанс министрлыгына ...	... Министерству финансов	... Финанс министрствинө ...
... кунакханөгө ...	... гостинице	... гостиницәна ...
... кинотеатрга ...	... кинотеатру	... кинотеатра ...
... универмагка ...	... универмагу	... универмага ...
... вокзалга ...	... вокзалу	... вокзала ...
... стадионга ...	... стадиону	... стадиона ...
... музейга ...	... музею	... музея ...
... даруханөгө ...	... аптеке	... аптекәна ...
... хастаханөгө ...	... больнице	... больницәна ...
... унсигезенче (18) мәктәпкә ...	... школе №18	... вун саккәрмёш (18) номерлө шкула ...

Турыга барыгыз
... борылыгыз

Уңга ...

Сулга ...

Өйтмөссезме, ... кайда
урнашкан?

Анда нәрсә белән барып
була?

Моннан ерак түгел

Бу нинди урам?

Бу – Габдулла Тукай
урамы

Милли музей Кремль
янында урнашкан

Милли банк Бауман
урамында урнашкан

Милли китапханә
университет янында
урнашкан

Тимер юл вокзалы үзәк
универмагка якын

Идите прямо
Сверните ...

... направо

... налево

Вы не скажете, где
находится ...?

Туда на чём можно
доехать?

Отсюда недалеко

Это какая улица?

Это – улица Габдуллы
Тукая

Национальный музей
находится около Кремля

Национальный банк
находится на улице
Баумана

Национальная библио-
тека находится около
университета

Железнодорожный
вокзал находится
вблизи центрального
универмага

Түрә кайәр
... пәрәһәр

Сылтәмалла ...

Сулахаялла ...

Эсир ... ақта ырнашине
каламәр-ши?

Унта мәнпә кайма
пулатъ?

Кунтан инсә (аякра) мар

Ку мәнлө урам?

Ку – Габдулла Тукай
урамё

Наци музейё Кремль
патәнчө ырнашнă

Наци банкё Бауман
урамёнчө ырнашнă

Наци библиотеки
университет патәнчө
ырнашнă

Чугун сул вокзалё тѣп
универмаг сывахѣнчө

Транспорт

Сез кая бармакчы
буласыз?
Мин Себергө барам
Быел без диңгез буена
жыенабыз

Сез кайчан китөсөз?

Мин ... китөм

... бүген ...

... иртөгө ...

... ике (2) көннөн ...

... кичке аштан соң ...

... шимбө көннө ...

... унынчы (10)
августта ...

Миңа китөргө кирөк

Без китөргө тиеш

Мин ... кайтам

... бер айдан ...

... бер атнадан ...

Транспорт

Куда вы собираетесь
ехать?

Я еду в Сибирь

Мы в этом году
собираемся к морю

Когда вы уезжаете?

Я уезжаю ...

... сегодня

... завтра

... через 2 дня

... после ужина

... в субботу

... 10 августа

Мне нужно уехать

Мы должны уехать

Я вернусь ...

... через месяц

... через неделю

Транспорт

Эсир аста кайма
пустаранатар?

Эпө Çөпөре каятап

Каңал эпир тинёс
хёррине кайма шухаш-
латпәр

Эсир хәсан каятар?

Эпө ... каятап

... паян ...

... ыран ...

... икө (2) кунтан..., ...
икө кун иртсен ...

... каңхи алат хыңған ...

... шәмат кун ...

... вуннамёшёнчө (10)
августан ...

Манан каймалла

Эпир кайма тивёс

Эпө ... тавранатәп

... пёр уйахран ...

... пёр эрнөрен ...

... ярты елдан ...	... через полгода	... сур сұлтан ...
... ай ахырында ...	... в конце месяца	... уйах вёсёнчө ...
Нинди транспорт белән барасыз?	Каким транспортом едете?	Эсир мёнпе (мёнле транспортпа) каятәр?
Мин ... барам	Я еду ...	Эпё ... кайтәп
... поезд белән ...	... поездом	... поездпа ...
... автобус белән ...	... автобусом	... автобуста ...
... теплоходта ...	... теплоходом	... теплоходпа ...
... самолётта ...	... самолётом	... самолётпа ...
автовокзал	автовокзал	автовокзал
автомашина	автомашина	автомашина
автомобиль	автомобиль	автомобиль
аналар һәм балалар бүлмәсе	комната матери и ребёнка	амәшәпә ачисен пүлёмө
арба	телега	урапа
аркылы чыгу юлы	переход	каҗа, каҗма; урла каҗмалли сул
аэровокзал	аэровокзал	аэровокзал
аэропорт	аэропорт	аэропорт
өйберләр	вещи	япаласем
багаж	багаж	багаж
баржа	баржа	баржа

бару	поездка	кайса (сўресе) килни
белешмәләр бюросы	справочное бюро	справка бюровё
билет	билет	билет
билет кассасы	билетная касса	билет кассии
бортпроводница	бортпроводница	бортпроводница
буксир	буксир	буксир
вагон	вагон	вагон
велосипед	велосипед	велосипед
вертолёт	вертолёт	вертолёт
вокзал	вокзал	вокзал
гараж	гараж	гараж
елга ...-ы	речной	юхан шыв, сырма
жөяүлө	пешеход	сўревсё, суран сын
жиңел машина	легковая машина	сәмәл машина
икенче транспортка күчеп утыру	пересадка	иккёмёш транспорта кусса лар
ишкөк	весло	ишкёч
ишү	грести	иш, авас
йөзү	плавание	ишни
йөк ташучы	носильщик	носильщик
кайту	возвращаться	килни, таврәнни
каршылаучылар	встречающие	кётсе илекенсем

каюта	каюта	каюта
керү	вход	кёни
килү	приезд	килни
китү	отъезд	кай
кондуктор	кондуктор	кондуктор
контролёр	контролёр	контролёр
корабль	корабль	карап
көймә	лодка	кимё
көпчәк	колесо	кустәрма, урапа
кузов	кузов	кузов
купе	купе	купе
күчеп утыру	пересадка	куҗса лар
күчерү	перевозка	каҗарса (куҗарса, турттарса) кай (кил)
магистраль	магистраль	магистраль
маршрут	маршрут	маршрут
машина	машина	машина
машинист	машинист	машинист
метро	метро	метро
мотор	мотор	мотор
моторлы көймә	моторная лодка	моторла кимё
мотороллер	мотороллер	мотороллер

мотоцикл	мотоцикл	мотоцикл
озатучылар	проводжающие	а́сатансем, а́сатса яракансем
очу	лететь	вёс
очып китү	улететь	вёссе хăпарни
палуба	палуба	палуба
паровоз	паровоз	паровоз, пăравус
паром	паром	паром
пассажир	пассажир	пассажир
перрон	перрон	перрон
платформа	платформа	платформа
плацкарт	плацкарта	плацкарт
поезд	поезд	поезд, пуйăс
порт	порт	порт
пристань	пристань	пристань
причал	причал	причал
проводник	проводник	проводник
регулирующих	регулирующих	регулирующих, йёркемсе тăракан
рейс	рейс	рейс
самолёт	самолёт	самолёт
светофор	светофор	светофор

семафор	семафор	семафор
станция	станция	станци
стюардесса	стюардесса	стюардесса
судно	судно	судно
су транспорты	водный транспорт	шыв транспорчѐ
такси	такси	такси
ташу	перевозить	каҫар, куҫар
төгәрмәч	колесо	кустәрма, куса тәрән
тепловоз	тепловоз	тепловоз
теплоход	теплоход	теплоход
теркәү	регистрация	регистраци
тизлек	скорость	хәвәртләх
тормоз	тормоз	тормоз
тормозлау	тормозить	тормозла
трамвай	трамвай	трамвай
троллейбус	троллейбус	троллейбус
тротуар	тротуар	тротуар
тукталыш	остановка	остановка, чарәнү
туктап тору урыны	стоянка	чарәнса тәмалли вырән
туктату	остановить	чар
туктау	остановиться	чарән

урам
 урын
 утырту
 үтеп (узып) китү
 һава транспорты
 чана
 чат
 чемодан
 чыгу
 шлюпка
 шоссе
 шофёр
 электричка
 электровоз
 юл өчен
 юл йөрү кагыйдәләре

улица
 место
 посадка
 проезд
 воздушный транспорт
 сани
 перекрёсток
 чемодан
 выход
 шлюпка
 шоссе
 шофёр
 электричка
 электровоз
 за проезд
 правила дорожного
 движения

урам
 ыраң
 лартни
 иртсе кай
 сывлаш транспорчә
 суна
 сул таваткалә, урла урам
 чаматан
 тухмалли
 шлюпка
 шоссе
 шофёр
 электричка
 электровоз
 иртсе (касса) каймалли
 сул сүремелли йөркесем

Кунакханәдә

буш номер
 буш урын

В гостинице

свободный номер
 свободное место

Гостиницәра

пушә номер
 пушә ыраң

бер кешелек номер ... кунакханәдә тукталу	одноместный номер остановиться в гос- тинице ...	пёр вырәнлә номер ... гостиницәра чарәнса тәр, гостиницәна вырнаç
үзәккә якынрак ... үзәктән читтөрәк ...	... поближе к центру ... подальше от центра	центра җывах ... центртан инҗерех (аякарах) ...
шөһәр читендөгә ... бөтен уңайлыклары да булган ...	... на окраине города ... со всеми удобствами	хула вёҗәнчи ... пур енчен те хәтлә ...
төүлек кыйммәт арзанрак ачкыч номер ачкычы Төрөзәләр кая карый?	сутки дорого подешевле ключ ключ от номера Окна куда выходят?	таләк хаклә йүнәрех уҗа, җараҗси номер уҗсийё Чүречесем аҗталла пәхаҗҗё?
Төрөзәләр ... карый ... урамга ишегалдына шөһәр үзөгәнә ...	Окна выходят на улицу ... во двор ... в центр города	Чүречесем ... пәхаҗҗё ... урамалла картишнелле хула центрнелле ...
Төрөзәдән бик матур манзара ачыла	Из окон открывается очень красивый вид	Чүречерен питё илемлө тавралах курәнса тәрать

Ресторан беренче катта	Ресторан на первом этаже	Ресторан пёрремёш хутра ырнасна
Бездә бассейн (спорт залы, уку залы) бар	У нас есть бассейн (спортзал, читальный зал)	Пирён бассейн (спорт залё, вулав залё) пур
Без кайсы кунаханәдә тукталырбыз?	В какой гостинице мы остановимся?	Эпир хаш гостиницәра чаранса тәрәпәр? Эпир хаш гостиницәна ырнасәпәр?
Без «Сөфәр» кунаханәсендә тукталырбыз	Мы остановимся в гостинице «Сафар»	Эпир «Сафар» гостиницинче чаранса тәрәпәр. Эпир «Сафар» гостиницине ырнасәпәр
Сездә буш номерлар бармы?	У вас есть свободные номера?	Сирён пушә номерсем пур-и?
Әйе, бездә буш номерлар бар	Да, у нас есть свободные номера	Ийя, пирён пушә номерсем пур
Миңа бер кешәлек номер кирәк	Мне нужен одностельный номер	Мана пёр ыранлә номер кирлә
Мин монда ун (10) көнгә калачакмын	Я останусь здесь на 10 дней	Эпё кунта ыунә (10) кун пулатәп
Номер тәүлеккә күпме тора?	Сколько стоит номер за сутки?	Таләкра номершён мён чухлө тўлемелле?
Номер тәүлеккә бер мең жиде йөз (1700) сум тора	Номер за сутки стоит 1700 рублей	Таләкра номершён пёр пин те сич сёр (1700) тенкө тўлемелле

Бу минем өчен артык
кыйммәт

Арзанрак номерыгыз
юкмы?

Иртөгә бер номер бушый

Ул номерны минем
исемгә калдырыгызчы

Миңа номер ачкычын
бирегезчә

Это для меня слишком
дорого

У вас нет номера
подешевле?

Завтра освобождается
один номер

Оставьте, пожалуйста,
этот номер за мной

Дайте мне, пожалуйста,
ключ от номера

Ку маншан питә хакла

Йүнәрәх номерсем җук-
им?

Ыран пёр номер
пушанать

Вәл номера мана валли
хәварәр-ха, тархасшан

Мана номер уҗҗине па-
рәр-ха, тархасшан

Театр. Концерт

Сезнең шәһәрдә
театрлар күпме?

Безнең шәһәрдә җиде (7)
театр бар

Милли театрыбыз икөү
(2)

Бүген Татар академия
театрында нинди
спектакль бара?

Минем театрға барасым
килә

Театр. Концерт

Много ли в вашем городе
театров?

В нашем городе есть
7 театров

Национальных театров
два

Что идёт сегодня
в Татарском
академическом театре?

Я хочу пойти в театр

Театр. Концерт

Сирён хуларә театрсем
нумай-и?

Пирён хуларә җиччә (7)
театр пур

Наци театрә иккә (2)

Паян Тутар академи
театрәнчә мәнлә
спектакль пулатъ?

Манан театра каяссам
килет

Иртөгө премьера була Сөзнө театрга чакырам Бүгөнгө тамашага билетлар бармы?	Завтра будет премьера Приглашаю вас в театр Есть билеты на сегодняш- нее представление?	Ыран премьера пулатъ Сире театре чөнетөп Паянхи постановкăна (спектакле) курма билетсем пур-и?
Партерга билетлар бармы?	Есть билеты на партер?	Партера билетсем пур-и?
Бу пьесаны кем язган? Спектакльнө кем куйган? Курчак театрының репертуары бай һәм кызыклы	Кто написал эту пьесу? Кто поставил спектакль? Репертуар театра кукол богатый и интересный	Ку пьесăна кам ҫырнă? Спектакле кам лартнă? Пукане театрән ре пертуарё пысăк та кăсăк (интереслө)
Бүгөн кемнөр уйный? Ул яхшы уйный Спектакльгө өйбөт музыка язылган Биноклөгез бармы? Моннан өйбөт күренө	Кто играет сегодня? Он хорошо играет К спектаклю написана хорошая музыка Есть ли у вас бинокль? Отсюда хорошо видно	Паян камсем вылясҫё? Вăл лайăх (аван) вылять Ку спектакль валли лайăх (эйпет) музыка ҫырнă Биноклёр пур-и? Кунтан лайăх (аван) курăнать
Минем янда буш урын бар Минем янга утырыгыз Сезгө ишетеләме?	Рядом со мной есть свободное место Садитесь рядом со мной Вам слышно?	Ман ҫумра пушă вырăн пур Ман ҫума ларăр Сире илтөнөт-и?

Бу спектакль ничө
пәрдәле?

Инде өченчө кыңгырау
булды

Спектакль бөттө

Тамашачылар басып
алкышладылар

Бу – өйбөт спектакль

Бездә Яшь тамашачы
театры да эшли

Пьеса турында ни
өйтерсез?

«Корстон»
кинотеатрында нинди
фильм бара?

Миңа бер билет бирегез
әле

Кичен кинога барыйк әле

Кайсы кинотеатрга
барабыз?

Сезнең урыннарыгыз
нинди?

Сколько действий в этом
спектакле?

Уже был третий звонок

Спектакль окончен

Зрители аплодировали
стоя

Это – хороший спектакль

У нас работает и Театр
юного зрителя

Что вы скажете о пьесе?

Какой фильм идёт в
кинотеатре «Корстон»?

Дайте, пожалуйста, мне
один билет

Давай пойдём вечером
в кино

В какой кинотеатр
пойдём?

Какие у вас места?

Ку спектакль миңә пайлә?
Ку спектакль миңә
пайран тәрәт?

Виңсәмәш звонок ёнтө

Спектакль пётрө

Куракансем ура җинө
тәрса алә җупрөҗ

Ку – лайәх (аван)
спектакль

Пирён җамрәксен Театрө
те ёҗлет

Пьеса пирки (җинчөн) мён
калар?

«Корстон»
кинотеатрөнче мёнле
фильм пырат?

Мана пёр билет
парәр-ха, тархасшән

Каҗхине кинона
кайәпәрха

Хәш кинотеатра кайәпәр?

Сирён мёнле ыраңсем?

Бергө утырасыгыз килөме?	Хотите сесть рядом?	Пёрлө (юнашар) ларассәр килет-и?
Кичә «Чапаев» фильмын күрсәттеләр	Вчера показывали фильм «Чапаев»	Ёнер «Чапаев»а кәтартрәс
Фильм кайчан төшерелгән?	Когда был снят фильм?	Фильм хәсан үкернө?
Бу – иске фильм	Это – старый фильм	Ку – кивө фильм
Сценарийны кем язган?	Кто написал сценарий?	Сценарине кам сырнә?
Кем музыкасы?	Чья музыка?	Музыка камән?
Баш рольдө кем уйный?	Кто играет в главной роли?	Төп рольне кам вылять?
Фильм сезгө ошадымы?	Понравился ли вам фильм?	Фильм сире киләшрө-и?
Бу фильмны тагын бер карагга мөмкин	Можно ещё раз посмотреть этот фильм	Ку фильма тата төпөр хут пәхма юрать
Симфоник музыка концертын кайда тыңларга мөмкин?	Где можно послушать концерт симфонической музыки?	Симфони музыкин концертне әста итлеме (тәнлама) пулать?
Зур концерт залында	В Большом концертном зале	Пысәк концерт заләнче
Мин эстрада концертына барыр идем	Я хотел бы пойти на эстрадный концерт	Эпө эстрада концертне каясшәнчө
пьеса (сценарий, либретто) авторы	автор пьесы (сценария, либретто)	пьеса (сценари, либретто) авторө

аккомпанемент	аккомпанемент	аккомпанемент
актёр	актёр	актёр
актриса	актриса	актриса
амфитеатр	амфитеатр	амфитеатр
ансамбль	ансамбль	ансамбль
артист	артист	артист
атказанган	заслуженный	тава тивёслё
атказанган сөнгать эшлеклесе	заслуженный деятель искусств	искусствасен тава тивёслё ёсченё
афиша	афиша	афиша
балерина	балерина	балерина
балет	балет	балет
балетмейстер	балетмейстер	балетмейстер
балкон	балкон	балкон
белдерү	объявление	пёлтерү, афиша
бельэтаж	бельэтаж	бельэтаж
бинокль	бинокль	бинокль
бию	танец	ташă
бию көе	плясовая музыка	ташă кёвви
биюче	танцовщик	ташлакан, ташă асти
бүлек	отделение	пай

вакыйга	действие	событи, пулса иртни, ёс
галёрка	галёрка	галёрка
гардероб	гардероб	гардероб
грим	грим	грим
дебют	дебют	дебют
декорация	декорация	декораци
дирижёр	дирижёр	дирижёр
драма	драма	драма
драматик	драматический	драма ...-ё
драматик өсөр	драматическое произведение	драма произведени
дуэт	дуэт	дуэт
жонглёр	жонглёр	жонглёр
жиңел музыка	лёгкая музыка	сәмәл музыка
жыр	песня	юрә
жырчы	певец	юрәсә
зал	зал	зал
игълан	афиша	афиша
камера музыкасы	камерная музыка	камера музыки
касса	касса	касса
керү	вход	кәмелли

керу билеты	входной билет	кёмелли билет
кино	кино	кино
киноактёр	киноактёр	кино актёрё
кино артисты	киноартист	кино артисчё
кинокомедия	кинокомедия	кинокомеди
кинотеатр	кинотеатр	кинотеатр
кинофестиваль	кинофестиваль	кинофестиваль
классик музыка	классическая музыка	классикла музыка
комедия	комедия	комеди
комик актёр	комический актёр	комик (комик актурё)
композитор	композитор	композитор
консерватория	консерватория	консерватори
концерт	концерт	концерт
көй	мелодия (мотив, напев)	кёвё
кул чабулар	аплодисменты	ала җупни
курчак театры	театр кукол	пукане театрё
күзөтү	обозрение	пәхса (курса, сәнаса) җүрени
кыңгырау	звонок	шәнкәрав
либретто	либретто	либретто
ложа	ложа	ложа
монолог	монолог	монолог

музыка уен коралы	музыкальный инструмент	музыка инструменчѣ
музыкаль ѳсѳр	музыкальное произведение	музыкалль производени
мультфильм (мультипли- кацион фильм)	мультфильм (мультипликационный фильм)	мультфильм (мультипликацилль фильм)
опера	опера	опера
Опера ѳем балѳт театры	Театр оперы и балѳта	Опералпа балѳт театрѳ
орган залы	органый зал	орган залѳ
оркестр	оркестр	оркестр
партер	партер	партер
пѳрдѳ	занавес; действие	чаршав
пианист	пианист	пианист
программа	программа	программа
пьеса	пьеса	пьеса
рѳт	ряд	рет
режиссѳр	режиссѳр	режиссѳр
репертуар	репертуар	репертуар
республика (шалѳр, район) конкурсы	лауреат республиканского (городского, районного) конкурса	республика (хула, район) коркурсѳн лауреачѳ
лауреаты		
роль	роль	роль
сѳхнѳ	сцена	сцена

сәхнә артында	за кулисами	сцена хыҗёнче
сәхнәгә куючы	постановщик	пьеса́на лартаканё
сеанс	сеанс	сеанс
симфоник музыка	симфоническая музыка	симфони музыки (симфонилле музыка)
симфония	симфония	симфони
скрипкачы	скрипач	скрипач
солист	солист	солист
спектакль	спектакль	спектакль
сценарий	сценарий	сценари
тамаша	представление	выляса кәтартни
Тамаша башлана	Представление начинается	Постановка пусланать
тамаша залы	зрительный зал	курмалли зал
танец	танец	ташă
төмам	конец	вёҗё
төнөфес	перерыв; антракт	антракт
театр	театр	театр
трио	трио	трио
увертюра	увертюра	увертюра
урын	место	вырăн
... фильм	... фильм	... фильм

документаль ...
 киң экранлы ...
 нөфис ...
 тавышсыз ...
 төслө ...
 фойе
 халык артисты
 халык музыкасына
 нигезлөнгөн
 халык уен кораллары
 оркестры
 хор
 чыгу
 экран
 эстрада
 эстрада артисты
 ян декорация
 Яшь тамашачы театры

Музей

күргөзмөлөр залы
 рөссам

документальный ...
 широкоэкранный ...
 художественный ...
 немой ...
 цветной ...
 фойе
 народный артист
 основанный на народной
 музыке
 оркестр народных
 инструментов
 хор
 выход
 экран
 эстрада
 эстрадный артист
 кулиса
 Театр юного зрителя

Музей

выставочный зал
 художник

документла ...
 сарлака экранла ...
 илемлө ...
 сасәсәр ...
 төслө ...
 фойе
 халәх артисчө
 халәх музыкаси җинчө
 никәсләннө
 халәх инструменчәсен
 оркестрө
 хор
 тухни
 экран
 эстрада
 эстрада артисчө
 кулиса
 Җамрәксен театрө

Музей

выставка залө
 үнерсө, художник

рәсем

Сынлы сөнгать музей

Сөнгать мәктәбе

Сөзгө Сөнгать музейенда
булырга туры килгөнө
бармы?

Ул кайда урнашкан?

Карл Маркс урамында.
Бинасы борынгы, бик
матур, ике катлы

Музей көн дә ачыкмы
(эшлимә)?

Дүшәмбе – ял, ө башка
көннөрне иртөнгө
тугыздан кичкө бишкө
кадәр эшли

Анда яшь рәссамнар
күргөзмәсе ачылган

Күргөзмөләр залында
күренекле татар
рәссамнары Харис
Якупов, Лотфулла
Фәттахов картиналары
куелган

картина

Музей изобразительных
искусств

Школа искусств

Вам приходилось бы-
вать в Музее изобрази-
тельных искусств?

Где он находится?

На улице Карла Маркса.
Здание старинное, очень
красивое, двухэтажное

Музей открыт (работает)
каждый день?

Понедельник –
выходной, а в остальные
дни работает с девяти
утра до пяти вечера

Там открыта выставка
молодых художников

В выставочном зале
представлены картины
выдающихся татарских
художников Хариса
Якупова, Лотфуллы
Фаттахова

үкерчөк

Сәнарлә искусствәсен
музейё

Искусство шулө

Сирә Сәнарлә
искусствәсен музейёнчө
пулма тиврө-и?

Вәл әста ырнасна?

Карл Маркс урамёнчө.
Җурчө кивө, пит илемлө,
икө хутлә

Музей кашни кун уҗа-и
(ёслөт-и)?

Тунти кун – канмалли
кун, ытти кунсенчө тәхәр
сөхөтрөн пусласа каҗхи
пилөк сөхөтчөн ёслөт

Унта җамрәк үнерҗөсен
выставки уҗална

Выставка залёнчө
тутарсен чаплә үнер-
җисен Харис Якуповән,
Лотфулла Фаттаховән
үкерчөкөсене тәратна

Бакый Урманченең нинди скульптуралары бар?

«Шүрәлә», «Язгы моң-нар», «Сагыш», «Тукай», «Галиәсгар Камал», «Нәжип Җиһанов»...

Какие скульптуры Баки Урманче есть?

«Шурале», «Весенние мелодии», «Тоска», «Тукай», «Галиасгар Камал», «Назип Жиганов»...

Баки Урманчен мәнле-мәнле скульптури пур?

«Шурале», «Җур кәввисем», «Тунсәх», «Тукай», «Галиасгар Камал», «Назип Жиганов»...

Сөүдә

Бу күпме тора?

Бу бик кыйммәт (арзан)

Сез ташламалар ясыйсызмы?

Бу товарның сыйфаты бик яхшы (начар)

Әгәр сез ташлама ясасагыз, мин сатып алыр идем

Безнең фирма ... сата (сатып ала)

... сәнәгать товарла-ры ...

Торговля

Сколько это стоит?

Это очень дорого (дешево)

Вы делаете скидки?

У этого товара очень хорошее (плохое) качество

Если бы вы сделали скидку, я бы купил

Наша фирма продаёт (покупает) ...

... промышленные товары

Суту-илү

Ку мән хак тәрәт?

Ку питә хаклә (йүнә)

Эсир хакне чакаратәр-и?

Ку тавар питә паха (начар)

Енчен те (эхер) эсир хакне чакарсан, эпә куна туянаттамчы

Пирән фирма ... сутать (сутән илет)

... промышленность таварәсене ...

... киң куллану товарлары ...	... товары широкого потребления	... куллен кирлә таварсене ...
... компьютерлар ...	... компьютеры	... компьютерсене ...
... автомобильләр ...	... автомобили	... автомобильсене ...
... телевизорлар ...	... телевизоры	... телевизорсене ...
... суыткычлар ...	... холодильники	... сивёткёчсене ... (... холодильниксене ...)
автокибет	автолавка	автолавка
авыл кибете	сельмаг	ял магазинё
авырлык	вес	йывăрăш
азык-төлек кибете	продовольственный магазин	апат-çимёç магазинё
акча	деньги	укça
акча кайтару	дать сдачу	каялла пар
арзан	дешёвый	йўнё
арзанайту	удешевить (уценить)	йўнет, хакне чакар
ассортимент	ассортимент	ассортимент
ачу	открыть (открывать)	уç
ашханә	столовая	столовай
өйбер	вещь; изделие	япала, тавар, изделия
өйбер сатып алу	покупка	япала сутан илни

база	база	база
базар	базар (рынок)	пасар
бакалея	бакалея	бакалея
«Балалар дөньясы» кибете	магазин «Детский мир»	«Ача япалисен» магазинё
бөя	цена	хак
бөясен төшерү	уценить	хакне үкер (чакар)
бөяләр төшү	падение цен	хаксем үкни (чакни)
бөяләрне төшерү	снизить цены	хаксене үкерни (чакарни)
буфет	буфет	буфет
бүлек	отдел	уйрәм, пай
ваклап сату	розничная продажа	вакхән сутмалли (сутакан)
витрина	витрина	витрина
витринага кую	выставлять на витрину	витринәна кәларса хур (тәрат)
галантерея	галантерея	галантерея
грамм	грамм	грамм
жөмөгәтә туклануы	общественное питание	обществәллә апатлану, халәх апатланәвё
жибөрү	отпускать	яр
заказ	заказ	заказ, саккас

заказ бирү	заказывать	заказ пар, заказла
илтеп бирү	доставка	илсө пырса пани, лөссө пани
кайтарып бирелгөн акча	сдача	каялла панă укça
канцелярия товарлары	канцелярские товары	канцеляри таварёсем
касса	касса	касса
кассир	кассир	кассир
кафе	кафе	кафе
кафетерий	кафетерий	кафетери
кәгазь	бумага	хут
керем	доход; выручка	сутса тунă укça
кибет	лавка; магазин	лавка; магазин
киеп карау	примерка	тăхăнса пăхни, виçсө пăхни
килограмм	килограмм	килограмм
киоск	киоск	киоск
китереп бирү	доставлять	çитерсе пар, илсе çитер
киштө	прилавок	сутă сётелё, прилавок
көндөзгө аш	обед	кăнтăр апачё, кăнтăрлахи апат
кондитер кибете (бүлгө)	кондитерский магазин (отдел)	кондитер магазинё (уйрамё, пайё)

кредит	кредит	кредит
Күпмө тора?	Сколько стоит?	Мён чухлѐ тǎрать?
күргөзмө	выставка	выставка
күрсөтү	показ	ка́тарт
кыйбат	дорогой	хакла́
ларёк	ларёк	ларук
литр	литр	литр
лоток	лоток	лоток
магазин	магазин	магазин
метр	метр	метр
мичкө	бочка	пичке
мөдир	заведующий	заведующи, пуçла́х
обед	обед	ка́нтǎрлахи апат; ка́нтǎр ва́ха́чѐ, ка́нтǎрла
өстөп түлөү	доплатить	хушса тўлө
пакет	пакет	пакет
прейскурант	прейскурант	прейскурант
прилавка	прилавок	прилавок, сутǎ сѐтелѐ
промтовар кибете	промтоварный магазин	промтавар магазинѐ
реклама	реклама	реклама
сайлап алу	выбирать	суйласа ил, суйла
сайлап бирү	подбирать	суйласа пар

санау	считать	шутла
сантиметр	сантиметр	сантиметр
сату	продавать	сут
сатучы	продавец	продавец, товар сутакан
сатып алу	покупать	сутан ил (туян)
сатып алучы	покупатель	тавар илекен
сатып алынган өйбөр	покупка (купленная вещь)	сутан илнө (туяннә) япала
сатып алып бөтерү	раскупить	сутан илсө пөтер
сатып бөтерү	распродать	сутса пөтер
сөүдө	торговля	суту-илү
сөүдө залы	торговый зал	суту-илү залө
сөүдө итү	торговать	сутә (суту-илү) ту
спорт товарлары	спорттовары	спорт таварёсем
төкьдим итү	предлагать	сөн
товар	товар	тавар
төргөк	свёрток	төрке (сыхә, чөркем), папка
төргөклөү	упаковать	чөрке, сых, чөркесе сыхса хур
төрөп бөйлөү	упаковать	чөркесе сых
төрү	обернуть, завернуть	чөрке
түлөү	оплатить	түлө

үз-үзеңө хөзмөт күрсөтү	самообслуживание	самообслуживани, хайне хай пәхни
үлчөп бирү	отмерить; взвесить	виçсе пар
үлчөп төрөп кую	фасовка	виçсе чөркөсө хуни, расфасовка
үрнөк	образец	елке, төслөх
хак	стоимость (цена)	хак
хөзмөт күрсөтү	обслуживание	хөсмөтлө, өçлөсө тәр
хужалык товарлары	хозяйственные товары	хуçаләх таварөсем
чек	чек	чек
чират	очередь	чөрөт
электр товарлары	электротовары	элөтротавар
ярлык	этикетка	ярлык (этикетка)
ярминкө	ярмарка	ярмарка, пухә, тапәр
ярымфабрикат	полуфабрикат	çурма фабрикат, çурри хатөр япала

Универмаг

Бөйрөмгө ... алырга
жыенам

... бүлөк ...

Универмаг

На праздник собираюсь
купить ...

... подарок

Универмаг

Уява (праçникө)
валли ... туянма (илмө)
шухәшлатәп

... парне ...

... яңа киём ...

... бизөнү өйбөрлөрө

...

... новую одежду

... украшения,

косметику

... сёне тум (тумтир) ...

... эрешмелли (капар-латмалли, хитрелет-мелли), пите илемлет-мелли япаласем илес шухаш пур ...

Бүлөклөрне универмагтан алу уңайлы, чөнки анда барлык төр товарлар да бар

Сездө нинди савыт-саба бар?

Бездө төрлө савыт-саба бар

Бөтенесе дө витринада

Миңа алты (6) төлинкө, унике (12) чөй (аш) кашыгы, унике (12) чөнечке һәм менә бу пычакларны бирегез

Миңа аш (чөй, кофе) сервизын күрсөтегез өлө

Сездө яхшы бөллүр графиннар бармы? альяпкыч

Подарки удобно покупать в универмаге, потому что там есть все виды товаров

Какая у вас есть посуда?

У нас есть разная посуда

Всё на витрине

Дайте мне 6 тарелок, 12 чайных (столовых) ложек, 12 вилок и вот эти ножи

Покажите мне, пожалуйста, столовый (чайный, кофейный) сервиз

Есть ли у вас хорошие хрустальные графины? фартук

Парнесене универмагра илме меллө (лайяхрах), мёншён тесен пур төрлө тавар та унта пур

Сирён мёнлө сават-сапа пур?

Пирён төрлө сават-сапа пур

Вёсем пурте витринара

Мана ултә (6) турилкке, вун икё (12) чөй (апат) кашакё, вун икё (12) ченёске тата сак сёсёсене парар

Мана апат (чөй, кофе) сервизёсене катартар-ха

Сирён лайах хрусталь графин пур-и? сапгун

аяк киеме	обувь	ата-пушмак
бау	шнурки	шнурок
беләзек	браслет	сула
берет	берет	берет
бизәк	узор	эрешлө япаласем
билбау	пояс	пиҗиххи
бияләй	варежки	алшиш
блуза	блузка	блуза
ботинка	ботинки	ботинка
бөркәнчек	фата	пёркенчөк
брошка	брошь	брошка
буй	рост	пү вәрәмәшө
булавка	булавка	майра йөппи, булавка
бүрек	шапка	сөлөк
бюстгальтер	бюстгальтер	бюстгальтер
галош	галоши	калуш
галстук	галстук	галстук
гольф	гольфы	гольф
дезодорант	дезодорант	дезодорант
джерпер	джерпер	джерпер
джинсы	джинсы	джинс

жакет	жакет	жакет
жилет	жилет	жилет
жиң	рукав	қанә
жиңсөз киём	безрукавка	қанәсәр (хулсәр) кёпө
запонка	запонка	запонка
ислемай	духи	духи
итөк	юбка	юбка
каөш	ремень	чён пиҗиххи
кайма	кайма	хәю
кайры тун	дублёрка	дублунка
каптырма	застёжка	каптәрма, тәха
каракул	каракуль	каракуль
кеда	кеды	кедә
кепка	кепка	кепка
кесө	карман	кёсье
киез итек	валенки	қам атә, кәқатә
киём-салым	одежда	кёпө-йём
кичке костюм	вечерний костюм	кақхи костюм
кичке күлмөк	вечернее платье	кақхи платье (кёпө)
кию	надевать	тәхән
колакчын бүрек	ушанка	хәлхаллә қөлөк

КОЛГОТКИ

КОСТЮМ

комбинезон

кофта

кроссовка

куныч

куртка

күлмөк

күн итек

кыек яулык

кыска тун

майка

манжет

модалы кием

муенса

оек

олтан

парфюмерия

пима

плащ

КОЛГОТКИ

КОСТЮМ

комбинезон

кофта

кроссовки

голенище

куртка

рубашка; платье

сапоги

косынка

полушубок

майка

манжета

модная одежда

бусы

чулки

подошва

парфюмерия

валенки

плащ

КОЛГОТКА

КОСТЮМ

комбинезон

кофта

крассовка

кунча

куртка

кёпө; платье

атă

косынка, виç кётеслө
тутăр

кёрёк пиншак, кёске
кёрёк

майка

манжет, çанă вёçё

модăллă тум (тумтир)

шăрça

чăлха

тёп

парфюмери

çăм атă, кăçатă

плащ

пуловер	пуловер	пуловер
распашонка	распашонка	ача кёпи, кипке
рөөш костюмы	выходной костюм	каҥхи костюм
рөөш күлмөгө	выходное платье	каҥхи платье (кёпе)
салу	снимать	хыв
сарафан	сарафан	сараппан, сарафан
сандали	сандалии	сандали
сәдәп	пуговица	түмө
сөйлөн	бисер	вётё шәрҗа
свитер	свитер	свитер
сырма	стёганка	ваткәллә тумтир
табан	подошва	тупан
тапочка	тапочки	тапочка
тар тасма	тесьма	шараҗ, йёсме
тасма	лента	лента
тенниска	тенниска	тенниска
тире	шкура	тир
толып	тулуп	тәләп
төймө	пуговица	түмө
төймөлөү	застёгивать	түмөлө
тулылык	полнота	туллилөх

тун	шуба	кёрёк
түбөтөй	тюбетейка	түпеттей
үкчө	каблук	кёле
үлчөм	размер	виçe, размер
үлчөү	мерить	виç
фасон	фасон	фасон
форма	форма	форма
фуражка	фуражка	картус
футболка	футболка	футболка
халат	халат	халат
хушбуй	духи	духи
чабу	полы	арка
чалбар	брюки	шалавар, йём
чалбар изүө	ширинка	йём кати
чөлтөр	кружево	чөнтөр
чешка	чешки	чешка
чишендерү	раздевать	хываңтар, çарамаслантар
чишенү	раздеваться	хываң, çарамаслан
чүөк	чувяки	чувяк
шарф	шарф	шарф
шөл	шаль	шаль, маң тутар

ычкындыру
 элөктөрү
 элгеч
 энже
 эрлөгөн жеп
 эчке киём
 эчке күлмөк
 эш киёме
 эшлөпө
 ювелир өйберлөрө
 яка
 яулык

расстёгивать
 застёгивать
 вешалка
 жемчуг
 пряжа
 бельё
 комбинация
 рабочая одежда
 шляпа
 ювелирные изделия
 воротник
 платок

вёсерт, вёсертсе яр
 саклат, түмелө
 йәрхах, вешалка
 шәрса пёрчи
 арланă сип
 аялти кёпө
 комбинаци
 ёс түмё (тумтирё)
 шлепкө
 ювелир таварёсем
 сұха, сұхава
 явлăк

Азык-төлөк кибетө

Миңа азык-төлөк кибетөнө барырга кирөк

Азык-төлөк кибете кайда?

Сөз нөрсө алырга телисез?

Продовольственный магазин

Мне нужно идти в продовольственный магазин

Продовольственный магазин где?

Что вы желаете купить?

Апат-симёс (юр-вар) магазинё

Мăнăн апат-симёс магазинне каймалла

Апат-симёс магазинё аста?

Сире мён кирлө?

Миңа ике (2) килограмм
вермишель үлчәп бирегез
өлө

Мин бер (1) банка
консерв алмакчы булам

Миңа ... бирегез өлө

... бер (1) пачка ши-
көр ...

... бер (1) тартма
шырпы ...

... бер (1) килограмм
конфет ...

Кайсы кассага түлөргө?

Бер (1) килограмм
колбаса күпмө тора?

Миңа дүрт йөз (400)
грамм май бирегез өлө

Мин ... алам

... балык ...

... катык ...

... сыер ите ...

... ысланган колбаса ...

Взвесьте мне,
пожалуйста, 2
килограмма вермишели

Я хочу купить банку
консервов

Дайте мне, пожалуйста,
...

... пачку сахара

... коробку спичек

... килограмм конфет

В какую кассу платить?

Сколько стоит килограмм
колбасы?

Дайте мне 400 граммов
масла

Я куплю ...

... рыбу

... катык

... говядину

... копчёную колбасу

Мана икё (2) килограмм
вермишель виҕсе парър-
ха, тархасшан

Мана пёр (1) банка
консерв кирлө

Мана ... парър-ха,
тархасшан

... пёр (1) пачка са-
хър ...

... пёр (1) коробка
шърпак ...

... пёр (1) килограмм
канфет ...

Хаш кассана түлемелле?

Пёр (1) килограмм
кълпасси мән чухлө
търать?

Мана тават җёр (400)
грамм җу парър-ха

Эпё ... илетеп

... пулă ...

... турăх ...

... ёне ашё (какайё) ...

... тётёмленё кълпас-
си ...

Турап бирергеме?

Сездә яңа тоткан балык
буламы?

Миңа биш (5) карп
бирегез

Сездә балык
консервлары бармы?

Уылдык ничә сум тора?

Сездә ... бармы?

... ак май ...

... брынза ...

... каймак ...

... кефир ...

... российский сыр ...

... сөт ...

... туңдырма ...

... эремчек ...

Эремчек өчә түгелме?

Бер литр сөт күпме тора?

Порезать на куски?

Бывает ли у вас свежая
рыба?

Дайте мне 5 карпов

Есть ли у вас рыбные
консервы?

Сколько стоит икра?

Есть ли у вас ...?

... сливочное масло

... брынза

... сметана

... кефир

... российский сыр

... молоко

... мороженое

... творог

Не кислый ли творог?

Сколько стоит литр
молока?

Турасса (касса, вѣтѣтсе)
памалла-и?

Сирѣн чѣрѣ пулă пулатъ-
и?

Мана пилѣк (5) карп
парăр-ха

Сирѣн пулă консервѣ
пур-и?

Пулă вăлчи миçе тѣнкѣ
тăратъ?

Сирѣн ... пур-и?

... услам çу ...

... брынза ...

... хăйма ...

... кефир ...

... раçсей сырѣ ...

... сѣт ...

... мороженăй ...

... тăпăрчă ...

Тăпăрчѣ кăвасак (йӱçѣ)
мар-и?

Пѣр литр сѣт мѣн чухлѣ
тăратъ?

Икмәк кибете еракмы?	Далеко ли до хлебного магазина?	Җәкәр магазинё аякра-и (инҗетре-и)?
Икмәк яңа гына пешкәнме?	Хлеб свежий?	Җәкәрне анчах (тин кәна) пёсернё-и?
Икмәк иске түгелме?	Хлеб не чёрствый?	Җәкәр хытә мар-и?
Икмәкне кайчан китерделәр?	Когда привезли хлеб?	Җәкәрне хәсан илсе килнё?
Миңа ... бирегез өлө	Дайте мне ...	Мана ... парәр-ха
... икө (2) кекс ...	... 2 кекса	... икё (2) кекс ...
... ярты ипи ...	... половину хлеба	... сур буханка җәкәр ...
... ярты кило көтер- мәч ...	... полкило сухарей	... сур килограмм сухари ...
... ярты кило перәнник ...	... полкило пряников	... сур килограмм пёремёк ...
Арыш ипиө (Кара икмәк) бик төмлө	Ржаной хлеб очень вкусный	Ыраш җәкәрё (Хура җәкәр) пит төхөмлө (тутлә)
азык-төлөк	продовольствие	апат-симёс, юр-вар
акбалык	белорыбица	белуга
арақы	водка	эрех, шурә эрех
арпа ярмасы	перловка	урпа кёрпи
ат (елкы) ите	конина	лаша ашё (какайё)
ачыган сөт	простокваша	йүснө сөт, турәх
ашамлыклар	продукты питания	апат-симёс

аш төмлөткөч	приправа	юрма таврашё
өстөрхан чиклөвөгө	грецкий орех	грек майярё
бал	мёд	пыл
балык	рыба	пула
батон	батон	батон
бэлзәм	бальзам	бальзам
бәрәңгө	картофель	паранка, сёр улми
бекон	бекон	бекон
бодай ярмасы	пшеничная крупа	тула кёрпи
бозау итө	телятина	пәру ашё (какайё)
борчак конфет	драже	драже
борыч	перец	пәраç
брынза	брынза	брынза
бублик	бублик	шуттра шушка
булка	булка	булка
буханка	буханка	буханка
вафля	вафля	вафля
ветчина	ветчина	ветчина
вино	вино	хёрлө эрех
горчица	горчица	горчица, сарә пәраç
гөмбө	гриб	кампә

джем
дөгө
дуңгыз итө
жилөк
жилөк-жимөш
зөйтүн
зефир
икмөк
ипи
ит
йомырка
йөзем
кабак
кавын
каз итө
казылык
какао
калач
камыр
карабодай ярмасы
карбыз

джем
рис
свинина
ягода
фрукты
олива, маслина
зефир
хлеб
хлеб
мясо
яйцо
изюм
тыква
дыня
гусятина
колбаса
какао
калач
тесто
гречневая крупа
арбуз

джем
рис, төкө
сысна ашө (какайө)
сырла
улма-симөс
олива
зефир
сакар, мемме
сакар
аш, какай
самарта
исөм
каван
дыня
хур ашө (какайө)
калпасси
какао
кулач
чуста
хура тул көрпи
арбуз

көбөстө	капуста	купаста
көрөзлө бал	сотовый мёд	карасла́ пыл
кекс	кекс	кекс
кефир	кефир	кефир
кипкөн балык	вобла	вупла́
кишөр	морковь	кишёр
клиндер	сушки	кёлентёр, крендель
коврижка	коврижка	çавра çакър
консерв	консерв	консерв
конфет	конфета	канфет
кофө	кофө	кофө
куас	квас	квас
кузы	орех	майър
күбек	безе	безе
күкөй	яйцо	çамарта
күрөгө	курага	курага
күркө итө	индюшати́на	ка́ркка ашө (какайё)
кызыл ара́кы	вино	хёрлө эрех
кызыл балык	балык	балык
кымыз	кумыс	ка́мас
кыяр	огурец	хяяр

макарон	макароны	макарон
маргарин	маргарин	маргарин
мөк	мак	мăкăнь
минераль су	минеральная вода	минираллă шыв
он	мука	çăнăх
оетки	закваска	кёвелёк, кăвас чусти, кăвас (чуста) тёпё
өрөк	урюк	урюк
перенник	пряник	пёремёк
петрушка	петрушка	пахча кёпçi
печенье	печенье	печени
пирожный	пирожное	пирожнай
помидор	помидор	помидор
редис	редис	редис
сарделька	сарделька	сарделька
сарык ите	баранина	сурăх ашё (какайё)
сарымсак	чеснок	ыхра
селёдка	сельдь	селудка
серкө	уксус	уксус
сок	сок	сётек, сёткен, сок
сохари	сухари	сухари
сосиска	сосиска	сосиска

сөт	молоко	сөт
сөт өстө	сливки	хайма
су	вода	шыв
суган	лук	сухан
сушки	сушки	шушкă
сыер ите	говядина	ёне ашё (какайё)
сыр	сыр	сыр; чăкăт (домашний)
сыра	пиво	сăра
сырок	сырок	сырок, юрнă тăпăрч
тавык ите	курятина	чăхă ашё (какайё)
тары ярмасы	пшено	вир кёрпи
тел	язык	чёлхе
терлек мае	сало	салă
тоз	соль	тăвар
токмач	лапша	лапша, тăкмаç
торт	торт	торт
түгөрөк икмөк	каравай	çавра çăкăр
түш ите	корейка; грудинка	кăкăр (түш)
		ашё (какайё)
укроп	укроп	укроп
уылдык	икра	вăлча
үрдөк ите	утятина	кăвакал ашё (какайё)

хөлвө	халва	халва
чэй	чай	чей
чөгендер	свёкла	хёрлө кәшман, чөкөнтөр
чүпрө	дрожжи	çөпрө
шөраб	вино	хёрлө эрөх
шикөр	сахар	сахәр
ширбөт	шербет	шерпет
шоколад	шоколад	шоколад
эремчек	творог	тәпәрч
ярма	крупа	көрпө
яшелчө	овощи; зелень	ешөл çимёс

Ашханөдө

азу
аппетит
аш
ашамлык
ашату
баллы (балсыз) чэй
балык шулпасы
бөлөш

В столовой

азу
аппетит
суп; пища
блюдо
кормить
сладкий (несладкий) чай
уха
балеш

Столовайра

азу
аппетит
апат, апат-çимёс
блюдо
çитер, апатлантар
пылак (пылак мар) чей
пулă шұрпи (яшки)
пелёш

беренче аш	первое	яшка-шўрпе, яшка таврашё
бифштекс	бифштекс	бифштекс
боламык	пюре	пюре, нимёр
борчак ашы	гороховый суп	пәрса яшки
борчак боткасы	гороховая каша	пәрса пәтти
борщ	борщ	борщ
ботка	каша	пәтә
бөккән	пирожок	кукәль
бутерброд	бутерброд	бутерброд
вак бөлеш	вак-балеш	вётё пелёш (кукәль)
валмык	крошка	тёпренчөк
винегрет	винегрет	винегрет
гарнир	гарнир	гарнир
голубцы	голубцы	голубцы
гөбәдия	губадия	губади
гөмбә шулпасы	грибной бульон	кәмпа шўрпи (яшки)
гуляш	гуляш	гуляш
десерт	десерт	десерт
дөгә боткасы	рисовая каша	рис (төкө) пәтти
дучмак	ватрушка с картошкой	дучмак, улма (паранкә) икерчи

икенче ашамлык	второе	иккёмёш апат
иртөнгө аш	завтрак	ирхи апат
иртөнгө ашны ашау	завтракать	ирхи апат ту (җи)
ис	запах	шәршә
ит	мясо	аш, какай
итсөз аш	постный суп	типё (ашсәр) апат (шүрпө)
ит шулпасы	мясной бульон	аш шүрпи (яшки)
йомырка сарысы	желток	җәмарта сарри
йомырка төбөсе	омлет	җәмарта хәпартни
кабартма	пышка; пончик	капәртма
кабымлык	закуска	закуска, җырткаламалли, җәмәл апат
кайнар су	кипяток	вёретнё шыв
кайнатма	варенье	шүрпө, шёвек, шыв
карабодай боткасы	гречневая каша	хура тул пәтти
көбестө ашы	щи	купәста яшки
кесәл	кисель	кёсел
киек кош ите	дичь	вёҗен кайәх ашё
кичке аш	ужин	каҗхи апат
кичке аш ашау	ужинать	каҗхи апат ту (җи)

кичке өбөт	полдник	кахал (кёҗён кәнтәрла) апачё
койка	холодец	студень
коймак	оладья	куймак, икерчё
коктейль	коктейль	коктейль
компот	компот	компот
коры-сары	сухомятка	тип апат
котлет	котлета	котлет
кофе	кофе	кофе
кунак мәҗлесе	званый обед	ёҗкё-җикё
куырдак	жаркое	шаркку
кыздырылган бавыр	жареная печёнка	әшаланә (шарикленё) пёвер
кыздырылган бөрөңгө	жареная картошка	әшаланә (шарикленё) паранкә (җёр улми)
кыздырылган ит	жареное мясо	әшаланә (шарикленё) аш (какай)
кыздырылган тавык	жареная курица	әшаланә (шарикленё) чәхә
кыстыбый	кыстыбый	кыстыбай, паранкә (җёр улми) кукалә (кукли)
кысыр аш	постный суп	җусәр (япәх) апат
майлы ипи	хлеб с маслом	җупа сәкәр

манный боткасы	манная каша	манна́ пәтти
манты	манты	манты
милли ашлар	национальные блюда	наци апачёсем
окрошка	окрошка	окрошка, турам апачё
өлеш	порция	порци, валё, пай
өчпочмак	треугольник	виç кётеслө вётё кукаль
паштет	паштет	паштет
пәрәмөч	перемяч	пӯремөч
пешкөн ит	варёное мясо	пиçнө (пёçернө) аш
пешкөн тел	отварной язык	пёçернө чёлхе
пилмөн	пельмени	пельмень
пылау	плов	плов
пюре	пюре	пюре, нимёр
рагу	рагу	рагу
рассольник	рассольник	рассольник
ризык	блюдо	блюдо
салат	салат	салат
солы боткасы	овсянка (овсяная каша)	сёлё пәтти
солянка	солянка	солянка
соус	соус	соус
сөтле аш	молочный суп	сөт яшки
сөтле чөй	чай с молоком	сөтлө чөй

сумса	самса	самса
сызык	шкварки	кәвәрчә
сыйлау	угощать	сәйла, хәнала, хәна ту
сыр	сыр	сыр
тавык шулпасы	куриный бульон	чәхә шүрпи (яшки)
талкан	толокно	тинкәлә
тапалган ит	отбивная	отбивной, җапса җемҗетнә
тары боткасы	пшённая каша	вир пәтти
татып карау	пробовать	тутанса пәх, астив
төм сизү	ощущать вкус	тутәләх туйәмә
төмө юк	без вкуса	тути җук
тозлы ит	солонина	тәварланә аш
токмачлы аш	суп-лапша	лапша (тәкмас) яшки
томалап пөшерелгөн тавык	тушёная курица	пәспа пёҗернә чәхә
төшке аш	обед	кәнтәрлахи апат
туйдыру	кормить; насытить	тәрантар, апатлантар
харчо	харчо	харчо
чәкчәк	чак-чак	чак-чак
чәгендер ашы	свекольник; борщ	хёрлә кәшман (чәкәнтёр) яшки

чумар	клёцки	çăмах, салма
шашлык	шашлык	шашлык
шницель	шницель	шницель
шпик	шпик	шпик
шулпа	бульон	шўрпе
щи	щи	щи
эрэмчек пилмөнө	вареник	хуран кукли
эрэмчек пөрөмөчө	ватрушка	тăпăрçă икөрчи
эчү	пить	ёç
ят төм	привкус	урăх тутă
яшелчө ашы	овощной суп	пахча çимёç яшки
Сез иртөнгө (төшке, кичкө) ашны ашамадыгызмы өлө?	Вы ещё не завтракали (обедали, ужинали)?	Эсир ирхи (кăнтăрлахи, каçхи) апат çирёр-и-ха?
Мин сезне ашханөгө (кафега, ресторанга) чакырам	Я приглашаю вас в столовую (кафе, ресторан)	Эпё сире столовăя (кафене, ресторана) чёнетёп
Мин риза	Я согласен	Эпё килёшетёп
Мин ачыктым	Я проголодался	Манăн хырăм выçрё. Манăн çиес килекен пулчө
Бу урыннар бушмы?	Эти места свободны?	Ку вырăнсем пушă-и?
Монда утырырга ярыймы?	Сюда можно сесть?	Кунта ларма юрать-и?

Меню бирегезче

Сез нәрсә аласыз
(алырга телисез)?

Мин беренчегә – борщ,
икенчегә – куырдак,
өчөнчегә лимонлы чәй
алам

Ә сез нәрсә ашарга
телисез?

Мин беренчегә – токмач-
лы аш, икенчегә – пылау,
өчөнчегә – кесәл алам

Ашларыгыз төмле
булсын!

**Почта. Телефон.
Телеграф**

Элемтә бүлеге. Телеграф

Почта (телеграф) кайда?

Почта сәгать ничәдә
ачыла (ябыла)?

Дайте, пожалуйста, меню

Что вы берёте (хотите
заказать)?

На первое я беру борщ,
на второе – жаркое, на
третье – чай с лимоном

А вы что хотите кушать?

Я на первое возьму суп-
лапшу, на второе – плов,
на третье – кисель

Приятного вам аппетита!

**Почта. Телефон.
Телеграф**

Отделение связи. Теле-
граф

Где почта (телеграф)?

В котором часу открыва-
ется (закрывается) почта?

Меню парә-ха,
тархасшән

Эсир мән илетәр (илмә
шутлатәр, илесшән)?

Эпә яшка таврашәсемчән
борщ, иккәмәшәсенчән
шаркку, әсмеллисенчән
лимонла чәй илетәп

А эсир мән сәиесшән?

Эпә пәрремәшәсенчән
тәкмас яшки,
иккәмәшәсенчән плов,
әсмеллисенчән кәсел
илетәп

Апатәр тутла пултәр!

**Почта. Телефон.
Телеграф**

Сыхәнү уйрамә. Теле-
граф

Почта (телеграф) әста?

Почта миңе сәхетре
уңалать (хупәнать)?

Почта тартмасы кайда?	Где почтовый ящик?	Почта ещѣкѣ ашта?
... кайда кабул итѣлѣр?	Где принимают ...?	Ашта ... йышанащѣ?
Телеграммаларны ...	... телеграммы	... телеграммасыне ...
Бандерольлѣрне ...	... бандероли	... бандерольсене ...
Заказлы хатларны ...	... заказные письма	... заказла сырусене ...
Бланклар кайда?	Где бланки?	Бланксем ашта?
Мица ... бирегезчѣ	Дайте мне, пожалуйста, ...	Мана ... парър-ха, тархасшан
... почта кѣгазѣ ...	... почтовую бумагу	... почта хутне ...
... конверт ...	... конверт	... конверт ...
... марка ...	... марку	... марка ...
... телеграмма бланкы ...	... бланк телеграммы	... телеграмма бланкне ...
Мин ... жибѣрѣргѣ телим	Я хотел бы отправить ...	Манан ... ямалла. Манан ярасчѣ
... хат ...	... письмо	... сыру ...
... заказлы хат ...	... заказное письмо	... заказла хут ...
... заказлы бандероль ...	... заказную бандероль	... заказла бандероль ...
... посылка ...	... посылку	... посылка ...
акча кѣчерѣ	переводить деньги	кусарна укча, перевод
кѣре адрес	обратный адрес	калла адрес

кул кую
сорап алганга кадөр
квитанция
шылтырау
бланк тутыру
телеграмма бланкы
Буш түгөл
Мин Мөскөгө ...
телеграмма жибөрөргө
телим

... гади ...

... ашыгыч ...

... үтө ашыгыч ...

Бу күпме торакак?

Кайчан барып житөчөк?
«Сорап алганга кадөр»
диелген хатны мин
кайдан ала алам?

Миңа хат юкмы?

расписываться
до востребования
квитанция
звонок
заполнить бланк
бланк телеграммы
Занято
Я хочу послать в Москву
... телеграмму

... простую ...

... срочную ...

... очень срочную ...

Сколько это будет
стоять?

Когда дойдёт?

Где я могу
получить письмо до
востребования?

Для меня нет писем?

алә пус
пырса иличчен
квитанци
звонок, сасә пани
бланк җырса тултар
телеграмма бланкә
Пушә мар
Манән Мускава ...
телеграмма ямалла.
Эпә Мускава ...
телеграмма ярасшән

... простой ...

... vascaвлә ...

... молнии ...

Ку мән чухлә тәрә?

Вәл хәсан җитет?
Пырса иличчен тесе
янә җырәва эпә
хәсан пырса (килсе)
иләп?

Мана (ман валли) җыру
җук-и?

Менә минем паспорт Минем хатларымны менә шушы адреска жибәрегезчә кесә телефоны телефон телефоннар кенәгәсә ... ничек шылтыра- тырга? Белешмәләр хезмәте- нә ... Кунакханәгә ... Аэропортка ... Без дуслар белән һәр шимбә көнне скайп аша аралашырга сүз куештык Бер минут сөйләшү күпме тора? Минем өй телефонының номеры ... Линия буш түгел	Вот мой паспорт Пересылайте, пожалуйста, мои письма по этому адресу сотовый телефон телефон телефонная книга Как позвонить в ...? ... справочную службу ... гостиницу ... аэропорт Мы с друзьями догово- рились каждую субботу общаться через скайп Сколько стоит одна минута разговора? Номер моего домашнего телефона ... Линия занята	Ака манан паспорт Манан җыравамсенә ака җак адреспа яра-ха, тархасшан кәсы телефонә телефон телефон кәнеки ... мәнле шанкарав- ламалла? Справка ёс ыранне (службине) ... Гостиница, хана җуртне (килне) ... Аэропорта ... Юлдашсемпе эпир кашни шаматкун скайп урла хутшанма каласса таталтәмәр Пёр минут каласни мән чухлө (хак) тәрәть? Манан килти телефон номерё ... Лини пуша мар
--	--	--

Минем электрон адресым ...	Мой электронный адрес ...	Манан электрон(лă) адрес(ё) ...
Мин номердан сөйләшчәкмен	Я буду говорить из номера	Эпё номертен кăна (çеç) калаçăп
Минем кесә телефонымның номеры ...	Номер моего сотового телефона ...	Манан сотовай телефон номерё ...
Алло! Сезгә ... шылтырата	Алло! Вам звонит ...	Алло! Эпё ... пулатăп!
Ни өчендер элемтә өзәлдә	Почему-то связь обор- валась	Темшён җыхăну татăлчө
Минем күптән электрон почтаны тикшергөнәм юк	Я давно не проверял электронную почту	Эпё тахçанах электронла почтăна тёрёслемен
Мин ... белән сөйләшергә теләгән идем	Я хотел поговорить с ...	Эпё ... -па калаçасшăнчө
Телефонда кем?	Кто у телефона?	Телефон умёнче (ку- тёнче) кам?
Кабатлагыз өлө	Повторите, пожалуйста	Тепре (тепёр хут) калър- ха, тархасшăн
Кычырыбрак сөйләгез өлө, начар ишетелә	Говорите, пожалуйста, громче, плохо слышно	Тархасшăн, хыттăнрах (январлăрах) калър-ха, япăх (начар) илтёнет (эсир калани япăх (начар) ил- тёнет)
Кабат шылтыратсагыз иде	Перезвоните, пожа- луйста	Тепре (тепёр хут) шăнкăравлър-ха, тархасшăн

Сез номерны дөрес жыймагансыз	Вы неправильно набрали номер	Эсир номерпе йәнәшрәр. Эсир номерне төрес мар наборланә
Гафу итегез, бу ... номерымы?	Извините, это номер ...?	Каҗарәр, ку ... номер-и?
Телефонга ... өфәндене (ханымны) чакырсагыз иде	Попросите, пожалуйста, к телефону господина (госпожу) ...	Телефон ... умне (кутне, патне) господина (арәмне) чөнөр-ха
Мин соңрак шылтыратырман	Я позвоню позже	Эпә каярах шәнкәравләп
Гафу итегез, ул юк өлә	Извините, его пока нет	Каҗарәр, вәл халләхе җук
Сөгәть ... кабат шылты- ратыгыз	Позвоните в ... часов	... сөхетре шәнкәравләр, тархасшән
Минем телефонны язып алыгыз	Запишите мой телефон	Манән телефона җырса хурәр
Сөзнәң телефон номеры нинди?	Номер вашего телефона какой?	Сирән телефон номерә мәнле (еплә)?
Бу өй телефонымы, өллә эшеккеме?	Это домашний телефон или служебный?	Ку кил телефонә-и ө өҗ телефонә?
Монда автомат телефон кайда?	Где здесь телефон-ав- томат?	Кунта автомат-телефон аҗта?
Автомат телефоннан ничек шылтыратырга?	Как позвонить по телефону-автомату?	Автомат-телефонпа мән- ле (еплә) шәнкәравла- малла?
Сөздән шылтыратырга мөмкинме?	Можно позвонить от вас?	Сирән патран шәнкәравлама юрать-и?

Мәгариф

Сезнең белемегез нинди?

Мин югары белемле

Сез нинди институт (училище) төмамладыгыз?

Сез кайда укыйсыз?

Кайсы университетта укыйсыз?

Кайсы факультетта укыйсыз?

Мин ... факультетында укыйм

... химия ...

... икътисад ...

Мин читтән торып укыйм

Энем авыл хужалыгы университетында укый

Мәктәпне кайчан төмамладыгыз?

Узган ел

Биш ел элек

Образование

Какое у вас образование?

У меня высшее образование

Какой институт (училище) вы окончили?

Где вы учитесь?

В каком университете вы учитесь?

На каком факультете вы учитесь?

Я учусь на ... факультете

... химическом ...

... экономическом ...

Я учусь заочно

Мой младший брат учится в сельскохозяйственном университете

Когда вы окончили школу?

В прошлом году

Пять лет тому назад

Җут ёҗ

Эсир мәнле пәлү илнә?

Эпә асла пәлү илнә

Эсир мәнле институт (училище) пәтернә?

Эсир аҗта вәреннә?

Хәш университетра вәренетәр?

Хәш факультетра вәренетәр?

Эпә ... факультетәнче вәренетәп

... хими ...

... экономически ...

Эпә заочно вәренетәп

Шәлләмәм ял хуҗаләх университетәнче вәренет

Хәҗан шул пәтернә?

Иртнә җул

Пиләк җул каялла

Мин – укучы	Я – ученик	Эпё – вёренекен
Ничөнчө сыйныфта укыйсың?	В каком классе учишься?	Миҗемёш класра вёренетён?
Ничө сыйныф бетердең?	Сколько классов ты окончил?	Миҗе класс пётертёр?
Мин эшлим дө, укыйм да	Я работаю и учусь	Эпё ёслетёп тата вёренетёп
Сөзнең шөһөрдө нинди университетлар бар?	Какие университеты есть в вашем городе?	Сирён хулара мёнле институтсем пур?
Бөзнең шөһөрдө ундүрт (14) югары уку йорты бар	В нашем городе есть 14 вузов	Пирён хулара вун тавата (14) асла шкул пур
Бу нинди мәктәп?	Это какая школа?	Ку мёнле шкул?
Шөһөрдө милли мәктәпләр бармы?	Есть ли в городе национальные школы?	Хулара наци шкулёсем пур-и?
Бу мәктәптө ничө сыйныф бар?	Сколько классов в этой школе?	Ку шкулта миҗе класс пур?
Сөзнең авылда урта мәктәп бармы?	Есть ли в вашем селе средняя школа?	Сирён ялта ватам шкул пур-и?
Сөзне башлангыч мәктәптө кем укытты?	Кто учил вас в начальной школе?	Пусламаш шкулта сире кам вёрентрё?
Мәктәптө сигез йөз (800) бала укый	В школе учатся 800 детей	Шкулта сакәр сёр (800) ача вёренет
Яраткан укытучың кем?	Кто твой любимый учитель?	Юратна учителёр (вёрентекенёр) кам?

Сиңа кайсы фән күбрәк ошый?

Мәктәпне тәмамлагач, кая барырга жыенасың?

Колледжда ничә ел укыйлар?

Шөһәрегездә музыка училищесы (сәнгать мәктәбе) бармы?

Казан университетында ничә факультет бар?

Университетта татар филологиясе бүлегә кайчан ачылды?

Бер мең тугыз йөз кырык дүртенчә (1944) елда

Университетта күпмә студент укый?

Университет ректоры кем?

Физика факультетының деканы кем?

Какой предмет тебе больше нравится?

Куда собираешься пойти после окончания школы?

Сколько лет учатся в колледже?

Есть ли в вашем городе музыкальное училище (художественная школа)?

Сколько факультетов в Казанском университете?

Когда в университете открылось отделение татарской филологии?

В 1944 году

Сколько студентов обучается в университете?

Кто ректор университета?

Кто декан физического факультета?

Сана хәш предмет ытларак килешет?

Шкул пәтерсен аста кайма пустаранатан (шухашлатан)?

Колледжра миңе сул вәренмелле?

Хулартта музыка училищи (үнер шкулё) пур-и?

Хусан университетәнчә миңе факультет пур?

Университетра тутар филологи уйрамё хәсан ушәлнә?

Пёр пин те тәхәр сёр хёрёх таваттамёш (1944) султа

Университетра миңе студент вәренет?

Университет ректорё кам?

Физика факультечён деканё кам?

... лекцияләренә кем укый?	Кто читает лекции по ...?	... лекцийёсене кам вулатъ?
Философиядан ...	... философии	Философи ...
Логикадан ...	... логикә	Логика ...
Политологиядан ...	... политологии	Политологи ...
Казан университеты кайчан ачылган?	Когда открылся Казанский университет?	Хусан университетчә хәсан уңална?
Бер мең сигез йөз дүртенче (1804) елда	В 1804 году	Пёр пин тө сакәр сёр таваттамёш (1804) сұлта
Сезнең университетка конкурс зурмы?	В ваш университет конкурс большой?	Срён университета вёренме кёме конкурс пысак-и?
Конкурс зур	Конкурс большой	Конкурс пысак
Бер (1) урынга биш (5) кеше	5 человек на одно место	Пёр (1) ыраңа пилёк (5) сын
Быел күпме студент кабул ителде?	Сколько студентов принято в этом году?	Каңал миҫе студента вёренме илнө?
Имтиханнар кайчан башлана?	Когда начнутся экзамены?	Экзаменсем хәсан пусланна?
Диплом яклаулар кайчан башлана?	Когда начнётся защита дипломов?	Дипломсене хутёлесси хәсан пусланать? Дипломсене хутёлеме хәсан пуслассё?

Дипломнарны кайчан
тапшырачаклар?

Бүлекне быел ничә кеше
төмамлый?

Университетны
төмамлагач, эшкә кая
китәсең?

Фән

Хәзергә чорда нинди
фәннәр үсеш алган?

Хәзергә чорда алга
киткән фән – ...

... химия

... физика

... кибернетика

... тарих

... филология

Аспирантурада ничә ел
укыйлар?

Ул кандидатлык
диссертациясе яклады

Когда будут вручать
дипломы?

Сколько человек
заканчивает отделение в
этом году?

Куда едешь работать
после окончания
университета?

Наука

Какие науки развиты
в настоящее время?

Наука, которая сегодня
наиболее развита – ...

... химия

... физика

... кибернетика

... история

... филология

Сколько лет учатся в
аспирантуре?

Он защитил кандидатскую
диссертацию

Дипломсене хәсан алла
параҗҗә?

Уйрама кәҗал миҗе җын
пәтерет?

Университет пәтерсен
ёҗе (ёҗләме) аҗта каятән?

Наука, әсләләх

Хальхи вәхәтра мәнле
наукасем ытларак (лайәх)
аталаннә?

Хальхи вәхәтра ытларак
аталаннә наукасем – ...

... хими

... физика

... кибернетика

... истори

... филологи

Аспирантура миҗе җул
вәренмелле?

Вәл кандидат
диссертацине хәтәлерә

Син кандидатлык имтиханнарының кай- сыларын бирдең инде?	Какие кандидатские экзамены ты уже сдал?	Эсё мёнле-мёнле кандидат экзаменёсене патән?
Махсус советта күпме өгъза бар?	Сколько членов в специализированном совете?	Специализациллё (специализациленё) советра миçе член?
Татар филологиясе буенча совет бармы?	Есть ли совет по татарской филологии?	Тутар филологийёпө совет пур-и?
Институтта фән докторлары ничөү?	Сколько докторов наук в институте?	Институтра наука (әсләләх) тухтәрәсем миçе?
Ул фән докторы булды	Он стал доктором наук	Вәл наука (әсләләх) тухтәрә пулчө
Аңа атказанган фән эшлеклесе дигән исем бирелде	Ему присвоено звание заслуженного деятеля науки	Әна тава тивёслё ёсченё ятне пачёс
Парамагнетик резонанс буенча конференция өзерленө	Готовится конференция по парамагнетическому резонансу	Парамагнит резонансёпө конференци хатёрлесçё (ирттерме шутласçё)
Конференция сөгать унда (10) ачыла	Конференция открывается в 10 часов	Конференци вунă (10) сөхөтре уçалать
Монографиясе өчен ул Мактау кәгазе белән бүләкләнгән агрономия	За свою монографию он был награждён Почётной грамотой агрономия	Монографийёшён вәл Мухтав грамотипе парнеленчө агрономи

академия	академия	академи
анализлау	анализировать	анализла, анализ ту, тишкерсе тух
анатомия	анатомия	анатоми
археология	археология	археологи
астрономия	астрономия	астрономи
өдәбият белеме	литературоведение	литературоведени
белем	знание	пәлү
биология	биология	биологи
ботаника	ботаника	ботаника
ветеринария	ветеринария	ветеринари
галим	учёный	учунай, әсләләхсә
гамәли	практический; прикладной	практика ...-ә, практикәлла
география	география	географи
геология	геология	геологи
гуманитар фәннәр	гуманитарные науки	гуманитарлә наукәсем (әсләләхсем)
гыйльми	научный	наука ...-ә, әсләләх ...-ә, учунай
гыйльми дәрәжә	учёная степень	учунай степенә (ячә)
диссертация яклау	защита диссертации	диссертаци хутәлевә

доцент	доцент	доцент
деньяга караш	мировоззрение	тёнче курам
закон	закон	закон
зоология	зоология	зоологи
идея	идея	идея
ижтимагый фәннәр	общественные науки	общество наукисем (әсләләхәсем)
икътисад	экономика	экономика
институт	институт	институт
исем	звание	ят
канун	канун	умёнхи кун, умён
конгресс	конгресс	конгресс
күзөтү	наблюдение	сәнав
лаборатория	лаборатория	лаборатори
логика	логика	логика
математика	математика	математика
медицина	медицина	медицина
мөкалә	статья	статья
мөктәп	школа	шкул
метеорология	метеорология	метеорологи
методология	методология	методологи

монография	монография	монографи
ейрәнү	изучение; исследование	вёренни, тёпчени, тишкерни
педагогика	педагогика	педагогика
практика	практика	практика
принцип	принцип	принцип
профессор	профессор	профессор
психология	психология	психологи
сәнгать белеме	искусствоведение	искусство пәлөвө
симпозиум	симпозиум	симпозиум
социология	социология	социологи
съезд	съезд	съезд
табигать белеме	естествознание	естествознани, естествоведени
табигать фәннәре	естественные науки	сүт сәнталак сінчен вёрентекен наукасем (әсләләхсем)
тарих	история	истори
тәгълимат	учение	вёрентү, вёрентни
тәҗрибә	опыт; эксперимент	опыт, сәнав
тел белеме, технология	языкознание технология	чөлхе вёрентөвө (науки) технологии

тикшерү	исследовать	тишкерү
төгөл фәннәр	точные науки	тёрёс наукасем (әсләләхсем)
укучы	ученик	вёренекен
фән	наука	наука, әсләләх
фән докторы	доктор наук	наука тухтәрё
фән кандидаты	кандидат наук	наука кандидачё
фәнни	научный	наука ...-ё
фәнни-тикшеренү ...-ы	научно- исследовательский	наукапа тётчев ...-ё
физика	физика	физика
физиология	физиология	физиологи
филология	филология	филологи
философия	философия	философи
хезмөт	труд	ёс, хёсмет
химия	химия	хими
чыганак	источник	çалкуç
шөкөрт	ученик; последователь	вёренекен
ысул	метод	меслет, әслай
эксперимент	эксперимент	эксперимент, сәнав
эксперименталь	экспериментальный	эксперимент ...-ё, сәнав ...-ё

этнография
юнөлеш
юриспруденция

**Утырышлар.
Конференциялар**

жыелыш
утырыш
киңәшмә
мәсьәлә
плена́р утырыш
теркөү
ачу (ябу) тантанасы

планлаштыру
көн төртибе

... тантанасына
багышланган утырыш

Бәйрәм уңае белән
жыелдык
алып бару
синхрон тәржемә

этнография
направление
юриспруденция

**Заседания.
Конференции**

собрание
заседание
совещание
вопрос
пленарное заседание
регистрация
церемония открытия
(закрытия)

планировать
повестка дня

Заседание, посвящённое
церемонии ...

Мы собрались по случаю
праздника
вести
синхронный перевод

этнографи
направлени
юриспруденци

**Ларусем.
Конференцисем**

пуху
лару
канашлу
ыйту
пёрлехи (пленарлә) лару
регистраци
усу (хупу) йәли-йёрки

планла
кун йёрки

... церемониала
халалланă лару

Уяв ячәпә пухантамәр
(пуҫтарантамәр)
илсе пыр (ҫитер)
синхронлә (пёр вәхәтри)
кусару

актив катнашу катнашучылар	активно участвовать участники	активлә (хастар) хутшән хутшәннә (пёрлө тавакан) сынсем, участниксем
көн төртибенең беренче пункты буенча	по первому пункту повестки дня	кун йёркин пёрремёш пункчәпе
чыгыш	выступление	тухса калани (калашни)
чыгыш ясарга теләүчеләр	желающие выступить	тухса каласма ёмётленекенсем
төрлөләр	разное	тёрлёрен
оешма	организация	организаци
төкъдим белән чыгу	выйти с предложением	сёнӯ пар, сёнӯпө тух
утырышның рөисен сайлау	избрать председателя заседания	лару председателъне суйла
сөркятп	секретарь	секретарь
Жыёлыш кайчан була?	Когда будет собрание?	Пуху хәсан пулатъ?
Бүген жыёлыш буламы?	Сегодня будет собрание?	Паян пуху пулатъ-и?
Жыёлыш сөгәтә ничөдө була?	Во сколько часов будет собрание?	Пуху миçе сөхөтрө пулатъ?
Жыёлыш кайда була?	Где будет собрание?	Пуху аста пулатъ?
Жыёлышта нинди мөсьәләләр каралачак?	Какие вопросы будут рассмотрены на собрании?	Пухура мёнлө ыйтусенө пәхса тухаççө (сүтсө яваççө)?

Жыелышта өч мәсьәлә
каралачак

Көн төртибенең беренче
пункты буенча кем чыгыш
ясаачак?

Көн төртибенең беренче
пункты буенча директор
чыгыш ясаачак

Көн төртибенең икенче
пункты буенча директор
урынбасары чыгыш
ясаачак

Көн төртибенең өчөнче
пункты – төрлеләр

тавышка кую

Каршылар?

Битарафлар?

бертавыштан кабул итү
Беркетмәне кем язачак?

Беркетмәне сәркятин
язачак

На собрании будут
рассмотрены три
вопроса

Кто выступит по первому
пункту повестки дня?

По первому пункту
повестки дня выступит
директор

По второму пункту
повестки дня выступит
заместитель директора

Третий пункт повестки
дня – разное

ставить на голосование

Против?

Воздержался?

принять единогласно

Кто будет писать
протокол?

Протокол будет писать
секретарь

Пухура виҗә ыйту пәхса
тухмалла (виҗә ыйтава
сүтсе явмалла)

Кун йәркин пәрремеш
пункчәпә кам тухса
калаҗать?

Кун йәркин пәрремеш
пункчәп директор тухса
калаҗать

Кун йәркин иккәмеш
пункчәпә директор сүмә
(заместителә) тухса
калаҗать

Кун йәркин виҗсәмеш
пункчә – төрләрән

ыйтава сасалама ларт

Хирәс сасаланисем?

Сасалама тытанса
танисем?

пәр сасалла йышәнни

Протокола кам сырать?

Протокола секретарь
сырать

Оешманың унъеллыгын билгеләп үтү турында сөйләшчәкбез	Будем говорить о проведении десятилетия организации	Организацин вунă суллахне палартасси пирки (синчен) калаһапәр
Карар (резолюция) кабул итү	Принять решение (резолюцию)	Решени, резолюци йышан
Конференциягә килгән кунакларны төркөү икенчә катта	Регистрация гостей конференции на втором этаже	Конференцие килнӧ ханасене регистрацилесси иккӧмӧш хутра
Конференция нинди темага багышланган?	Какой теме посвящена конференция?	Конференцие мӧнлӧ темӧна халалланӧ? Конференци теми мӧнле?
Конференцияне ачу (ябу) тантанасы кайчан була?	Когда состоится церемония открытия (закрытия) конференции?	Конференцие уснин (хупнин) церемониалӧ хӧсан пулатъ?
Конференция кайсы көн-нөрдә (кайда) булачак?	В какие дни (где) состоится конференция?	Конференци хӧш кунсенчӧ (ӧста) пулатъ (иртет)?
Пленар утырыш буламы?	Будет ли пленарное заседание?	Пленарла лару пулатъ-и?
Секцияләр буенча эш кайда (кайчан) уздырылачак?	Где (когда) будет проходить работа по секциям?	Секци ларӧвӧсем ӧста (хӧсан) пулса иртеҫҫӧ?

Секциянең жетекчесе кем?

Конференция көннөрөңдө нинди мәдәни чаралар планлаштырылган?

Төкәдимнәрне язма рәвештә сәргәтипкә тапшырырга була (мөмкин)

сүз бирү
доклад ясау

докладчы

төп докладчы

Төп докладчы кем?

Конференция нинди телдә бара чак?

Башка телләргә синхрон тәржемә булчакмы?

Сез утырышта катнашасызмы?

Докладлар өчен күпме вакыт бирелә?

Кто руководитель секции?

Какие культурные мероприятия запланированы в дни конференции?

Предложения в письменном виде можно сдать секретарю

дать слово
выступить с докладом

докладчик

основной докладчик

Кто основной докладчик?

На каком языке будет проходить конференция?

Будет ли синхронный перевод на другие языки?

Вы участвуете на заседании?

Сколько времени даётся для докладов?

Секци председателә (ертүси) кам?

Конференци ирттернә кунсенчә мәнле культура программисем паләртнә?

Сәнүсене секретаре сырса пама пулать

сәмах пар
доклад ту, докладпа тухса калаç

докладчик

төп докладчик

Төп докладчик кам?

Конференци мәнле чөлхепе иртә?

Ураҳ чөлхесене синхронлә куçару пулать-и?

Эсир ларәва хутшәнатәр-и?

Докладсем тума вәхәт мән чухлә парассә?

телдөн	устно	сәмахпа каласа
язмача	письменно	сырса
сорау бирү	задать вопрос	ыйту пар
Сорауларны телдөн бирергөме, өллә язмачамы?	Вопросы следует задавать в устной форме или письменной?	Ыйтусене сәмахпа каласа е сырса памалла?
Мин докладны татар (рус, инглиз) телендө ясаячакмын	Я буду делать доклад на татарском (русском, английском) языке	Эпё доклада тутар (вырәс, акәлчан) чөлхипө тәватәп
Мин докладны пленар (иртөнге, кичке) утырышта ясаячакмын	Я сделаю доклад на пленарном (утреннем, вечернем) заседании	Эпё доклада пленарлә (ирхи, каҗхи) ларура тәватәп
Беренче (соңгы) булып кем чыгыш ясый?	Кто выступит первым (последним)?	Кам малтан (пёрремёш), кам юлашкинчен тухса калаҗать?
Мин кемнән соң чыгыш ясыйм?	После кого я выступаю?	Эпё кам хыҗҗән тухса калаҗатәп?
Хәзер кем чыгыш ясый?	Кто сейчас выступает?	Халё кам калаҗать (доклад тәватә)?
Сезнең докладыгызның темасы нинди?	Тема вашего доклада какая?	Сирён докладәрән теми мёнле?
Актуаль тема	Актуальная тема	Паян кун кирлө тема
Сезгә бу доклад ошадымы?	Вам понравился этот доклад?	Сире ку доклад килёшрө-и?

Әйе, бу докладның
темасы бик актуаль

Миңа сорау бирергә
мөмкинме?

Миңа сүз бирегез өлө!

төнөфес

Төнөфес кайчан булачак?

Бераз ял итеп алырга
мөмкин булыр

Чәй эчәргә чакырабыз

Ашханәгә бергә барабыз

Да, тема этого доклада
очень актуальна

Я могу задать вопрос?

Прошу дать мне слово!

перерыв

Когда будет перерыв?

Можно будет немного
отдохнуть

Приглашаем пить чай

В столовую идём вместе

Ийя, ку доклад паян кун
чи кирлө темәна җутатса
паратъ

Мана ыйту пама
юратъ-и?

Мана сәмах пама
ыйтатәп!

тәхтав

Тәхтав хәҗан пулатъ?

Кәштах канса илме
пулатъ

Чей ёҗме чёнетпёр

Столовая пурте пёрле
каятпәр

**Лексикографик чыганаclar
Лексикографические источники
Лексикографи источникёсем**

Габдрахманова Л. Г. Русско-татарский разговорник. – Казань : ИПЦ «Экс-Пресс», 2003. – 79 с.

Газеев А. А. Изучаем татарский : это быстро и интересно. – Казань : Магариф, 1998. – 147 с.

Дегтярёв Г. А., Лебедев Э. Е. Чувашско-турецко-русский разговорник. – Чебоксары : Чуваш. кн. изд-во, 1996. – 190 с.

Русско-татарский медицинский разговорник / [сост. *Г. А. Шарафутдинова, С. Г. Галиева*]. – Казань : Изд-во «Дом печати», 2006. – 167 с.

Сафиуллина Ф. С. Татарский язык : самоучитель. – Казань : Татар. кн. изд-во, 1991. – 447 с.

Сафиуллина Ф. С., Фатхуллова К. С. Татарский язык : интенсивный курс. – Казань : Хэтер, 1999. – 448 с.

Скворцов М. И. Русско-чувашский разговорник. – Чебоксары : Чуваш. кн. изд-во, 1989. – 154 с.

Скворцов М. И. Русско-чувашский разговорник. – Изд. 2-е испр. и доп. – Чебоксары : Чуваш. кн. изд-во, 1989. – 180 с.

Татарско-русско-турецкий разговорник / [ред. *В. Имамов*]. – Набережные Челны : Изд-во «КамАЗ», 1992. – 128 с.

Фаттахова Р. Ф. Практический татарский язык : Методическое пособие для изучающих татарский язык. – Казань : Татар. кн. изд-во, 2008. – 167 с.

Шәрәфетдинова Г. Ә., Галиева С. Г. Жылы сүз – жанга дөва. Татар теле дөресләре : Медицина училищелары һәм колледжлары өчен дөреслек. – Казан : Мөгариф, 2006. – 215 б.

Справочное издание

**Гаффарова Фирая Фаязовна
Васильева Елизавета Фёдоровна**

ТАТАРСКО-РУССКО-ЧУВАШСКИЙ РАЗГОВОРНИК

Казань. Татарское книжное издательство
На татарском, русском, чувашском языках

Белешмә басма

**Гаффарова Фирая Фаяз кызы
Васильева Елизавета Фёдоровна**

ТАТАРЧА-РУСЧА-ЧУВАШЧА СӨЙЛӨҮЛЕК

Мөхәррир *Р. И. Раскулова*, Бизлеш мөхәррир *Р. Х. Хәсәншин*, Техник мөхәррир һәм компьютерда биткә салучы *Ф. Р. Гыйсмәтуллина*, Корректорлары *Г. Г. Мөхәммәтжанова*, *С. З. Гыймалетдинова*, *Г. Р. Ногманова*.
Оригинал-макеттан басарга кул куелды 10.02.2012. Форматы 60х108 1/32. Шартлы басма табагы 8,1.
Тиражы 2000 д. Заказ М-166.

«Татарстан китап нәшрияты» ДУП, 420111, Казан, Бауман урамы, 19.
Тел./факс: (843) 519-45-22.
<http://tatkniga.ru>
e-mail: tki@tatkniga.ru

Безнең китапларны түбәндәге адреслар буенча сатып алырга мөмкин:

Казан, Декабристлар урамы, 2.
Татарстан китап нәшриятының маркетинг бүлеге. Тел.: (843) 519-45-35.
Казан, Бауман урамы, 29/11.
Татарстан китап нәшриятының фирма кибете. Тел.: (843) 292-03-18.

Оригинал-макет Jahat™ программалар пакеты ярдемендә өзерләнде.

«Татмедиа» ААҖ филиалы «Идел-Пресс» полиграфия-нәшрият комплексы.
420066. Казан, Декабристлар урамы, 2.